

SDH Spálov
Spálov 279

STAROSTA:
Iveta Chládková

MÍSTOSTAROSTA:
Jiří Šustek

VELITEL:
Radovan Maršálek

ČLENOVÉ VÝBORU:

Emilie Sidonová
Vladimíra Šimová
Jaroslav Šustek
Jaroslav Horáček
Radim Horáček
Daniela Maršálková
Jiří Kaňa
Mgr. Vlasta Šustková
Josef Neumann
Renáta Šustková

SDH Spálov
Spálov 279

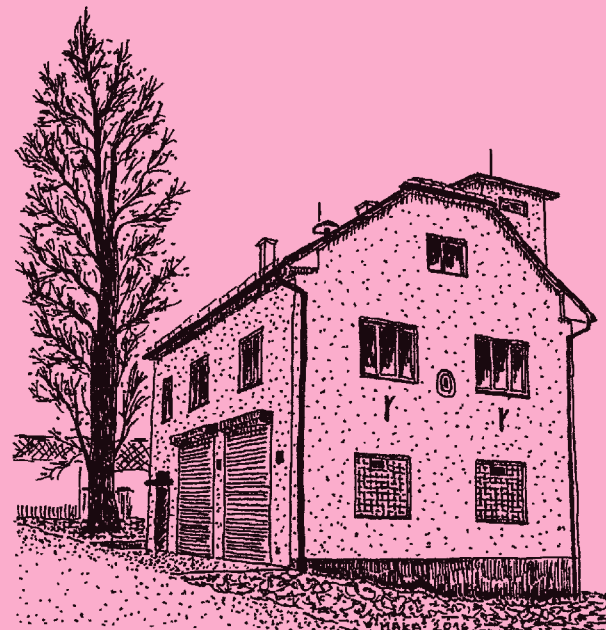
STAROSTA:
Iveta Chládková

MÍSTOSTAROSTA:
Jiří Šustek

VELITEL:
Radovan Maršálek

ČLENOVÉ VÝBORU:

Emilie Sidonová
Vladimíra Šimová
Jaroslav Šustek
Jaroslav Horáček
Radim Horáček
Daniela Maršálková
Jiří Kaňa
Mgr. Vlasta Šustková
Josef Neumann
Renáta Šustková

Hasičská zbrojnice ve Spálově podléhá intenzivní rekonstrukci. V loňském roce získala nová vrata, přípojku kanalizace a vody, byly provedeny terénní úpravy před vchodem. Letos, u příležitosti 120 let trvání SDH, to byla nová střecha a hasiči dostanou ještě devítimístní přepravní automobil. V příštím roce dokončí výměnu oken a budova se oblékne do nové fasády. O celkovou rekonstrukci za téměř 2 mil. korun se zasloužil úřad městyse a dotace z MSK.

(Perokresba: Ing. Martin Kantor, listopad 2016)

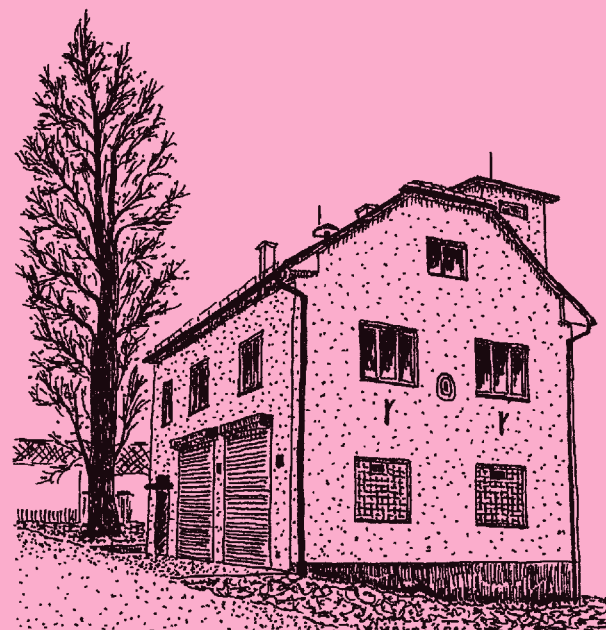
Ročník XXXI./2016, č. 3-4

10. prosince 2016

Oderské vrchy

VLASTIVĚDNÝ ZPRAVODAJ

SPÁLOV 2016

Hasičská zbrojnice ve Spálově podléhá intenzivní rekonstrukci. V loňském roce získala nová vrata, přípojku kanalizace a vody, byly provedeny terénní úpravy před vchodem. Letos, u příležitosti 120 let trvání SDH, to byla nová střecha a hasiči dostanou ještě devítimístní přepravní automobil. V příštím roce dokončí výměnu oken a budova se oblékne do nové fasády. O celkovou rekonstrukci za téměř 2 mil. korun se zasloužil úřad městyse a dotace z MSK.

(Perokresba: Ing. Martin Kantor, listopad 2016)

Ročník XXXI./2016, č. 3-4

10. prosince 2016

Oderské vrchy

VLASTIVĚDNÝ ZPRAVODAJ

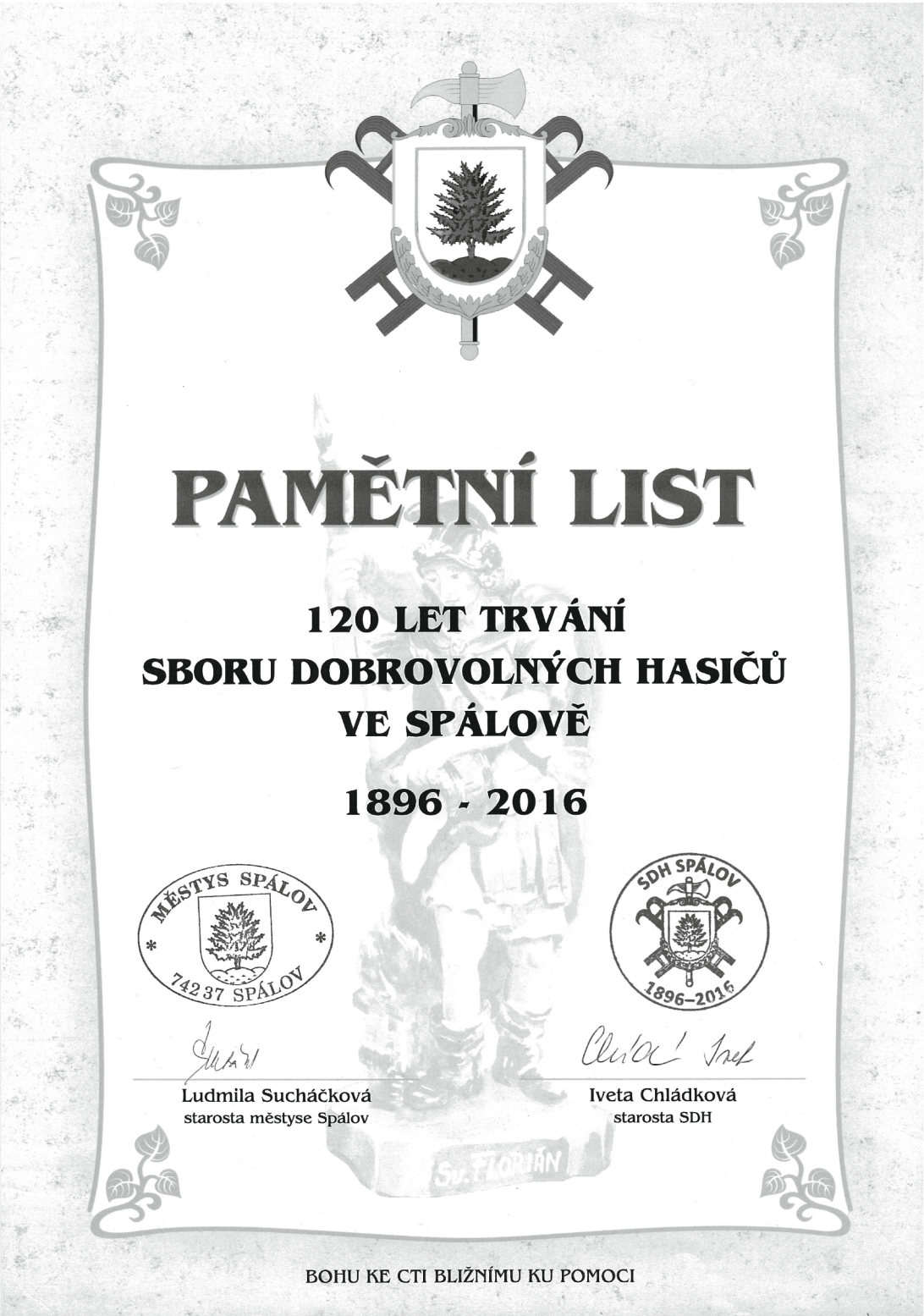
SPÁLOV 2016

ODERSKÉ VRCHY, vlastivědný zpravodaj. – Vychází v nepravidelných intervalech v počtu 2 dvoučísel (případně 1 čtyřčísla) do roka v nákladu 350 výtisků. – Vydává Vlastivědný kroužek Oderských vrchů ve Spálově, okres Nový Jičín, PSČ 742 37. Redakční kruh: Mgr. Jarmila Mazáčová, paní učitelka Libuše Maršálková, Ing. Josef Vlček, Mgr. M. Richter a Ing. M. Kantor, řídí **Mgr. Jaroslava Šustková, Spálov 142**, tel. domů 556 729 705, e-mail: oderskevrchy@email.cz. – Na tento email, pokud můžete, přihlašujte a odhlašujte Oderské vrchy – Jazyková úprava: Mgr. Jarmila Mazáčová. – Běžný účet u České spořitelny, a.s., Okresní pobočka Štefánikova 13, Nový Jičín, účet číslo 1766110339/0800. – Tisk: Tiskárna KAEM TISK s.r.o., Sportovní 481, 742 01 Suchdol n/O, tel.: +420 556 736 999, e-mail info@kmtisk.cz Roční předplatné 130,- Kč, poštovné a balné 30,- Kč, při dodatečném vyžádání odběru poštovné a balné 60,- Kč, za 2 dvoučísla. Pokud Oderské vrchy neplatíte šekem, ale převodem z účtu, uvádějte vždy variabilní symbol, ať přesně víme, kdo zaplatil. Děkujeme.

Obsah
XXXI. ročníku Oderských vrchů

Ing. Martin Kantor	Hasičská zbrojnice ve Spálově.....	1. str. obálky
Šimová Vladka	Oslavy 120 let založení sboru.....	1
Mgr. Jiljí Šimíček	Žehnání nového praporu.....	5
Chládková Iveta	Ocenění SDH Spálov.....	9
Maršálek Radovan	Výjezdová jednotka JSDH Spálov	10
Igor Jalůvka	Vyplenění Spálova lisovčiky (rok 1623).....	11
Otto Polak	Vyhánání z naší vlasti.....	23
Otto Polak	Odra.....	28
Otto Polak	Velikonoce.....	30
Michal Bechný	BALKAN TRIP 2015.....	32
Vilibald Ševčík	Kronika školy v Luboměři.....	40
	Rodopisná kronika.....	50
Kolektiv autorů	Záznamy.....	52
Šustková J., Vlček J.	Vánoce na Spálovsku ve vzpomínkách pamětníků.....	60

ODERSKÉ VRCHY, vlastivědný zpravodaj. – Vychází v nepravidelných intervalech v počtu 2 dvoučísel (případně 1 čtyřčísla) do roka v nákladu 350 výtisků. – Vydává Vlastivědný kroužek Oderských vrchů ve Spálově, okres Nový Jičín, PSČ 742 37. Redakční kruh: Mgr. Jarmila Mazáčová, paní učitelka Libuše Maršálková, Ing. Josef Vlček, Mgr. M. Richter a Ing. M. Kantor, řídí **Mgr. Jaroslava Šustková, Spálov 142**, tel. domů 556 729 705, e-mail: oderskevrchy@email.cz. – Na tento email, pokud můžete, přihlašujte a odhlašujte Oderské vrchy – Jazyková úprava: Mgr. Jarmila Mazáčová. – Běžný účet u České spořitelny, a.s., Okresní pobočka Štefánikova 13, Nový Jičín, účet číslo 1766110339/0800. – Tisk: Tiskárna KAEM TISK s.r.o., Sportovní 481, 742 01 Suchdol n/O, tel.: +420 556 736 999, e-mail info@kmtisk.cz Roční předplatné 130,- Kč, poštovné a balné 30,- Kč, při dodatečném vyžádání odběru poštovné a balné 60,- Kč, za 2 dvoučísla. Pokud Oderské vrchy neplatíte šekem, ale převodem z účtu, uvádějte vždy variabilní symbol, ať přesně víme, kdo zaplatil. Děkujeme.

Obsah
XXXI. ročníku Oderských vrchů

Ing. Martin Kantor	Hasičská zbrojnice ve Spálově.....	1. str. obálky
Šimová Vladka	Oslavy 120 let založení sboru.....	1
Mgr. Jiljí Šimíček	Žehnání nového praporu.....	5
Chládková Iveta	Ocenění SDH Spálov.....	9
Maršálek Radovan	Výjezdová jednotka JSDH Spálov	10
Igor Jalůvka	Vyplenění Spálova lisovčiky (rok 1623).....	11
Otto Polak	Vyhánání z naší vlasti.....	23
Otto Polak	Odra.....	28
Otto Polak	Velikonoce.....	30
Michal Bechný	BALKAN TRIP 2015.....	32
Vilibald Ševčík	Kronika školy v Luboměři.....	40
	Rodopisná kronika.....	50
Kolektiv autorů	Záznamy.....	52
Šustková J., Vlček J.	Vánoce na Spálovsku ve vzpomínkách pamětníků.....	60

ODERSKÉ VRCHY

vlastivědný zpravodaj Spálovská a okolí

Oslavy 120 let založení sboru ve dnech 30. 04. a 01. 05. 2016

„Vážení přátelé, chléb se nikdy nepřejí a voda nepřepije. Náš kraj, naše vesnice a města nikdy nezevšední. Lze je jen obdivovat a milovat. Lásky, věrnosti a obdivu k vlasti začíná a rodí se ze vztahu k rodnému domu, k místní obci a dobrovolnému sboru hasičů. Učme proto sebe i své děti a vnuky, kteří po nás jednou kormidlo života převezmou, právě této lásce.“

Vzali jsme si tato slova k srdci a na letošní oslavu 120 let založení spálovského sboru dobrovolných hasičů jsme se začali připravovat již v loňském roce, a to objednááním slavnostního praporu. Sametový prapor s hasičským znakem a datem založení sboru na tmavě červeném podkladu na straně jedné a s obrázkem sv. Floriána a textem „Bohu ke cti a bližnímu ku pomoci“ na modrém podkladu na straně druhé připomíná mravní zásady hasičů a velký význam sboru.

Pokračovali jsme vyráběním pozvánek, pamětního razítka a listů, dárkových složek

a skleniček. Kompletovali jsme fotodokumentaci i kroniky a chystali, čistili a cidili jsme starší hasičské uniformy, stávající techniku a vozový park až do zářivého lesku. Páteční odpoledne jsme věnovali aranžování výstavy „Historie a současnost SDH Spálov“ v místní sokolovně.

V sobotu 30. dubna od 14.00 hodin jsme vítali první návštěvníky. Bývalý velitel spálovských dobrovolných hasičů pan Jaroslav Šustek se věnoval všem zájemcům, které zajímala dávná i nedávná historie obce a sboru. Bohatá činnost spálovských hasičů byla připomenuta fotodokumentací, almanachy, kronikami i videopromítáním.

Před sokolovnou byla k prohlédnutí a vyzkoušení přichystána hasičská technika: dvě cisternové automobilové stříkačky s cisternou 2500 l (Škoda CAS 706 RTHP a CAS K25–LIAZ 101) včetně povinného vybavení: elektrocentrály (3,5 kW), plovoucího čerpadla (1200 l/min), přetlakového

ventilátoru sloužícího k odvětrávání prostoru zasaženého požárem a motorové pily. Vystaveny byly také tři přenosné motorové stříkačky, hasičská dýchací technika včetně protipožárního obleku a nechyběla stále funkční historická přívěsná motorová stříkačka o výkonu 900 l (pořízena v roce 1936 za cenu 22 500 korun českých). Naše nejstarší stříkačka byla hvězdou dne. Na dodržování „BOZP“ při neustálém fotografování dohlíželi Jindra Mik a Josef Šustek v dobových uniformách. Taktéž chlapci ze zásahové jednotky ochotně zodpověděli kdejaký zvědavý dotaz a názorně předvedli manipulaci a funkčnost vystaveného zařízení.

Unavení návštěvníci si mohli odpočinout a občerstvit se v dolním baru. Děti, které hasičská auta nezaujala, si kreslily a vymalovaly listy s hasičskou tematikou.

Společná fotografie členů SDH před opravenou hasičskou zbrojnicí

Slavnostní průvod

V neděli 1. května jsme se sešli u hasičské zbrojnice. Po společném fotografování jsme vyšli ke kostelu sv. Jakuba. V čele slavnostního průvodu krácel David Váňa s křížkem. Byl následován několika muži z řad dobrovolných hasičů, kteří měli tu čest nést prapory – ještě svinutý spálovský prapor, rozvinuté prapory Heřmáněk a Jakubčovic. Poté se do průvodu zařadili členové výboru SDH a významní hosté, dechový soubor a dlouhý modrý průvod bratří a sester ze Spálova a okolních hasičských sborů.

V 10.00 hodin začala mše svatá, kterou celebroidl spálovský rodák P. František Král – děkan ze Vsetína a P. Zdenko Vavro. Na závěr byl požehnán náš nový prapor, u kterého drželi čestnou stráž Radim Horáček, Jiří Kaňa a Pavel Kubica.

Po mši jsme vzdali poctu a uctili všechny spálovské hasiče, kteří již svou práci odvedli a odpočívají na místním hřbitově. Dojemný proslov pronesl Jaroslav Šustek. Poté jsme zamířili k místní sokolovně, kde na nás již čekal nedělní oběd, kávačka a spálovské pecáky.

Odpoledním programem nás provázela starostka hasičů Iveta Chládková. Úvodní zdravici slavnostního ceremoniálu přednesla starostka obce Ludmila Sucháčková a s historií našeho sboru a hodnotou nového praporu nás seznámil p. Jiljí Šimíček.

Novému hasičskému praporu žehná P. František Král

Čestná stráž na hřbitově

(Autor všech fotografií v textu 120 let SDH: Šíma Vladimír, květen 2016)

Ocenění členům předávala starostka SDH, starosta Okresního sdružení hasičů p. Stanislav Kotrc a starosta okrsků p. Václav Augusta.

Náš srdečný dík patří dechovému souboru Spálovanka v čele s kapelníkem Aloisem Kubicou, kteří nás provázeli při všech kulturních akcích, a nechyběli ani při nedělních oslavách založení sboru. Dále děkujeme hejtmanovi Moravskoslezského kraje a řediteli Vzájemné hasičské pojišťovny v Ostravě za finanční podporu při pořizování slavnostního praporu.

Vážíme si všech hostů, kteří nás poctili svou účastí a přispěli ke zdárnému průběhu oslav.

Ještě jednou vyjadřujeme vděčnost všem členům SDH za aktivní přípravu a důstojný průběh oslav 120. výročí založení sboru ve Spálově.

(za výbor SDH Spálov – Šímová Vlad'ka)

Hudební doprovod oslav 120 let SDH Spálov

1. 5. 2016 dechovou hudbou Spálovanka

Průvod od zbrojnice:

Pochody Františka Kmocha: Kolíne, Kolíne

Jara mládí

Muziky, muziky a další známé pochody

V kostele:

František Juráč: Slavnostní znělka

Píseň Chválu vzdejme

Fanfára Kristus vítězí

Píseň Ježíši králi

Svěcení praporu v kostele:

František Juráč: Hasičská znělka

Píseň k sv. Floriánu: arr. František Juráč

Bože chválíme Tebe

Na hřbitově:

Odpočiňte v pokoji

P. Oberthor: Andante religioso

František Zita: Fanfárový pochod

120 let SDH Spálov, žehnání nového praporu

Spálov 1. května 2016, sokolovna

Mgr. Jiljí Šimíček

Vážení přátelé, bratři a sestry, vážení hosté a občané. Dovolte mi, abych vás ve svém vystoupení provedl historií SDH ve Spálově, od jeho založení až do dnešních dnů. Nebudu vás seznamovat s detaily, ale připomenu jen některé milníky sboru. Také se zmíním o dnes požehnaném hasičském praporu.

Dobrovolní hasiči se řadí na špičku dobrovolností nejen v ČR, ale i ve světě. Zachraňují lidské životy, bojují s ohněm i vodou, pomáhají při přírodních pohromách a všude tam, kde pomoc „bližnímu“ je nezbytná. Pořádají slavnosti, průvody, věnují se mládeži, soutěžím a hasičskému sportu. U svých členů tak posilují vědomí hodnot, kterými jsou především odvaha a přátelství. Hasiči se také starají o veřejný život v obcích a prohlubují tak sounáležitost ke komunitě. To všechno ve slavnostních stejnokrojích a se slavnostními hasičskými prapory, kterými udržují pospolitost hasičské tradice a prezentují svou obec.

Myšlenka vzniku hasičských sborů nebyla jednoduchá a otázky prevence a taktiky boje s ohněm byly řešeny městskými, zemskými a královskými patenty. Ničivé požáry si vynutily vydání závazných směrnic a řádů pro postup občanů při vzniku ohně. Stalo se tak roku 1755, kdy byl vydán tereziánský „Řád hašení ohně“, v němž se mimo jiné zdůrazňovala vzájemná pomoc mezi městy a vesnicemi. Řád stanovil, kdo je povinen pomáhat při hašení. Hasičské řády pak vydávala i jednotlivá města.

Zásadní význam pro rozvoj dobrovolného hasičství mělo vydání spolkového a shromažďovacího zákona z 15. listopadu 1867 a schválení ústavy z téhož roku, která zakotvila nové státoprávní uspořádání říše rakousko-uherské a Řád policie požárové z května 1876. Tento řád mimo jiné stanovil starostům obcí, které čítají alespoň 50 domů, obnovit funkci ponocného a usilovat o zřízení SDH.

První sbory začaly vznikat v německých obcích, protože ty nacházely daleko větší pochopení u rakouských úřadů. Německé sbory na Opavsku byly organizovány v Hasičské jednotě. Nejstarším takovým sborem byl německý sbor ve Fulneku z roku 1861. V župě Vítkovské byly zakládány sbory kolem roku 1885. Masové zakládání sborů v druhé polovině 19. století bylo vynuceno také všeobecným pokrokem – zakládání manufaktur – a stávající taktika boje s ohněm již nestačila. Bylo nutné přistoupit k budování organizace, která by materiálně vybavila a vycvičila určitý počet dobrovolných nebo profesních hasičů. Začaly tak vznikat české sbory. Nejstarším takovým sborem z roku 1864 byl sbor ve Velvarech a na Moravě pak sbor ve Velkém Meziříčí z roku 1871. V srpnu 1876 se konal 1. sjezd českého hasičstva v Brně, který schválil stanovy. V roce 1872 vznikl německý sbor v Hranicích na Moravě a za deset let pak české sbory v Drahotuších, Olšovci, Stříteži a dalších obcích.

Ve Spálově vznikl sbor na jaře roku 1896 stejně jako ve Velké u Hranic. 7. března 1897 byl na výborové schůzi Hranické župy č. XXII, která se konala v Hranicích, přijat do župy i spálovský sbor. K založení SDH ve Spálově přispěly v roce 1895 tři požáry, které zničily šest usedlostí. Okresní hejtmanství v Hranicích nařídilo v obci založit hasičský sbor nebo oddíl placených mužů k obsluze stříkačky. Tehdejší obecní výbor, jehož starostou byl Antonín Král, rolník č. 13 měl pochopení pro založení hasičského sboru, stejně Ignác Šustek, rolník č. 107, člen zastupitelstva. Jedenáctičlenné zastupitelstvo schválilo uvolnění částky 600 zlatých na zakoupení stříkačky. O založení sboru se také přičinil vlastenecký učitel Emilián Řezáč, v té době správce spálovské školy. Narodil se v Milčicích u Poděbrad. Jako národní buditel musel z Čech na Moravu, kde působil v Lipníku, Horních Němčicích a později se stal nadučitelem v Tršticích, kde rozvinul horlivou národní činnost, známou na celé Moravě. Z treštu byl přeložen do Spálova v naději, že zmoudří. Ve Spálově, v tomto zapomenutém koutě naší vlasti, však našel pro své působení živnou půdu. Pomáhal založit sbor dobrovolných hasičů a stal se jeho čestným členem. Jeho životním cílem bylo utvořit z horských českých vesnic kolem Spálova mocnou českou baštu na hranicích se Slezskem. Mimo jiné byl velice plodným spisovatelem a spálovští občané ho uznávali jako vůdce.

Prvním starostou sboru byl již zmíněný radní Ignác Šustek, náčelníkem Antonín Tyl, rolník č. 103, jednatelem Antonín Klejzl, učitel. Sbor čítal 45 mužů. Obec měla 235 domovních čísel a téměř 1500 obyvatel. Zastupitelstvo obce předložilo zemskému místodržitelství v Brně stanovy sboru, které podepsal Antonín Král, starosta obce, František Král č. 17, radní, Jan Muck č. 121 a Jiří Kubica č. 101 jako členové obecního výboru a žádali o jejich schválení. Stanovy byly schváleny a sbor se jimi začal řídit.

V roce 1899 byla na horním konci u Baronova stávku postavena zbrojnice, která sloužila hasičům až do roku 1955, kdy bylo započato se stavbou nové zbrojnice. Po celé řadě problémů byla zbrojnice slavnostně otevřena na hody v roce 1959. V letech 1986 – 87 se prováděla její generální oprava a pak ještě v dalších letech se upravovala pro cisternu. Poslední úpravy končí v roce 2015, kdy byla také na čelní stěně v malém okénku umístěna soška patrona hasičů sv. Floriána a byla zabudována nová vrata.

Záhy po založení sboru se členská základna rozšiřuje o přispívající členy. Celkem jich bylo do 1. dubna 1909 čtyřicet, z toho 3 ženy. Mezi přispívajícími členy byli například farář František Přikryl, nadučitel spálovské školy Vilibald Ševčík a obvodní lékař Leopold Vožický. Kromě toho měl sbor také čestné členy, kterými byli Emilián Řezáč, učitel Eduard Šajch a Viktor rytíř Bauer, majitel spálovského zámku.

Po vypuknutí 1. světové války musela většina hasičů odejít na frontu. Jejich úlohu převzaly ženy a to na základě nařízení z roku 1915. Kromě vzniklého ženského sboru pracovaly ženy v tak zvaných samaritánských strážích. Nově nabytá svoboda, vznik Československa, měly obrovský vliv na aktivitu hasičstva. Hlavní činnost sboru spočívala v praktickém cvičení a ve vzdělávací činnosti. Samozřejmostí se stala účast na církevních obřadech Božího těla a sv. Floriána. Ze společenských akcí sbor pořádal

pravidelné plesy, hasičské slavnosti, tak zvané výlety a pálení svatojánské vatry. Zdravotní služba samaritánské stráže se stala pomocníkem lékaře Vožického.

Vybavení sboru hasební technikou zaostávalo. Sbor chtěl nahradit ruční stříkačky motorovou stříkačkou. Nová motorová stříkačka o výkonu 900 litrů za minutu byla zakoupena za 22 500 Kč od firmy Olomouc - Lutín. Hasičský sbor ji převzal 1. června 1936 a tak oslavy 40. výročí sboru, konané na spálovské hody 26. července 1936 mohly proběhnout již s novou stříkačkou. V březnu 1937 vzniklo družstvo žen, které tvořilo 12 mladých dívek, nejmladší bylo 15 a nejstarší 25 let.

Od 1. ledna 1939, kdy byl Spálov již 3 měsíce pod německou okupací, platila nová územní organizace. Obec Spálov byla zařazena do Sudet, tedy do Slezska. Dotklo se to i hasičského sboru, který byl začleněn do XII. německé župy v Odrách a podléhal krajskému vedení v Novém Jičíně. V době německé okupace platil zákaz shromažďování, proto se nekonaly výborové ani členské schůze. Velitelem sboru za německé okupace byl František Rambousek, který s velkým porozuměním usnadňoval členům jejich činnost, takže se neprovádělo všechno to, co německé úřady nařizovaly.

Konec druhé světové války se stal začátkem nového období v hasičském sboru. Obec i hasičský sbor se vrací zpět do okresu Hranice, tedy na Moravu. Pracovní náplň se rozšířila o soutěže a prospěšnou činnost – brigády, žňové hlídky, sběr šrotu apod. Sbor se pustil do nové práce. Ta mu byla znechucena nadřízenými orgány a úřady, které nechtěly uznat nepřetržité trvání sboru od založení. Požadovaly, aby byl sbor rozpuštěn a pak znovu založen. Dne 31. prosince 1946 byla uspořádána slavnostní schůze na počest Ignáce Šustky, který se dožil 85 let. Bylo mu uděleno čestné členství ve sboru a předán diplom od Zemské hasičské jednoty v Brně za padesátileté členství v hasičském sboru a za zásluhy o založení sboru a jeho vynikající samaritánskou činnost.

Po „Únoru 1948“ dochází k reorganizaci okresů. Obec Spálov je zařazena pod nový okres Vítkov a SDH přechází z Moravy opět do Slezska a tam zůstává až do dnešních dnů. Do hasičských myšlenek vstoupila politika. V roce 1950 dochází ke změně názvu – Místní jednotka československého svazu hasičstva. Nekonečné změny za komunistického režimu neustále pokračují. Dekretem ministra vnitra Václava Noska je hasičská organizace přejmenována na Československý svaz požární ochrany. Místo slova hasič se zavádí požárník. Stávající stejnokroje jsou nahrazeny barvou „khaki“ a v roce 1955 je zaveden stejnokroj modré barvy. Samaritánská služba je zrušena. V té době vzniká družstvo žen, které se při soutěžích umísťuje na čelních místech.

V roce 1960 dochází k další územní změně. Je zrušen okres Vítkov a obec je přeřazena až do dnešních dnů, do okresu Nový Jičín, tedy do Slezska. V roce 1963 začíná pod vedením Oldřicha Kostky a později Jindřicha Mika pracovat družstvo mladých požárníků. Družstvo se účastní soutěží v požárních disciplínách až do roku 1972. V současnosti se sbor věnuje pravidelné činnosti s mládeží, pořádá letní tábory mladých hasičů.

Aktivní jsou spálovské ženy, o kterých si dovolím prohlásit, že bývaly a jsou „motorem“ sboru. Dnes zastávají ve sboru významné funkce a aktivně se podílejí i na činnosti okrsku.

Členové sboru během celého poválečného období pomáhali lokalizovat celou řadu požárů doma i v okolí. Pomáhali obci, organizovali kulturní akce, na které všichni rádi vzpomínají. Střídaly se roky úspěšné, plné radostné činnosti, ale také i roky krizové, spojené s určitou stagnací. Vše se však podařilo vždy vyřešit a těm, kteří se o to zasloužili, patří upřímné poděkování.

Po sametové revoluci dochází k velkým změnám v hasičské problematice. Svaz požární ochrany je na mimořádném sjezdu v Jesenici u Prahy, jehož jsem se také zúčastnil, zrušen a nahrazen Sdružením hasičů Čech, Moravy a Slezska. Vracíme se zpět k hasičským tradicím.

9. března 1991 dochází ke vzniku nového okrsku SDH, okrsku Heřmánky. Okrsek pracuje až do dnešních dnů, tedy 25 let a sdružuje 8 SDH. Starostou okrsku je Václav Augusta, člen SDH Heřmánky.

V současné době má náš sbor 59 členů, z toho 22 žen. Je vybaven stříkačkou PPS 12, PPS 8, cisternou a požárním vozidlem k přepravě svých členů.

Hasiči ve Spálově se nemají za co stydět. Vykonali pro občany, pro své bližní mnoho. Patří jim za to dík, chvála a respekt občanů. SDH, jeho výbor a všichni členové se podílejí doslova na komplexním veřejném a společenském životě obce. Namátkou uvádím taneční zábavy, soutěže o pohár starosty obce, oslavy svatého Floriána, vodění medvěda, pochovávaní basy, stavění, kácení máje a další aktivity. Nesmím zapomenout na letní tábory dětí, hasičské zájezdy a soutěže.

Má-li se uchovat a dále rozvíjet to pozitivní, co bylo za 120 let členy sboru vykonáno, je třeba, aby se mladí více zajímali o dění v obci, ve sboru. Aby se učili kázni a odpovědnosti. Ideje, na kterých hnutí dobrovolných hasičů v minulých staletích vznikaly, trvají. Jsou to: lidskost, pomoc bližnímu, pokora, vzájemná ochrana, obětavost, chlapská rozhodnost a síla. To jsou symboly, které má ve štítu každý hasičský sbor.

Přeji hasičskému sboru ve Spálově do dalších let mnoho úspěchu, pohody a soudržnosti. Přeji všem dostatek sil při ochraně osob a majetku před živly. Přeji všem členům pevné zdraví a hodně Božího požehnání. Děkuji všem, kteří se zasloužili o rozvoj sboru a přiložili ruku k dílu při zvelebování obce. Vzpomínám na všechny ty, kteří ve sboru pracovali a dnes již nejsou mezi námi. Čest jejich památce.

A nyní mi dovolu, aby vám představil hasičský prapor SDH ve Spálově. Jeho lícní strana je červené barvy se znakem obce a hasičským motivem. Text: založen LP 1896, Sbor dobrovolných hasičů Spálov. Rub praporu je modré barvy, uprostřed patron hasičů sv. Florián s nápisem Bohu ke cti, bližnímu ku pomoci. K praporu náleží také stuha, která bude připomínat 120 let od založení sboru.

Pro hasičské sbory je prapor důležitým symbolem identity každého sboru. Spálovští hasiči se rozhodli, že si na oslavu 120 let trvání sboru pořídí vlastní prapor. Nový prapor je však velká investice, a tak se obrátili o pomoc

na několik institucí. Za pomoci těchto institucí a přispěním vlastních prostředků se jim podařilo úkol splnit.

Řeklo by se, prapor – to je jen větší kus látky pěkně vyzdobené. Tento kus látky však v sobě skrývá dlouholetou historii, hrdost, touhu, ochotu a čest národů všeho lidstva. Prapor je pro hasiče symbolem cti hasičstva. Je znamením, že v rukou hasičů je bezpečnost života a majetku občanů. Hasičský prapor připomíná slib největší oběti, oběti vlastního života pro blaho občanů.

Dnešním pozhárnáním praporu, které provedl spálovský rodák, děkan František Král a kněz Zdenko Vavro, administrátor spálovské farnosti, jsme požádali o Boží ochranu při naší záslužné činnosti. Važme si toho a přistupujme k praporu s úctou a pokorou. Promítá se v něm nejen život obce, ale také podstata hasičského sboru, jeho historie i jeho současnost.

Děkuji za pozornost.

Uděleno 1. 5. 2016

Čestné uznání SDH Spálov: ***8 členů***

Medaile za věrnost se stužkou za 10 let: ***14 členů***

Stužka za 20 let: ***4 členi***

Stužka za 30 let: ***4 členi***

Stužka za 40 let: ***6 členů***

Stužka za 50 let: ***1 člen***

Stužka za 60 let: ***2 členi***

Čestné uznání OSH: ***7 členů***

Čestné uznání KSH: ***1 člen***

Medaile za příkladnou práci: ***4 členi***

Medaile za zásluhy: ***4 členi***

Medaile sv. Floriána: ***3 členi***

SDH Spálov - 60 členů

Výjezdová jednotka JSDH Spálov

Velitel jednotky: Maršálek Radovan

Velitelé družstva: Šustek Jiří

Kaňa Jiří

Strojníci: Neumann Miroslav

Neumann Josef

Horáček Radim

Horáček Tomáš

Šíma Pavel

Technik chem. služby: Šamárek Michal

Členové: Drexler Jiří

Havran Jakub

Šustek Jan

Zásahy v roce 2016: Požár ocelokolny

Technická pomoc – odstranění překážek z vozovky

Požár os. automobilu č.p. 266

Naše jednotka je zařazena v požárním poplachovém plánu jako jednotka JPO III s výjezdem do 10 min.

Členové se pravidelně zúčastňují odborné přípravy v oblasti zdolávání požárů, technických zásahů různých druhů, zdravotní přípravy atd.

Dýchací a spojová technika z dotací MSK je na špičkové úrovni.

V roce 2015 jsme dostali z důvodu obměňování vozového parku MSK cisternu značky LIAZ, ale nebylo to šťastné řešení. Od dubna až do listopadu bylo auto v opravě. Napřed na opravě podvozku a potom nástavby v Poličce.

Úřad městyse Spálov to stálo nemalé finanční prostředky. V prosinci přijde z dotací státu nový dopravní automobil, který nahradí dosluhující AVII.

Také jsme vděční starostce městyse, že se konečně začalo s opravou hasičské zbrojnice. Opravily se garáže, střecha a na řadu přijde také fasáda.

S přáním všeho nejlepšího do nového roku a pokud možno bez škod na zdraví a majetku.

Maršálek Radovan

Okolnosti druhého vyplnění Spálova lisovčíky (rok 1623)

Igor Jalůvka

*„Rycerska służba ojczyźnie zmazuje winy.“ / „Udatná služba vlasti odčiňuje vinu“
krédo lisovčků*

V minulém díle jsme si pověděli něco o polské lehké jízdě – lisovčících a o jejich prvním tažení do habsburských zemí. To proběhlo od února 1620 do jara 1621 a zahrnovalo trojdenní průtah Moravou, kdy lisovčíci spěchali na pomoc ohrožené Vídni, a poté je čekaly boje se stavovskými vojsky v Dolních Rakousích, na jižní Moravě a v jižních i středních Čechách, včetně bitvy na Bílé hoře. S první lisovskou výpravou byly spojeny nejen události v Holešově a známá kauza s Janem Sarkanderem, ale i **vyplnění spálovské tvrze v květnu 1620**. Pokud se jedná o chronologii etap třicetileté války, můžeme první vypálení Spálova - jako událost první lisovské výpravy do habsburských zemí - zahrnout pod válku českou (1618-20).

Další vyplenění Spálova, tentokrát koncem roku 1623, bylo důsledkem dvou historických událostí. První z nich byla revolta Valachů (již druhá) na jaře toho roku a druhou bylo Bethlenovo tažení na Moravu (rovněž druhé) koncem léta 1623. Pokud se jedná o druhé vypálení Spálova - jako událost třetí lisovské výpravy do habsburských zemí - , ta sice spadá do období války falcké (1621-23), avšak ve skutečnosti s ní má jen pramálo společného.

Za pomoci komparace zápisů v mnoha moravských městech s polskou historiografií jsem se pokusil v tomto článku osvětlit tyto méně známé události třicetileté války.

Revolta Valachů

Ochotni spojit se s kýmkoli proti Habsburkům a gubernátorovi Moravy, nenáviděnému kardinálu Dietrichštejnovi, byli moravští **nekatoličtí Valaši**. Tito rebelové pocházeli většinou z bývalého Valdštejnem vyženěného panství **Vsetín a Lukov**. Na něm budoucí nechvalně známý generalissimus zaváděl tvrdou katolizaci života již od roku 1609, byť sám byl katolíkem spíše vlažným. Majetkových a vlastnických práv povstalci vůbec nedbali. Plenili zejména na biskupských statcích a na panstvích katolických pánů. Vsatští i rožnovští Valaši podporovali císaři nepřátelská vojska při svých vpádech na Moravu nejen přímo – vojensky, ale i proviantem, oděvy, obuví a solí, které byl zvláště velký nedostatek.

Roku 1622 drželi na Moravě prapor odboje jen Valaši. Císařští komisaři si stěžovali, že „lidé více k Valachům a nepříteli náchylni jsou“. Komisařům se však podařilo uvést zpět všechny lidem nenáviděné vrchnosti, které **Valaši a poddaní vyhnali během léta 1621, za první velké revolty Valachů**. Mezi nimi byl i Valdštejn a meziříčský Jetřich z Žerotína, který si vysloužil císařskou přízeň tím, že jako protestant zrádně zajal 32 valašských *buřičů*. Ale Valaši se počátkem roku opět počali bouřit. Cílem valašských útoků byly biskupské statky na východní Moravě. Pak přišly na řadu državy Albrechta z Valdštejna, panství Lukov a Vsetín. Okolní šlechtici se domáhali ochrany císařských posádek. Pro celou Moravu měli císařští jen asi 10 000 žoldnéřů. V červnu 1623 Albrecht z Valdštejna, jako vždy dobře informovaný, svá neklidná moravská panství prodal.

Opět polská pomoc

Jak již bylo uvedeno, **pro celou Moravu měl císař pouze 10 000 vojáků. Proto se Ferdinand II. pokusil zaangažovat polského krále pro vojenskou pomoc**. Koncem jara 1623 vyslal do Polska svého agenta, generála hraběte Michala Adolfa Althana, s císařskými pověřovacími listinami. Ten se obrátil přímo na lidi, kteří měli v Polsku značný politický vliv, jako byl *královský vrchní maršálek* (v podstatě ministr války) Mikuláš Wolski. Althan se snažil připravit půdu v Polsku pro souhlas s vojenskou pomocí, neboť dobře věděl, že polský **král nemá absolutistickou moc a bez rozhodnutí sejmu souhlas udělit nemůže.**¹⁾ Počátkem roku 1623 přijal

polský sejm usnesení, jež zamezovalo vojensky vycvičeným osobám nechat se dobrovolně najímat. To se vztahovalo i na osoby pevně nezařazené do společnosti, loupeživé, zběhy a osoby stojící mimo zákon (ve staré polštině – *swąwolne* = konající svévolně). Mezi takové žoldněře patřili i lisovčíci.

Na královském dvoře ve Varšavě existovala **tzv. křesťanská milice**, spolek, jehož snahou bylo co nejvíce připoutat politiku polského krále k Vídni, ne-li přímo zapojit polsko-litevský stát do třicetileté války po boku katolické ligy. Proti těmto snahám stálo nekompromisní stanovisko polských a litevských magnátů v sejmu, kteří naopak nechtěli Polsko zatáhnout do evropských mocensko-náboženských sporů. Sféra jejich zájmu byla totiž namířena proti Rusku, protože vlastnili rozsáhlé statky na východě a ty se snažili mocensky a územně pojistit. **Král Zikmund III. zaujímal vcelku neutrální postoj: podřizoval se sice politice a rozhodnutím sejmu, ale zároveň zavíral oči nad verbováním lisovčků agenty vídeňského dvora. Althanova mise však byla opět dobře zajištěna penězi** a Michalu Althanovi se podařilo navázat kontakt s lisovčiky, za vydatné pomoci Zikmunda Karla Radziwiłła a Mikuláše Wolského.

Wojsko Polskie Cesarza

Velitelem prvního pluku byl snad nejslavnější lisovčík **Stanislav Stroynowski** (kolem 1581 – 1626). Původně byl studentem jezuitské koleje ve Štýrském Hradci (*Graz*), ale kněžský talár brzy zaměnil za meč. Později se účastnil válek v Moldavsku a bojoval i ve slavné bitvě u Klušina roku 1610, kde Poláci na hlavu porazili spojené rusko-švédské síly. Ještě téhož roku ale přešel pod korouhev Lisowského. Pod Lisowským válčil v Rusku v letech 1615-16.

1. června 1623 ve svém táboře u slezského Hlohova se lisovčíci Stroynowského zavázali plnit články vojenského řádu. Stanislav Stroynowski se nechal titulovat plukovníkem Jeho císařské milosti a jemu podřízené vojsko bylo nazváno **Polské císařské vojsko (Wojsko Polskie Cesarza)**. Články kázeňského řádu měly ale v prvé řadě ochraňovat život a majetek obyvatel polského království. Co se týče postupu v císařských zemích, řád zdůrazňoval, že *vojsko ostudou velkou trpí křivdami učiněnými některým katolíkům*. Pokud by se někdo takových křivd dopustil, měl být potrestán smrtí a jeho majetek měl propadnout církvi. V případě způsobení újmy protestantům spadali pod ochranu pouze ti, kteří zůstali věrni císaři - ... *toż ma się rozumieć i o wszystkich wiernych cesarskich, choć heretykach*. Trest smrti hrozil za znásilnění (*gwałt*), a to bez ohledu na vyznání oběti, ale musela být bezpodmínečně vznesena žaloba. Zvláštní pozornost byla věnována opilství.

Druhému z pluků, které najal Michal Althan, měl velet jakýsi **Lanikowski**. Ale mnoho lisovčků pobývajících dosud v Rusku ho nepřijalo za svého velitele a s najímáním byly problémy. Požadovali, a nakonec jim bylo vyhověno, aby pluku velel **Baltazar Jiljí (Jędrzej Idzi)**

Kalinowski. Baltazar Jilji Kalinowski byl obdařen dočasným titulem **nejvyšší prefekt císařského vojska polského.**

O Lanikowském se toho ví velice málo. Jistý rytmistr Lanikowski se dostal do tureckého zajetí během bitvy u Tutory na podzim 1620, ale jeho identita je také nejistá. Nakonec dostali pluk do své podřízenosti oba důstojníci. Úlohou Lanikowského patrně bylo plnit funkci jakéhosi císařského náměstka, který i když přímo nevelí, má ve své působnosti udržování kontaktů lisovčků s vnějším světem. Je pravděpodobné, že i Lanikowski měl kriminální minulost jako Kalinowski.²⁾

Na příslušníky pluku Kalinowského se přirozeně nevztahovaly stanovy vojenského řádu Stroynowského. Pluk si vynutil nejen slib vyplacení *abdanku* (*gratyfikacja*) ve výši měsíční částky, ale i výplatu žoldu na dva měsíce předem, jakmile překročí hranice, a potvrzení podminek, za kterých by dostali královskou milost v případě svévolného opuštění služby.

Druhá lisovská výprava do habsburských zemí (Połujański a Kalinowski)

Cílem druhé výpravy lisovčků do habsburských zemí měl být zásah proti revoltujícím Valachům na východní a jihovýchodní Moravě. Celé tažení je však historicky dosud málo objasněno. Jisté je jen, že 29. května 1623 překročily polsko-slezskou hranici jednotky rytmistra **Benedikta Połujaňského** a ve stejné době i **Baltazara Kalinowského**. Podle historika Wisnera však velel Połujaňski jen asi 500 mužům a nezamířil na Moravu, ale zůstal ve Slezsku. Tam byly jeho korouhve včleněny pod pravomoc císařského plukovníka Karla Hannibala Donína a plnily spíše represivní funkci.

Połujaňski byl další veterán z výpravy „na cesarskiej“ v letech 1620-21 i z protiturecké výpravy z podzimu 1621. Patrně přetáhl pod své velení mnoho lisovčků Stroynowského, kteří se zalekli přísného vojenského řádu tohoto rytíře. Podle historika Magnuszewského však Połujaňski táhl společně s Kalinowským a Lanikowským na Moravu. Polsko opouštělo koncem května údajně 16 korouhví, na Moravě však bylo vázáno na 6 tisíc jezdců, což je 3-4krát více.

Ještě větší rozpory jsou ohledně pluku **Stanislava Stroynowského**. Koncem května rozhodně nemohl vyrazit proti Moravě, protože jeho korouhve ještě nebyly početně naplněny. Jakmile Kalinowski přibyl na Moravu, císař již nestál o to „živit“ dalších 10 000 „polobanditů“, kteří čekali ve Slezsku na jeho pozvání (*list przypowiedni*). Proto Stroynowskému službu vypověděl, což se pro tak velké vojsko rovnalo porážce. Stroynovčici se chtěli nechť „museli“ dát do plundrování slezských zemí - červenci 1623 vydrancovali ženský klášter v Trzebnici. Ve Slezsku byla svolána zemská hotovost. S její pomocí uštědřil porážku Stroynowského jezdcům zembický kníže Jindřich Václav. Ještě v září lisovské bandy okupovaly slezské město Nisu a opustily jej, teprve až si vydobýly 12 000 zlatých.

Jisté je, že v létě 1623 lisovčici pobývali na jihovýchodní Moravě, na

Zlínsku. Tehdy se však již valašští povstalci uklidnili, jejich akce dočasně ustaly. Co se týče činnosti pluku Kalinowského, je nesporné, že jeho pobyt v císařských zemích trval neobvykle krátce, neboť pluk se již 28. září 1623 navrátil do Polska. Nepochybně se k samotným lisovčíkům dosud nedonesla zpráva o Bethlenově tažení. Král požadoval, aby svinuli zástavy a rozešli se a oni se tomu formálně podřídili. Kalinowski oficiálně pluk rozpustil. Ve skutečnosti se ale jezdcí přesunuli kamsi na Volyň a Podolsko, kde vyčkávali, až budou opět povoláni na službu habsburskou. Skutečně se tak stalo. Císař Ferdinand už v květnu věděl, že se vrchní velitel českých stavů Jindřich Matyáš Thurn vypravil do Istanbulu dojednat Bethlenovu ofenzívu.

Bethlenovo tažení na Moravu

Podle plánů, vypracovaných na dvoře Fridricha Falckého v nizozemském Haagu, měla být na podzim 1623 ohrožena Vídeň útokem vedeným ze západu i z východu. Nejvíce se sázelo na intervenci Kristiána Halberstadtského do habsburských zemí, kde se měl spojit s uherskou armádou sedmihradského knížete Gabriela Bethlena, v níž měl mít výraznou účast i hlavní vojevůdce Fridricha Falckého - Jan Jiří Krnovský. Akce na západě se rozvinuly velmi pozdě a vojenské výsledky západních protestantských sil se rozhodně nevyvíjely podle plánu. Zklamaný vévoda Arnošt Mansfeld dokonce rozpustil svůj sbor a přijal nabídku benátské republiky do štábu její armády. V tuto chvíli byl jediným spojencem generálních stavů v Haagu sedmihradský kníže Gabriel Bethlen, podporovaný slezským knížetem Janem Jiřím Krnovským a „nezmarem“ protihabsburského odboje - Jindřichem Matyášem Thurnem. Dokonce se počítalo i se spoluprací s Turky. Ovšem ani Thurn, ani Krnovský, ani ostatní moravští emigranti neměli na vlastní vedení války nejmenší vliv.

Bethlen se rozhodl obnovit boje s Habsburky. Turky se mu sice nepodařilo získat k přímé spoluúčasti, ale jakmile získal slibovanou pomoc, udeřil. Bylo už po žních a bylo snadné dát dohromady početnou, ale nedisciplinovanou armádu. Pěchotu tvořila asi třítisícová turecká posila a později se dostavily i turecké a tatarské jízdní oddíly. Bolavou stránkou Bethlenovy armády však bylo zoufale slabé dělostřelectvo a nedostatek kvalitní techniky. V srpnu 1623 se postavil do čela 15-20tisícového vojska a brzy stanul na uherské půdě u Košic. Pak vyrazil na západ dvěma proudy. **První proud** pod velením Jana Jiřího Krnovského spěchal vstříc spojencům ze Slezska a Moravy, tedy i moravským Valachům. Koncem října se usadil ve Valašském Meziříčí. To již ale byli lisovčici Kalinowského měsíc nazpět v Polsku. Brzy byl Krnovský podpořen sborem 8 000 Uherů Jindřicha Matyáše Thurna. **Druhý proud** Bethlenovy armády, mnohem silnější, se vydal na západ podél uhersko-turecké hranice. Cestou zaútočil na Filakovo a vypálil Novohrad (*Nógrád*). Oba proudy se spojily u Trnavy a dobyly ji. K Trnavě přitáhl také bosenský paša Ibrahim s turecko-tatarskými pomocnými oddíly. Čekáním na tuto posilu se Bethlen, stejně

jako za výpravy v roce 1621, opozdil. Císař stačil urychleně přesunout na ochranu Vídně z německých zemí oddílly neapolského markýze Jeronýma Caraffy z Montenegro. Císařovy pozice v Uhrách byly silně otřeseny. Vrchní velení pěchoty bylo svěřeno generálmajoru Albrechtu z Valdštejna, který byl zároveň Montenegrovým zástupcem.

Bethlen zahájil další fázi tažení a 28. října 1623 celou císařskou armádu v Hodoníně obklíčil. Rychlá Bethlenova jízda si tak otevřela cestu k loupeživým výpadům do vnitrozemí Moravy. Turecké, tatarské a uherské jednotky za nastalého zmatku pronikaly do okolí Brna, Olomouce, Znojma, Velkého Meziříčí i Nového Jičína.

Valašští povstalci, na jejichž zaručenou pomoc spoléhal sedmihradský kníže či spíše moravští emigranti, však nevyužili Bethlenova podzimního vpádu na Moravu. Těžko bylo možné vidět v plenících Turcích, Tatarech či Uhřích spojení. Ke všemu Turci a Tataři brali odevšad zajatce, především mladé silné muže, pro janičárský výcvik. Z potravin horalů zabavovali především zásoby tvarohu a brynzy. Proto se k Bethlenovi toho roku nepřidala na Moravě už ani drobná protestantská šlechta, měšťané nebo Valaši. Kořistnické nájezdy do Dolních Rakous vyvolávaly paniku ve Vídni i v Praze. Dosavadní úspěchy dodávaly stavovské emigraci jiskru naděje na lepší budoucnost.

Obklíčeným císařským u Hodonína časem scházelo všechno, co bylo k obraně nutné – munice, potraviny a především naděje na pomoc zvenčí. Začali porážet a jít i vlastní koně. V Bethlenově štábu se obecně vědělo, že generálové Valdštejn, Marradas a Montenegro jsou na pokraji celkového zhroutení, ale k dobytí města bylo třeba dělostřelectva, sapérů (speciálních vojáků, kteří podkopávali hradby a umísťovali tam nálože), jakož i dobře vycvičené pěchoty. Bethlen začal s císařskými vyjednávat o příměří. Schylovalo se k zimě a město ne a ne dobýt. Za tohoto stavu věci obě strany uvítaly nabídku uherského palatina Stanislava Thurzy na zprostředkování příměří. Bethlen si byl vědom své mezinárodní izolace, a tak 5. listopadu 1623 přistoupil ke kompromisním návrhům. Torzo císařské armády v Hodoníně bylo zachráněno před potupnou kapitulací a **velitelé obou stran se 29. listopadu 1623 dohodli na klidu zbraní.**

Třetí lisovská výprava do habsburských zemí (Stroynowski a Kalinowski)

Jelikož se v říjnu a listopadu 1623 jiná císařská vojska na Moravě nenacházela, přinutilo to Ferdinanda II. opětovně povolat najatou posilu **lisovčiků** jako nejrychlejší možnou pomoc svému vojevůdci Jeronýmu Caraffovi z Montenegro, jenž byl v Hodoníně obklíčen uherskými vojsky Gabriela Bethlena a zabránit uhersko-turecko-tatarským oddílům, aby pustošily podstatnou část Moravy.

Do Varšavy dorazil císařský posel s najímacími listy pro **Stroynowského** a další lisovské velitele začátkem listopadu. Polský král nejprve nechtěl o Stroynowském nic slyšet. Ministr Wolski ale dokonale sehrál svou úlohu, aby mohl Stroynowski vyrazit na Moravu co nejdříve.

I **Kalinowského** lisovčici se začali stahovat z Volyně, každá korouhev samostatně. *Královský podkoní* Kryštof Zbaraski hodnotil bojové kvality jeho jezdců velice nízko. Navíc bylo v pluku Kalinowského 9 rytmistů pochybného původu. Během přesunu se s plukem údajně kontaktovalo na 15 císařských kurýrů. Jejich shromaždištěm bylo město Piotrków. Podle Polišínského vyrazili lisovčici na Moravu z Těšína, ale není zřejmé, zda se to týká obou pluků, nebo pouze pluku Kalinowského, a není ani jisté, zda oba pluky vyrazily současně.

Mezitím však došlo k uzavření příměří císařských s Gabrielem Bethlenem. Samotný fakt o stahování pluků lisovčiků na Moravu měl Bethlena zastrašit. Kníže se patrně obával, aby mu polští jezdci nevpadli do zad ze strany hor, jak se to už dříve stalo. Bethlen si osobně vymínil, že o podmínkách příměří s císařem se neodkladně dozví i polský král. Lisovčici skutečně zamýšleli vpadnout do Uher přes Beskydy, ale od tohoto záměru upustili, poněvadž hraniční průsmyky byly včas obsazeny Bethlenovým vojskem. Bezprostředně po uzavření příměří byla politická situace taková, že nikdo nedokázal rozpoznat, zda se schyluje k novému míru, nebo k další válce.

Lisovčici na Moravu vpadli až v prosinci 1623, kdy již Hodonín obležený nebyl a byl dohodnutý klid zbraní. Vyslané posily již byly víceméně zbytečné. Tu a tam ještě narazili na opožděné skupiny Turků a Uhrů, které se vracely z nájezdů do střední Moravy.³⁾

Oba pluky „polských kozáků“ tak vlastně převzaly svůj původní úkol v souvislosti s Althanovou misí, aby potíraly valašské vzbouřence a další rebelující nevolníky.

„Zagończyk“ Jędrzej Idzi Kalinowski a vypálení Spálova

Z korespondence gubernátora Moravy kardinála Dietrichštejna se tak dovídáme, že o Vánocích roku 1623 ležel na hukvaldském panství početný sbor polských *kozáků*, povoláných na pomoc císařskému vojsku. Kopřivničtí před nimi opět „zalezli do děr“. Využili nepochybně čtyř stejných úkrytů v okolí obce jako před necelými čtyřmi lety, když se lisovčici v únoru 1620 řtili na Vídeň. Údaj Bärnerovy kroniky Nového Jičína nám říká, že 29. prosince 1623 po pět dní táhlo kolem mnoho tisíc Poláků a nadělali mnoho ukrutenství a vražd. A z dějin Valašského Meziříčí a městečka Krásna: V prosinci téhož roku (1623) opět 12 000 (!) *kozáků* na Moravu přišlo, kteří též v Meziříčí a v okolí se rozloživše zase mnohých škod nadělali.⁴⁾ 1. ledna 1624 byl již pluk spatřen v okolí Hranic. V registrech biskupského města Kelče zase nalezneme zprávu, že na přelomu let 1623-24 na Kelči pobýval praporec polských *kozáků* pod velením rytmistra Tomáše Skoralského.⁵⁾ Ze Záhoří pochází také zpráva o zavraždění Jana Choryňského z Ledské a na Loučce, kterého tito polští *kozáci* roku 1624 zabili.

Ještě v prosinci 1623 byl i Spálov opět napaden lisovčíky, tentokrát patrně jezdci korouhví plukovníka Kalinowského.

Jako o většině lisovských velitelů, ani o Kalinowském toho mnoho nevíme. Podle polského badatele Minakowského byl **Baltazar Jiljí (Jędrzej Idzi) Kalinowski** urozeného původu, narodil kolem roku 1590 a dle Kaspara Niesieckého se rodiče jmenovali rytíř Bartoloměj Kalinowski a Žofie Wierzbowska. Dále víme, že Jiljí měl ještě čtyři sestry. To je ale vše, podrobnosti o jeho mládí a době studií známy nejsou. Je pak zaznamenáno, že jakýsi Kalinowski přetahoval na Litvě na jaře 1615 pod své velení dobrovolníky na úkor náboru do korouhví Lisowského. Nevíme, jaké byly vztahy mezi ním a Lisowským, ani zda se jedná o „našeho“ Kalinowského. Ale možné to je, protože *Idzi* měl rovněž kriminální minulost. Baltazar Jiljí Kalinowski byl podle výnosu sejmu z března 1619 králem odsouzen ke ztrátě občanské cti za spáchané loupeže na území Polska.

Pokud jde o Spálov, bývalá majitelka spálovského panství, německá luteránka Kristina z Rogendorfu, paní na Mollenburku a Mitkrábě (1558 – 1621), již byla více než 2 roky po smrti. Po porážce stavovského povstání bylo panství zkonfiskováno ve prospěch katolíka, císařského plukovníka Jana Bohumíra (*Heinze Gottfrieda*) Breinera ze Stubinku. Plukovník byl toho času nesporně v císařských službách někde na bojišti, a tak bývalo zvykem, že tvrz spravoval jen správce a pouze nejnutnější počet čeledínů. Olomoucký biskup František Dietrichštejn si sice podržel nad spálovským konfiskátem jistý dozor, z čehož vyplývalo dosazování katolických duchovních na fary i příslušné zvelebení kostelů, avšak k tomu docházelo většinou až v roce 1628, po tzv. mansfeldské rebelii⁶⁾. V roce 1623 byla stále nejistá doba, a tak spálovský kostel jistě nijak zvlášť honosnými předměty neoplýval. Tehdejší gotický kostel byl patrně zčásti dřevěný, tedy minimálně střecha bývala tvořena dřevěnými šindeli. Jak ale vyplývá z barokní přestavby chrámu (1732-34), během této renovace zůstalo zachováno starší gotické kněžiště z 16. století. To by napovídalo, že kostel byl již v době třicetileté války zděný. Kromě toho farní kostely v centru panství nechávala vrchnost často prioritně přestavět na zděné; Potštátští z Prusinovic nebyli v tomto směru v 16. století výjimkou. Tvrz byla patrně z větší části kamenná. Podle práce Antonína Brňáka a Františka Šustka *Selské bouře na Spálovsku 1680 – 1749* (Spálov 1990) byly usedlosti spálovských sedláků, chalupníků a domkařů tvořeny dřevěnými roubenkami, tzv. srúbky, zatímco hospodářská stavení na gruntu jednoduchými sruby.

Nejsou zaznamenány zprávy, že by se některá korouhev lisovčků odklonila u Ostravy na Bílovec a prošla kolem Fulneku a Oder na Spálov. Ze svého předchozího tažení z roku 1620 znali lisovčci Studénku, takže už za Mošovem se mohla část jezdců odklonit, pokračovat na ni a dále na Fulnek a Odry. Avšak nejpravděpodobnější možnost je ta, že se na Spálov stočili až u Nového Jičína.

Proč právě Spálov? Jak už víme, Jakuszewského druhá vlna první lisovské výpravy narazila na Spálov v květnu 1620, během svého přesunu z Dolního Slezska do tábora hlavních císařských sil, do Kremže v Dolním Rakousku. Při té příležitosti byla poprvé vyrabována spálovská tvrz. **Tažení v prosinci 1623 se jistě zúčastnili někteří lisovčci, kteří přežili výpravu z let 1620-21 i následující boje s Turky, a spálovskou tvrz měli ještě**

v živé paměti z doby před necelými čtyřmi lety. Hlavní rozdíl mezi oběma zpusťšenímí Spálova je tedy v tom, že zatímco v květnu 1620 na Spálov Jakuszewského lisovčící narazili, jaksi se jim „připletli do cesty“ při svém tažení ze Slezska, nyní se na Spálov odklonili záměrně. Jelikož 4000 jezdců se pohybovalo vyjednou krajinou podél měst na Moravské bráně, část z nich si odskočila do Oderských vrchů ke Spálovu. Na žádném výtisku Fabriciovy mapy Moravy, kterou nejspíš z Vídně dodal Michal Althan nebo Karel Radziwiłł, sice Spálov nefiguruje, avšak když ne Stroynowski, tak Kalinowski určitě se během posledních čtyř let a tří lisovských výprav na Moravu několikrát pohyboval údolím Moravské brány. Moravu a Horní Slezsko již musel mít dobře zmapované.

V žádném případě ale není historicky možné, aby hlavním cílem lisovčίκů během jejich „zastávky“ ve Spálově byla návštěva poutního místa Panna Marie ve Skále. Toto poutní místo totiž v roce 1623 ještě neexistovalo. Barokní legenda o zázračném uzdravení raněného vojáka je založena na pověsti až z doby švédských válek na Moravě (1642-48), tedy z doby, kdy byl správcem spálovské fary augustinián z Fulneka - Jiří Václav Wolf. A ten byl ve funkci až v letech 1636 - 1655.

Ale vypálení spálovské tvrze je první takový zaznamenaný čin lisovčίκů ve třetí lisovské výpravě. K vypálení došlo již v prosinci, zatímco např. na Hranicku nebo ve vesničkách v okolí Štramberka je založení požárů doloženo až dlouho po Novém roce. Bylo by pro lisovčický jistě ideální použít tvrze ve studené zimě jako kasáren. Zároveň potřebovali doplnit zásoby proviantu a píci pro koně. Ve světle historických souvislostí můžeme uvažovat, co k tomu lisovčický vedlo. Z vojenského hlediska se obydlí vypalovala proto, aby nemohla být použita jako následná ohniska odporu, tedy opětovně použity protivníkem. Nicméně tím nepopírám, že Poláci je mohli nějakou dobu obývat, než je opustili a přesunuli se jinam. Ale dlouho se jistě nezdrželi, protože jich bylo jinde potřeba a hlavní síly lisovčίκů táhly Moravskou bránou na Hranice.

Podrobné mapování výskytu lisovčίκů na východní Moravě a charakter jejich činnosti či bojových zvyklostí napovídá vcelku i tomu, že to mohlo být i trochu jinak. Například ani na protestantském Hranicku v zimě 1623-24 lisovčící **záměrně nevypalovali celé vesnice, jen opuštěné domy, zpustlé a opuštěné grunty a domy bořili za účelem získání dříví, kterým topili, protože jim bylo zima. Za stejným účelem mohla být vypálena i spálovská tvrz.**⁷⁾ To, že se za třicetileté války válčilo během zimních měsíců, bylo zcela výjimečné. Koncem října nebo v listopadu totiž vojevůdci odváděli svá vojska do zimního ležení, na tzv. zimoviště. Jen málo větších bitev bylo svedeno na podzim. Turci válčili jen do svátku sv. Demetra. Zato v prosinci až březnu se nebojovalo téměř vůbec, což bylo u obyvatel známo. Samozřejmě se to netýkalo vzbouřených Valachů a jiných povstalců. Ti právě nepřítomnosti vojsk během zimy využívali. Na rozdíl od této zásady ale Poláci dorazili na Moravu právě v prosinci 1623.

Lisovčici, roztroušeni po korouhvích po opuštěných selských usedlostech, byli odkázáni sami na sebe. Zabrali tak zpustlé grunty a chalupy. Kromě starosti o jídlo si především museli zatopit, a tak velké ohně mohly být na dálku zaměněny za vypalování.

I když během zimy a jara 1624 byly Stroynowského korouhve rozmístěny na Zlínsku, Holešovsku a Kroměřížsku, zatímco Kalinowského na Lipensku, Kelečsku a Hranicku, tedy severněji, nelze s úplnou jistotou tvrdit, či korouhve měly porobení Spálova na svědomí. Lisovčici byli totiž, jak známo, velice operativní, i když v tomto případě měl každý pluk, zdá se, přidělen určitý „operační prostor“.

Je zaznamenáno, že přestože byla mrazivá zima, prchalo před Poláky obyvatelstvo do lesů, kde pak hynulo hladem a zimou. To se stalo konkrétně u Hranic, kde pak bylo v okolním lese nalezeno na dvě stě zmrzlých osob. 21. února 1624 vypálili lisovčici, rovněž nejspíš pod Kalinowského velením, Štramperk a přilehlé vesnice Ženklovu a Rybí. Kalinowski se ve Štramperku a okolních vsích choval přesně tak, jak postupoval sám Lisowski v roce 1615 v Rusku. Tehdy vypálil množství ruských měst a vesnic. I ostatní velitelé po Lisowského smrti bojovali metodami teroru a spálené země. Ostatně sami polští historikové nazývají lisovské výpravy *wyprawy terrorystyczne*.

Obecně vzato, lisovčici byli v habsburských zemích daleko nápadnější než západoevropští jezdci. Jejich vyholené hlavy s kníry, kožešinové čapky, dlouhé pláště uherského typu, červené kalhoty a okované boty ze žluté kůže způsobily, že jezdci byli nevšedním zjevem na všech mimopolských bojištích. Kronikář jednoho českého města je dokonce nazval „pestrým kvítím ze zahrady císařské“. Lisovčici měli pověst, že každého na potkání zabijí. Často se tak opravdu stávalo, hlavně aby nebyly vyraženy jejich rychlé přesuny. Pravda je, že byli schopni denně urazit až 150 kilometrů. Polští autoři také píší, že lisovčici doráželi své raněné nebo nemocné spolubojovníky. To se také stávalo, alespoň v Rusku v letech 1615-18, rovněž z důvodu nevyražení jejich činnosti. Dalším nesprávně pochopeným a interpretovaným názorem je, že lisovčici předčili na svých výpravách jiná žoldácká vojska v bezohledném plenění, jelikož *nepobírali žold*. Původní nařízení Lisowského skutečně stanovilo podmínky služby bez žoldu, ale tehdy se jednalo o výjimečnou situaci. Vždy byli naverbováni za patřičný žold; problémy však nastaly s jeho pravidelnou dodávkou na místo určení. Co se týče lisovských pluků, kterým se věnujeme v tomto článku, císař Ferdinand II. jim garantoval na podzim 1623 vyplacení žoldu ihned po překročení polských hranic, ale později bylo obtížné spojení se samostatně působícími korouhvemi, roztroušenými v moravských horách.

Na rozdíl od jednotek císařského vojska, kdy velitelé odváděli vojska do zimního ležení a vypláceli jim ušlý žold, lisovčící pojem „zimní kvartýr“ neznali. Permanentně se nacházeli na nepřátelském území. Museli se uživit a navíc přežít zimu. Je pochopitelné, že málokterý sedlák či domkař jim něco dal dobrovolně. Nic jiného než rabování jim nakonec nezbylo. **Nedá se tedy říci, že plenili, jelikož nepobírali žold, ale protože ho pravidelně nedostávali.** Co se ale týče násilností a plundrování, to prováděli opravdu, *snad nejhůře vedli si Poláci r. 1624, kteří spálili předměstí, domy bořili a plundrovali, dřívím ze střech topili, měšťany sužovali a předčili tak své předchůdce Španěly, Neapolitány i Uhry z r. 1623.* Z vlastivědného časopisu Záhorská kronika rovněž pochází zpráva z Hranic, že ... *bratrský špitál, z velké části dřevěný, byl zničen už počátkem roku 1624 Poláky.*⁸⁾ Gruntovní knihy či registra gruntovní města Hranic uvádějí i příčinu mnoha pustých a spálených gruntů: *Letha Páně 1624, za času ležení v městě lidu polského, ten grunt vyloupen a spálen a tohle místo pusté zůstalo.*

POZNÁMKY K TEXTU

1) Skutečně Zikmund III. ani v nejmenším nehodlal zavléct Polsko do víru třicetileté války, zatímco jako příslušník královského rodu Vasa stále pošilhával po ztracené švédské koruně. Wolski byl proto pro Althanovy plány vhodnou osobou, neboť byl zároveň pokládán za jednoho z nejdůvěrnějších rádců a přátel samotného krále.

2) Zachoval se totiž dopis, ve kterém krakovský magnát Jiří Zbaraski uvádí, že pokud Kalinowski, stejně tak jako Lanikowski, nepozbude veřejně občanské cti, je to jen proto, že královská kancelář otálí s vydáním seznamu zločinců.

3) Dřívější polský historik Dzieduszycki sice píše, že lisovčící napadali – až po Košice! - Turky a Tatary, kteří odváděli z Moravy do Uher tisíce zajatců, ale ve světle nových poznání je tato informace nepodložená. Zaručené jsou jen zprávy o výskytu lisovčίκů v župách západního Slovenska.

4) Údaj o 12 000 *kozácích* nemusí být nijak přehnaný, poněvadž za *pět dní* projde opravdu hodně jízdního vojska. Je pravděpodobné, že po dobu vyčkávaní Kalinowského pluku na Volyni se podařilo nalákat na *službu cesarsku* další dobrovolníky či vojáky z předešlých polských tažení proti Rusku či osmanské říši.

5) Toto jméno se však v polské historiografii neobjevuje. Není zřejmé, zda onen rytmistr *Tomáš Skoralski*, jehož uvádějí kelečské kroniky, a rytmistr *Adam Skorulski* z pluku Stroynowského, o kterém mluví pro změnu polské zdroje, byl jednou a touž osobou, anebo se jedná o bratry, či jde pouze o shodu příjmení. Nelze totiž vyloučit zkomolení křestního jména i příjmení tehdejším písařem.

6) *Mansfeldská rebelie*. Tak nazýval Dietrichštejn události války dánské (1625-27), která je charakterizována dvěma hlavními protivníky - Petrem Arnoštem Mansfeldem na straně protestantské koalice a Albrechtem z Valdštejna na straně císařské.

7) Podobné zveličování či nepřesnosti byly v městských zápisech v minulosti běžné: například na Hukvaldech se správcovovalo od roku 1760 již z nového zámku v podhradí. Není ale pravda, jak se pouze na základě jednoho zápisu neustále píše, že *starý hrad zachvátil požár 5. října 1762*. Ani archeologický výzkum poškození ohněm nepotvrdil. Toho dne sice na „starém zámku“ hořelo, ale pouze se pálily hromady prohnitých políc z vrchnostenských kancelářů, vyřazené listiny a spousty kartonů, fasciklů a účetních knih, které byly nashromážděny za celá staletí v zatuchlých hradních komorách a na půdách.

8) Je zajímavé, že po třicetileté válce katolický kníže Zikmund Maxmilián z Dietrichštejna – synovec kardinála – bývalý bratrský sbor restauroval.

Použité prameny a literatura:

- Bärner H.: *Kronika Nového Jičína 1607-47*, Zemský archiv v Brně, Sbirka Cerroniho.
- Brňák A. – Šustek F.: *Selské bouře na Spálovsku 1680 – 1749*, Jednotné zemědělské družstvo Průkopník, Spálov 1990.
- Dangel V.: *Bitky a bojiská v našich dějinách*, Perfekt, Bratislava 2005.
- *Dějiny Města Kelče*, kolektiv autorů, město Kelč – ALDA Olomouc 2004.
- Domlivil: *Paměti města Val. Meziříčí a městečka Krasna*, Brno, 1877.
- Dostál F.: *Valašské Meziříčí v pamětech třicetileté války*, Krajské nakladatelství, Ostrava 1962.
- Dvořák R.: *Dějiny Markrabství moravského*, Nakladatelství A. Píši, Brno 1906.
- Fukala R.: *Sen o odplatě (dramata třicetileté války)*, Epoque, Praha 2005.
- Magnuszewski W.: *Z dziejów elearów polskich*, Państwowe wydawnictwo naukowe, Varšava - Poznaň 1978.
- *Moravské Kravařsko*, kolektiv autorů, nákladem učitelstva, Příbor 1898.
- Polišínský J.: *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*, Svoboda, Praha 1970.
- *Prameny k dějinám třicetileté války - díl III., 1618 – 1625*, kolektiv autorů, Naše vojsko, Praha 1951.
- Turek A.: *Hrad a panství Starý Jičín*, Vlastivědný ústav v Novém Jičíně, Nový Jičín 1978.
- *Vojenské dějiny Československa – II. díl*, kolektiv autorů, Naše vojsko, Praha 1986.
- Wisner H.: *Lisowczycy*, Bellona, Varšava 2004.
- *Záhorská kronika*, periodikum, (články Č. Kramoliše, B. Indry, F. Zapletala), čísla z let 1926-39, Dolní Újezd u Lipníka n./B.

Před 70. lety jsme byli vyhnáni z naší vlasti

Otto Polak

*překlad Mgr. Šárka Vlčková (článek uveřejněn v časopisu Butzbacher
Seniorenzeitung, März 2016, vydání č. 28)*

*Redakce OV se ne vždy ztotožňuje s obsahem článku. Článek uvádíme jako osobní
vzpomínku pana O. Polaka.*

Dneska jsem vstal velmi časně. Když jsem otevřel oči, musel jsem nejprve přemýšlet, kde to vlastně jsem. Mučily mě těžké sny, měl jsem neklidnou noc. Byla to ta poslední noc, kdy jsme mohli ještě spát doma. Dnes nastal den, o němž jsme věděli, že přijde, ale teprve před dvěma dny jsme se dozvěděli, že to bude ten dnešní. Musíme opustit naši vlast.

Nastal krásný den se zářivě modrým nebem, na němž nebyl patrný jediný malinký mráček. Že by nám tímto měl být ulehčen odchod? Neměl jsem oči pro to, abych tu krásu viděl. Příliš mnoho myšlenek se mi honilo hlavou. Kam dojdeme a co si tam v té cizině počneme? Najdeme si tam práci, a jak tam budeme žít? Otázka za otázkou a žádná odpověď na ně!

Již včera jsme si sbalili povolených 50 kg na osobu. Co si všechno vzít s sebou? Je to jako by se člověk chtěl přestěhovat do nového bytu, jen s tím rozdílem, že všechny nábytek a téměř celé vybavení musí nechat na místě. Vše, co si naši rodiče v životě vydobyli, tu zůstává! K tomuto „přestěhování“ nepotřebujeme stěhovací vůz, ne, stačí malý ruční vozík. Dva nebo tři hrnce, talíře a nějaký ten jídelní příbor, k tomu nějaké oblečení na zimu, to letní jsme měli na sobě. Spodní prádlo, boty a povlečení, právě jen to nejnnutnější. Ale to už jsme přesáhli povolenou hmotnost. Co musí tedy ještě zůstat tady?

Připadalo nám to opravdu těžké, nechat tu ještě něco z toho mála, co jsme chtěli vzít s sebou. Obrazy, fotografie, nějaké upomínkové předměty a podobné věci, na to nebylo ani pomyšlení. Mnohé z toho, co pro nás mělo osobní vzpomínkovou hodnotu, muselo zůstat a bylo tak nenávratně ztraceno. Hodinky nebo šperky, ty jsme již nevlastnili, neboť to bylo to první, co padlo do rukou ruským vojákům ihned po jejich příchodu. Spořitelní knížky byly bezcenné, neboť konta Němců byla zablokována. S českými korunami, jestliže člověk ještě nějaké měl, se v Německu nedalo nic počít. Žádné skvělé vyhlídky do budoucnosti.

Mlčky jsme seděli u snídaně a každý se zabíral svými myšlenkami. Zřejmě jsme mysleli na totéž, já, mí rodiče a má sestra. Musíme opustit naši vlast a celé naše jmění sestává z pouhých padesáti kil na osobu. To bude těžký začátek. Bude v našem novém domě stát aspoň nějaký nábytek, přinejmenším stůl a židle a jedna postel? Myšlenka za myšlenkou.

Ihned po příchodu sovětských vojsk byl můj otec s mnoha jinými Němci odvečen. Dlouhou dobu jsme nevěděli, kde je jeho útočiště. Následovaly úzkostné měsíce a otázky typu: „Žije ještě?“ a když ano „Kde je?“ Asi po roce jsme obdrželi od něj první zprávu o tom, že je naživu. Pohlednice s krátkým sdělením, že si našel pracovní místo v uhelném dole u Moravské Ostravy a že se mu daří dobře. To bylo opatrné sdělení o tom, že je v pracovním táboře. Co měl taky psát? Pravda by s jistotou padla za obět' cenzuře. Ale věděli jsme, že žije! Teprve krátce před vysídlením byl propuštěn a vrátil se k nám domů. Teprve později nám vyprávěl, že se stovkami jiných Němců nastoupil pěší pochod, doprovázen českými „partyzány“. Cíl zněl Osvětim! Když pak byl později propuštěn jako nemocný a práce neschopný, musel si poradit, jak dovedl, aby se dostal domů, neboť peníze neměl. Nevím, jak to dokázal. Z čeho žil, kde v noci přespával, jak tuto dalekou cestu zvládl? O této době s námi nikdy nemluvil a my se to už nikdy nedozvíme.

Byl již skoro doma, když ho Češi chytili a strčili do nějakého tábora, s odůvodněním, že nemá papíry. Pracovní doba tam v uhelném dole činila deset a více hodin denně. Ani o této době nám mnoho nevyprávěl, s výjimkou toho, že musel několik dní strávit v „nemocniční stanici“ poté, co byl několikrát týrán dozorčím personálem. Následkem toho pak krátce po příchodu do Německa zemřel.

Mezitím nastal čas dostavit se ke sběrnému místu. Ještě poslední pohled na všechny ty místnosti, v nichž jsme žili. Museli jsme uzamknout všechny dveře a klíče vzít s sebou ke sběrnému místu a tam je odevzdat. Bylo nás třicet, kteří dnes museli opustit vesnici. Těch třicet osob pak přišlo společně do jednoho nákladního vagónu. Někteří z našeho transportu už tu byli a velký počet zde ještě zůstávajících obyvatel se sem přišel rozloučit. Byly to dojemné scény loučení, prolito bylo mnoho slz. Nedá se to prostě popsat. Ta slova bych snad ještě našel, ale jak popsat pohledy, slzy ve tvářích lidí a pocity? Dají se popsat myšlenky nebo bolest, které pociťuje člověk, když musí opustit vlast a nechat tu všechno, co si za celý svůj dlouhý život vydobyl? Já to neumím. Kdy se opět uvidíme? Často se nebral ohled na rodinné vazby. Někteří z těch ještě pozůstalých sedláků museli jet před námi s kořským povozem, aby nám odtransportovali zavazadla.

Vozová kolona se dala do pohybu směrem Moravský Beroun, po cestě nahoru, a my šli kus vedle těch vozů pěšky. Když jsme dorazili nahoru na kopec, ještě jednou jsme se zastavili. Poslední dlouhý pohled na tam dole v údolí se rozprostírající vesničku s pěkným kostelem sv. Anny. Stará Voda ležela tak klidně a tiše před námi. Z několika komínů stoupal vzhůru lehce kroužící kouř. Slunce nořilo ves do světlého a přátelského světla a přes něj se klenulo modré nebe. Slyším slepice, slyším štěbetat husy, slyším povoz jedoucí přes drncavou cestu. Ještě jednou pohlédnu na život ve vsi. Vidím pole strýce Antona, pole u kostela s třešňovým stromem, na který jsem tak často šplhal, když byly třešně zralé. Uvidím ještě někdy Starou Vodu? Vnímám tak mnoho jednotlivostí a chci si je navždy v sobě uchovat.

Vrátíme se ještě někdy zpátky do země, kterou kdysi před zhruba sedmi sty lety začali naši předci zúrodnovat? Bruno ze Schaumburku byl v roce 1245 jmenován biskupem olomouckým. Povolal německé kolonisty z Durynska a Dolního Saska, kteří se této těžké úlohy ujali. Kolem roku 1248 byla založena Stará Voda a poprvé je o ní zmínka v listinách archivu v Kroměříži roku 1260. Přišla teď vniveč veškerá sedmisetletá práce generací? Je to rozloučení navždy? Sedmdesáti a osmdesátiletí, kteří zde vyrostli, kteří celý svůj život strávili tady, se slzami v očích shlíželi dolů na malou vesničku, kterou teď museli opustit. Jsou odsunuti a vyhnáni. Co jen učinili, že se jim to děje? Jejich životní dílo, vše, co si těžce vydobyli, zůstává tady. Může člověk v tomto věku ještě jednou začít od začátku? Čeho ještě může dosáhnout? Doma by jistě mohl strávit klidné stáří, ale co mu přinese budoucnost? Tento přede mnou se rozprostírající obraz nikdy nezapomenu! Co jen ta nenávisť lidí vůči druhým a nevinným dětem a ženám dokázala udělat!

V okresním městě Moravském Berouně jsme se dostali do starého tábora patřícího Wehrmachtu nebo Říšské pracovní službě. Před námi tu již došli jiní „emigranti“. Zde bylo nejprve ještě jednou řádně zkontrolováno naše zavazadlo, zda přece jen někdo nebere s sebou do Německa peníze, šperky nebo jiné cenné věci, což bylo přísně zakázáno! To, co vojákům připadalo jako „zakázané“ (což mohl každý z nich rozhodnout sám), bylo okamžitě zkonfiskováno. Po neklidné a nepohodlné noci jsme nastoupili krátkou cestu k nádraží. Tam už v řadě stály nákladní vagóny, do nichž jsme byli naloženi. Samozřejmě, že předtím nebyly vyčištěny. Později byly na různých nádražích ještě připojeny další vagóny, takže vlak nakonec sestával z asi čtyřiceti vagónů.

Musíme si představit, jak těsně tam bylo, jestliže bylo ve vagónu třicet lidí se svými zavazadly. Každý se pokoušel, jak jen to šlo, ty krabice, kufry a pytle uklidit takovým způsobem, aby ještě měl nějaká „místa k sezení.“ Jak jsme měli strávit noc, jestliže nebylo možné se ani natáhnout, ani si lehnout. Největším problémem byly toalety. Někdo uvolnil nějaký kbelík a ten měl stačit pro třicet osob! Jak to bylo nedůstojné, že ženy a mladé dívky musely používat tento kbelík před ostatními spolucestujícími. V takto těsném prostoru se nedalo vyhnout tomu, aby některé osoby nestály přímo vedle kbelíku. Samozřejmě že se pokoušely dívat se mimo, ale stačilo to? Kde zůstala intimní sféra a lidská důstojnost? Při třiceti osobách to netrvalo dlouho a vědro bylo plné. Co pak? Kdy bude opět zastávka a budeme moci vědro vyprázdnit? I když byl přes něj hozený ručník, zápachu se vyhnout nedalo. Od určité „hladiny“ náplně v kbelíku se nedalo zamezit tomu, aby obsah při náhlém zabrzdění nebo přibrzdování nevyšplouchl. Čím to měl člověk očistit? Slunce nemilostně pálilo na střechu vagónu a ohřívalo vnitřek. Poněvadž neexistovala téměř žádná možnost větrání, panovaly tu neúnosné podmínky. K tomu zápach, to vše bylo pro mnoho starších příliš. Jednotlivosti z této dlouhé cesty bych nejráději zapomněl.

Když přece jen byla zastávka, protože jsme museli nechat předjet jiné vlaky, nesměli jsme vagóny opustit. Podél vlaku stály ozbrojené české strážní složky. Jen jedna osoba mohla vystoupit, aby někde vedle kolejiště vyprázdnila vědro. Na krátký okamžik tak pronikl do vozu čerstvý vzduch. Ale jakmile bylo vědro vyprázdněno, byly dveře opět zavřeny. Když už si někdo vymyslel, že milióny lidí musí být vyhnány z jejich vlasti, nebylo by humánnější a lidštější sestavit vlak z osobních vagónů a připojit k nim pár nákladních vozů k transportu zavazadel? Prostě se to udělalo schválně, aby se Němcům ukázala nenávisť a opovržení.

Byli jsme dlouhou dobu na cestách, než jsme přeli hranice a dostali se na německou půdu. Nyní jsme se poprvé cítili volní a ten tlak, co na nás všech spočíval, pomalu opadával. Během tohoto prvního zastavení byla vyměněna lokomotiva. Ta česká lokomotiva se vracela s již nepotřebnou posádkou zpět. Vystoupili jsme a u vlaku už nestáli žádní strážci a nikdo nás nenutil zůstat ve vozech! Nádherný pocit!

Byli jsme odvedeni do jednoho, v blízkosti se nacházejícího, dřevěného baráku a nejprve řádně „odvšivení“, to znamená, posypání bílým práškem na všech ochlupených částech těla. Pomocníci Červeného kříže nám vysvětlili, že tak musí být učiněno dle nařízení americké vojenské správy. Tato dezinfekce samozřejmě trvala nějakou dobu. Vezmu-li v úvahu délku vlaku, odhaduji, že to bylo takových třicet pět až čtyřicet vagónů s asi třiceti osobami na vagón, muselo nás celkově být více jak tisíc. Ti již „napudrovaní“ pak byli směřováni dále do ošetrovny stojící v blízkosti. V mých vzpomínkách stále vidím ty ženy s uvázanými zástěrami a malými, bílými čepečky, jak z obrovských hrnců rozdělují úžasný hrachový Eintopf do porcelánových misek a myslím, že tu lákavou vůni cítím ještě dnes. K tomu jsme dostali dva nebo tři krajíce čerstvého chleba. Konečně zas teplé jídlo po této tak dlouhé jízdě. Během transportu jsme žili z toho, co jsme si vzali ještě z domu na základě nařízení s sebou. S těmito dvěma akcemi jsme strávili téměř celý den a teprve v pozdním odpolední jsme se mohli vydat na další cestu. Bylo to už po půlnoci, když byl náš vlak odstaven na vedlejší kolej u nákladního místa v městě Gießenu. Naše dlouhá cesta tak byla u svého konce.

Nový začátek. Co bude dál? Na spánek jsem neměl tak jak tak ani pomyslení. I zvědavost mě poháněla ven. Nedaleko stála zrezivělá, k posunování vagónů sloužící, lokomotiva vydávající páru. Když jsem přišel blíže, viděl jsem, že kabina strojvedoucího byla obsazena. Jeden ze dvou železničářů mě oslovil a ptal se, zda jsem přišel z nového transportu. Kdo jiný by tu asi tak pobíhal v tuto noční dobu? Určitě vycházel z předpokladu, že všichni kluci chtějí být vlakovými strojvedoucími a pozval mě k sobě nahoru. To jsem si samozřejmě nedal dvakrát říkat. Byla to velká stará lokomotiva a ti dva měli právě přestávku. Chtěli toho hodně vědět o našem osudu a kladli mi spoustu otázek. Když pak vybalili své chleby, jeden z nich, dle jeho vzezření a černého obličje to musel být topič, mi nabídl ten svůj. Byl to chléb se salámem! Opravdu nemohl tušit, co ve mně tímto vyvolal.

Dneska by člověk asi řekl: „No jo, jen chleba se salámem“! Co je na tom tak zvláštního? Jako Němci jsme v Československu dostávali zvláštní potravinové lístky a také žádné maso. Od konce války, tedy téměř půl roku jsem nejedl salám. Je už jedno, jak dobrý salám v roce 1946 byl, v té chvíli ale byl tím nejlepším, který jsem ve svém dosavadním životě jedl. Ihned po příchodu do Německa mít tak dobrý zážitek, to bylo přeci dobré znamení. Po chvíli přestávka skončila a já směl nějakou dobu pojíždět s nimi při posunování vagónů. Ale i to dospělo pak ke svému konci a já se s oběma rozloučil. Jak málo jen stačí k tomu, abychom učinili radost druhým.

V průběhu následujícího dopoledne jsme byli přesunuti do studentských kolejí, kde jsme zůstali po několik dní. Poté, co byly vyřízeny různé formality, jsme byli přesunuti do malé vesnice Muschenheim, vzdálené asi patnáct kilometrů od Gießenu. Že by mělo tato vesnička být nyní našim domovem? Jak jen se má náš život ubírat dále? To byly otázky plné úzkosti!

Trvalo to dlouhou dobu, než-li jsem se tady začal skutečně cítit doma.

Níže překlad vysídlovacího rozkazu okresního města Moravského Berouna

Okresní správní komise Moravského Berouna Vás dle § 1 prezidentského dekretu ze dne 17. 6. 1945, číslo 27 Sb. zákonů a nařízení určila k odsunutí za hranice ČSR. Toto opatření se vztahuje na Vás a následující, s Vámi ve společné domácnosti bydlící členy Vaší rodiny:

Otto Polak, nar. 24. 3. 1897

Josefine Polak, nar. 9. 10. 1894

Elvira Polak, nar. 20. 4. 1924

Otto Polak, nar. 12. 9. 1929

Poznámka redakce:

Dekrety prezidenta republiky (Beneše) jsou i dnes vnímány jako dokumenty, na jejichž základě došlo k vysídlení německého obyvatelstva z Československa. Na tomto místě je nutné zdůraznit, že žádný z dekretů nenařizoval provedení odsunu německé menšiny. Týkaly se státního občanství a majetku osob německé a maďarské národnosti.

Základní myšlenku k nucenému odsunu tzv. sudetských Němců nevymyslel prezident Beneš, ale vznesla a také prosadila ji britská vláda za vedení premiérů Nevilla Chamberlaina a později Winstona Churchilla.

Britská vláda přesvědčila vládu USA i SSSR o výhodách tohoto řešení a výsledkem byl pro všechny závazný Protokol postupimské konference z 2. srpna 1945.

Samotný odsun logisticky připravila právě jejich Mezispojenecká komise v Německu.

Zdroje:

Prof. Dr. George E. Glos J.S.D. (Yale), Bakalářská práce - Odsun německého obyvatelstva z Československa po 2. světové válce, K. Nová, ZUFF Plzeň

Odra

Otto Polak, z němčiny přeložila Mgr. Šárka Vlčková

Kde pramení Odra? Tato otázka se po staletí jako červená nit táhla nesčetnými díly kartografů, geografů, historiků a kronikářů. Zůstávala však bez jasné odpovědi, ačkoliv tato řeka jako evropský tok musela budit přirozený zájem. Dokonce ani významným kartografům se poměrně dlouhou dobu nedařilo uspokojivě vyřešit tuto hádanku. Proto byl pramen Odry od toho správného místa zakreslován do různých map jednou více na západ a podruhé zase spíše východně. Nejstarší známé a přesné označení tohoto pramene pochází z roku 1716. Již roku 1821 bylo zřízeno přímo nad pramenem první z mnoha zastřešení, „Stánek přátelství“. Postupně byl pramen stále častěji vyhledáván lidmi a stával se populárnějším, takže v roce 1906 byl dokonce ve vzdálené Vídni založen spolek „Pramen Odry“. Pramen byl po dlouhou dobu velmi oblíbeným vyletním cílem.

Po odsunu německých obyvatel z tohoto území sestávajícího nyní z více jak dvaceti vyklidněných vsí vznikl počátkem 50. let výcvikový prostor „Libavá“ **Nejdříve byl využíván Československou armádou, později byla po okupaci sovětskou armádou v roce 1968 část vojenského prostoru Libavá společně s vojenskými prostory Milovice a Ralsko postoupena sovětské Střední skupině vojsk.* **Byly zde umístěny i jednotky, které byly vybaveny mobilními, jadernými střelami. Abychom si lépe představili velikost tohoto výcvikového prostoru, jen jedno číslo: střelecké dráhy dělostřelectva dlouhé přes třicet kilometrů jsou důkazem rozsahu celého areálu. Rozkládá se na ploše přes 32 000 ha. Návštěva pramene tedy již možná nebyla. Teprve od roku 1990 je komukoliv přístup opět umožněn.

Se svojí délkou 866 km je Odra čtvrtým nejdelším vodním tokem Německa. Nicméně je třeba zmínit, že její původní délka 1040 km byla po několika regulacích zkrácena na nynějších 866 km. Pramení v Česku, v blízkosti Olomouce v kopcovité krajině ve výšce 633 m nad mořem. Mezi Budišovem a Ostravou Odra kdysi tvořila územní hranici Slezska a Moravy. Protéká pak územím Polska, a od obce Ratzedorf, kde se do ní vlévá řeka Nisa, vytváří německo-polskou hranici. Od města Kędzierzyn-Koźle je pak Odra splavná v délce 717 km. Již před dávnými časy existovaly plány k výstavbě velké evropské vodní cesty – kanálu spojujícího Odru a Dunaj. Plány o spojení Baltského a Černého moře však nemohly být nikdy realizovány.

Stará Voda byla poklidnou vesnicí s 360 obyvateli, která ležela v bočním údolí Odry, ve vzdálenosti necelých 10 km od pramene. Bylo to rodiště mé matky a já tam strávil část svého mládí, až roku 1946 jsme museli tuto zemi opustit. Roku 1998, při jedné z mých návštěv staré vlasti, se naskytla příležitost pramen Odry navštívit. Autobusem jsme mohli,

doprovázení jedním známým plukovníkem, projíždět tímto jinak nepřístupným územím, byla totiž neděle a to se „neválčí“ a vojáci měli volný víkend. U několika bývalých vsí, na něž dnes upomínají pouze pamětní tabule, jsme se zastavili. Prožíval jsem hluboký zármutek nad tím, že dnes tam roste pouze les a křoví, v místech, kde kdysi byla vesnice a kde žili lidé po mnoho generací. Najednou jsem měl před očima obraz, kdy jsem jako malý chlapec při jedné z mých návštěv u příbuzných běžel vesnicí. Viděl jsem kostel, školu, ten malý potůček s dřevěnými můstky, který se vinul vesnicí, v tom jednom okamžiku jsem toho viděl takovou spoustu. Ale hned v tom následujícím jsem stál opět u pamětního kamene, který zde byl postaven bývalými obyvateli této vesnice. Po každém návratu do autobusu byla, ta jinak obvyklá veselost, ta tam. Ale brzy se znovu zapředl čilý hovor. U Kozlova autobus zaparkoval a šlo se asi 2 km pěšky k prameni. Prošli jsme kolem dvou vojáků sedících před malou strážnicí, kteří nás však sotva vzali na vědomí. Poté, co jsme přešli pole, dostali jsme se na okraj lesa. Pro nás to byla opravdová spása, neboť letní teploty nám daly pořádně zabrat. Pod těmi vysokými stromy vládl velmi příjemný chlad. Nyní už to nemohlo být až k prameni tak daleko a hned nato jsem viděl, že mezi stromy prosvítá něco hnědého. Byl to malý domeček, nebo lépe řečeno, druh chrámu, který stál nad pramenem. Musím říci, že jsem byl dosti zklamán, když jsem stál před pramenem. Dle mých představ měl pramen vytékat ze skály nebo čile tryskat ze země.

Skutečnost ale byla úplně jiná. Uvnitř „chrámu“ byla vidět uprostřed podlahy studánka, naplněná tehdy sotva ze dvou třetin vodou. Stav vody nedosahoval ani k odtokové trubce, přes níž se Odra dostává „na svobodu“, a kde začíná její 800 km dlouhá cesta. Tím dlouhým suchým létem byla Odra pokořena!

Ale malými a většími přítoky v průběhu dalších kilometrů opět „ožívá“. Uvnitř chrámu jsou na stěnách připevněny panely s informačním materiálem. Před domeček s pramenem byly na vysoký a stabilní sloup umístěny ukazatelé. Jeden z nich říká, že pramen Odry se zde nachází ve výšce 633 m nad mořem. Jiný pak udává vzdálenosti a na tom dalším je požadováno, abyste zde zachovávali čistotu a brali s sebou odpadky (což je vlastně samozřejmostí).

Druhý den jsme během další projížďky navštívili u Oder se nacházející místo „Maria Stein“. Maria Stein je jeskyní, kde četní zbožní poutníci uctívají Pannu Marii. Přímo pod touto jeskyní teče Odra a má i přes panující sucho po třiceti kilometrech zcela jiné vzezření.

Zde tedy pramení řeka, která protéká kolem mého rodiště a kde jsem se dříve koupával. Stále si velmi dobře vzpomínám na výlety, když jsme k Odře za účelem koupání jezdili s rodiči. Moje sestra seděla na kole mého otce a já směl sedět vzadu, na kole mé matky. Už dnes ani nevím, jak to všechno rodiče pobrali. Byly tam přinejmenším dvě deky, na které jsme se mohli

posadit. K tomu jídlo na celý den. Matka většinou den předem usmažila pár řízků, chleba k tomu a ještě další maličkosti. A kolik litrů čaje se bralo na ten horký den s sebou. Tehdy neexistovaly stánky, kde by se dala koupit limonáda. Člověk si prostě našel místečko na písčitém břehu nebo nějaké trochu více porostlé trávou. My děti jsme byly šťastné z takového krásného dne. To pro nás byl zážitek. Dokázal by se z toho ještě dnes někdo radovat? My z takového nedělního výletu opravdu ano.

Řidič autobusu volal a upozorňoval nás na odjezd. Měli jsme totiž navštívit ještě další bývalé vesnice. Vždy to byly opravdu smutné chvíle, když jsme tak stáli před pamětními kameny, které uváděly, že zde dříve stála vesnice. Vesnice, v níž po desetiletí žili a pracovali lidé. Vesnice v krajině, kterou před osmi sty lety naši předkové zúrodnili. Vše je pryč, je to tak dávno. Také tento den dospěl ke svému konci, den, který mě opět zavedl do minulosti a do mé vlasti.

*Text redakce opravila dle historických skutečností.

**Ačkoli operačně taktické i taktické nosiče umístěné na území ČSSR mohly nést jaderné hlavice, není prokázané, že v minulosti se v našem prostoru tyto hlavice skutečně nacházely. (Vojenský historický ústav Praha)

Velikonoce, jak se kdysi slavily doma

Otto Polak, z němčiny přeložila Mgr. Šárka Vlčková

Ve dnech, kdy se slaví Vánoce nebo Velikonoce, se mé vzpomínky vždy vracejí zpět do doby mého mládí. Nejnápínavější byly ty poslední dny před svátkem. Velmi důležitým důvodem k radosti byla skutečnost, že byly prázdniny! Ve městech neměla oslava Velikonoc se všemi svými starými zvyky samozřejmě takový význam jako na venkově. Tady se ještě dodržovaly staré tradice, jako tzv. rajtování neboli jízda okolo osení a jiné.

V myslích nás dětí a dospívajících měly velikonoční zvyky a tradice své pevné místo. V těch „mladých“ letech bylo tím nejdůležitějším hledání ukrytých čokoládových zajíčků a vajíček. Dům, dvůr a zahrada byly detailně prohledány, hlavně aby jediné vajíčko či cokoliv jiného nebylo přehlédnuto. Byl to vždy velmi radostný zážitek, když člověk něco našel. Bylo ale pro nás velmi málo pochopitelné, když máma naše nalezené „poklady“ vždy tak trochu „spravovala“ Dnes vím, že to tak bylo správné, neboť bychom dostali zcela jistě bolesti žaludku, protože ta čokoláda přece tak skvěle chutná! Po svátcích pak člověk s dětmi od sousedů porovnával počet nalezených vajíčka čokoládových zajíčků, přičemž čísla byla vždy trochu „idealizována“, jelikož člověk přece nemohl nasbírat méně, než-li kluk od sousedů.

Když už jsme byli o něco starší, čokoláda přestala být pro nás tím nejdůležitějším. Člověk pochopil, že ne všechna děvčata jsou pošetilá a že není pravda, že se s nimi vůbec nedá hrát. To jsme pak převzali s radostí jiný velikonoční zvyk, který byl jinak prováděn pouze „velkými“, totiž pomlázku. Jde o takovou tradici, při které si člověk připraví z proutků upletenou metličku, nebo větvičku z jalovce, protože ten je trochu pichlavý a škrábe. Druhým důležitým předmětem byla malá lahvička s „voňavou vodou“. Vezmeme-li v potaz naši tehdejší finanční situaci, byla to vždy pouze voda, v níž člověk nechal rozpustit trochu hezky vonícího mýdla. Takto vybaveni, chodili jsme dům od domu, kde bydlela děvčata. Po několika správně zvolených slovech a přáních všeho dobrého k svátku, jsme se vždy pokoušeli dát děvčeti lehké plácnutí na zadek s již zmíněnou pichlavou větvičkou. Samozřejmě běžela děvčata okamžitě pryč a tak začal hon domem, přes dvůr až do stodoly. Teprve tam jsme ji dostihli a mohli být s ní malý okamžik zcela o samotě. Po návratu do stavení, byla trochu postříkána naší „dobře vonící vodou“ a pak přišla na řadu odměna sladkostmi a štamprle. Když pak člověk skončil s návštěvou všech dívek ze vsi, bylo pro mnohé těch „malých štamprlíček“ trochu moc. Dnes, po téměř sedmdesáti letech mohu přiznat, že mě tehdy ten alkohol poprvé „povznesl“.

Děvčata vždy čekala na kluky a jistě byla smutná nebo uražená, pokud je některý z nich přešel nebo vynechal. Pro mě to byl opravdu krásný velikonoční den, ale na bolesti hlavy druhého dne si moc dobře vzpomínám ještě dnes. Bohužel jsem se mohl takovéto velikonoční pomlázky zúčastnit pouze dvakrát, protože po našem odsunu, byli obyvatelé vesnice rozděleni do oblasti mezi městy Kasel, Kronach a Schwäbisch Gmünd. V naší nové vlasti byl tento zvyk neznámý a my měli v prvních poválečných letech rovněž jiné starosti.

Již před mnoha lety jsem se šel s Hessenskem, kde jsem našel svou druhou vlast. I když jsme museli všeho nechat a ztratili tak všechno, jedno nám nikdo nemůže vzít – vzpomínky na naši vlast a na náš domov.

Uveřejněno v: Butzbacher Seniorenzeitung, März 2016

Pozn. překladatelky: Položila jsem panu Polakovi otázku, zda by mi nevysvětlil, co to vlastně je ta jízda okolo osení?

„Ke tvé otázce týkající se jízdy okolo osení. Je to starý zvyk, který má také náboženské pozadí. Lidé si tím vyprošovali požehnání od Pána a doufali, že vesnici i je samotné uchrání od katastrof a nepříznivého počasí. A také, že bude dobrá úroda. Jízda okolo osení byla prováděna sedláky, kteří si kolem sebe ovázali širokou, zeleno-bílou stuhu. Dle staré tradice se tato jízda konala vždy na Velikonoční pondělí. Pokud i farář uměl zacházet s koňmi

a jezdit na nich, rovněž od nějakého sedláka jednoho dostal. Tato jízda se konala kolem celého katastrálního obvodu. Za tímto účelem byli koně pořádně „vypucováni“, sedlo se blýskalo a stříbrné kování se na slunci jen lesklo. Tak to byl takový malý svátek. Tento zvyk znám takto ze Staré Vody a jistě byl s malými obměnami dodržován i jinde. Dost pochybuji o tom, že se dnes, v naší „moderní době“ taková jízda kolem osení ještě dělá. Jako většina jiných zvyků a tradic postupně upadne v zapomnění. Škoda!“

Poznámka redakce:

Nejedná se o zapomenutý zvyk, například v nedaleké obci Lukavec se stále tato jízda okolo osení dodržuje.

BALKAN TRIP 2015

Autor textu a foto Michal Bechný, Nový Jičín
(Pokračování z čísla 1/2 2016)

Sobota 12. 9. 2015: Trebinje – Mostar – Jablaničko jazero (170 km)

Opět nás probouzí slunce a já neváhám využít místní řeky k ranní koupance. Poté se balíme a jdeme k nedaleké cestě a stopujeme. Během několika minut nám zastavuje postarší pán s luxusním BMW mířící do Sarajeva. Pochází z Černé Hory, má firmu na pekárenské zařízení a působí na nás dost autoritativně. V mládí pracoval v Izraeli jako námořník, pak vlastnil přepravní firmu o 6000 zaměstnancích a po balkánské válce se začal věnovat svému stávajícímu odvětví. Zkušenosti z něj přímo sálají a je hodně skeptický k budoucnosti zdejších zemí. Vzpomíná na časy, kdy zde byl průmysl, práce a taky na to, jak dobré vztahy zde měli lidi před válkou.

Historii však člověk nezmění a můžeme tak aspoň doufat v lepší budoucnost. Jsou vždy období, kdy se danému území daří a kdy zase ne a tato období se periodicky střídají. Jak dlouhá však bude tato perioda pro Bosnu, to nikdo neví... – Můj pozdější dojem z Bosny, zvláště pak severní části, zas tak pesimistický není. – Po asi 150 km zastavujeme na okraji Mostaru a já tomuto pánovi nedopatřením přibírám deštník, který považuji za svůj. Je totiž stejné barvy i velikosti. Lituji toho a doufám, že mi to v budoucnu nějak karma nevrátí. Míša má z průjezdu horami zalehlé uši

a dle svých slov je trochu mimo. Jdeme do motorestu na kávu a objednáváme si na jídlo telecí mišiči, což je dušené maso se šťávou, rýží a pečivem.

Po tomto chutném balkánském občerstvení vyrazíme pěšky do centra. Míjíme hřbitovy, nakupujeme vodu a ukazatelé nás navádějí na hlavní lákadlo Mostaru – Starý most přes řeku Neretvu, který zde od pradávna spojoval dvě kultury = islámskou na jedné straně a chorvatskou, respektive křesťanskou na druhé straně. V praxi pohled na město vypadá tak, že na jedné straně je dost mešit a na druhé ještě více. Usazujeme se na skále u řeky přímo s výhledem na Starý most a kocháme se kombinací nádherné historické architektury, modré průzračné řeky a přilehlých vodopádů. Z mostu do řeky příležitostně skáčou místní mladíci, kteří si tak u turistů vydělávají nějaké to euro k dobru a my celou scénérii pozorujeme.

Bosenský Mostar

Asi po hodině se jdeme svlažit pod jeden z vodopádů a stoupáme po schodech směrem k mostu. Z ničeho nic nás pohlcuje místní tržnice a jsme uneseni ze všech těch exotických věcí – ručně tkané koberce, podušky, vodní dýmky, keramika, kávový servis atd. Vše v orientálních barvách, které tomuto místu dodávají nepřekonatelnou atmosféru. Pořizujeme si pár suvenýrů – tradiční bosenskou čapku, náramky, kabelku, podsedák, psací pera a to vše za opravdu lidové ceny. Kdybychom měli více místa v krosnách, tak bychom je touto místní veteší jistě zaplnili. Prošli jsme tržnicí, což vlastně byla úzká ulička plná krámků na chorvatské straně, otáčíme se a směřujeme zpět k mostu. Na vrchol jeho klenutí se stoupá jako po stupíncích či schůdkách. Kocháme se výhledem, děláme pár fotek a už nás pohlcuje ulička s obchůdky, tentokrát na muslimské straně. Zanedlouho se usazujeme v restauraci a dáváme si pravou bosenskou kávu, která má odlišnou chuť od té, na kterou jsme zvyklí, a já k ní přikusuji burek, což je listové těsto zamotané do šneka plněné cibulí a mletým masem. Po jídle pokračujeme v přechodu města a náhodně jdeme do úzké uličky směřující k řece. Na konci uličky jsou zarostlé schody vedoucí dolů a zkusíme je sejít. Zničehonic se ocitáme v hotové oáze – skály částečně zalité betonem sloužící jako odrazové místo ke skokům do vody, průzračná řeka a žebřík

vedoucí z Neretvy na souš. O programu dnešního odpoledne je tedy rozhodnuto. Střídavě skáče do vody, sluníme se a užíváme se místního sluníčka, které pořád tak krásně hřeje. Z okolo vedoucího mostu si nás při skocích příležitostně fotí chodci a jeden z nich zavítal až za námi dolů. Je to Izraelec, který je tu na zájezdě a prosí nás, abychom jej při skoku vyfotili. Chvilí se bavíme a pak se loučíme, jelikož musí na autobus jedoucí zpět do Dubrovníku, kde tráví dovolenou.

Po několika hodinách je i naše odpočívání u konce. Vydáváme se dále na cestu městem, přičemž se ocitáme v chudší čtvrti, kde nás malý chlapec žádá o nějaké drobné. Zprvu je velmi milý a dává nám pomocí ruky pusinku. Jakmile však zjistí, že jej nikterak neobohatíme, začíná křičet, jako kdybychom mu ubližovali a vyhrožuje nám mafí, která nás na jeho přání zabije. Na závěr nás proklíná a tím se také s tímto

Orientální tržnice v Mostaru

na první pohled milým chlapcem loučíme. Jdeme trochu blíže k okraji města a stopujeme směrem na Sarajevo. Silnice, u které právě stojíme, se opravuje a vypadá to, že přes město vede objížďka. Zanedlouho nás bere milý starší pár – muž Francouz a jeho žena pocházející z Mostaru. Rozhodli se nám pomoci a vyváží nás za město na hlavní cestu na Sarajevo.

Moc jim děkujeme, loučíme se a jdeme si do stánku s ovocem koupit hrozno. Obchodník je patrně vyfídouch, protože mě obral o euro a půl, což by při místních cenách mělo představovat 3 kg, a dostal jsem jen kilo. Jdeme opodál stopovat a čeká nás další nemilé překvapení. Přijíždí tlustý muž, který se nám snaží sdělit, že tato cesta vedoucí přímo na Sarajevo do Sarajeva vůbec nevede, že je neděle a že nic nestopneme. Snažím si jej získat a uklidnit jej a nabídnu mu mé draze získané hrozny. Neváhá a obírá mě o polovinu toho skromného kila, které mě tak draho stálo. Do toho u nás neustále tupě stojí a snižuje nám tak šanci na stop. Nakonec nasedá na svoji babetu, která pod jeho váhou skomírá a odjíždí do své kilometr vzdálené vesnice.

Za pár minut nám staví auto s třemi kluky, kteří nás viděli v Mostaru. Jsou v našem věku a docela dost se bavíme. Jsou uneseni z krásy slovenských dívek, které zastupuje Míša, a chtějí, ať jim na příští rok v Česku seženeme práci. Chtěli by u nás vydělat peníze a jeden z nich – řidič, kterému se Míša obzvláště líbila, si chce v naší domovině najít i družku. Budiž jim Alláh nápomocen... Jsou trochu rozjaření a lehce perverzní, ale na rozdíl od řidičů jedoucích na kokainu se nejeví vůbec nebezpečně. Vysazují nás u Jablaničského jezera v malinké vesničce.

Místní babičky nám ukazují cestu k pláži a sestupujeme prudce dolů.

U jezera je mini pláž a hospůdka. Místní obyvatelé jsou unesení z toho, že jsme zde zavítali a vřoucně nás zdraví. Jeden asi šedesátiletý plešatý sympaták je natolik vřoucí, že Míšu vede za ruku, na kterou ji posléze i líbá. Usazují nás u stolu, kupují nám pivo a občas s námi prohodí pár slov. Po chvíli se mi chce na záchod, který, jak později zjišťuji, je ryze turecký. Po návratu mi onen plešatec-sympaták donáší kus grilovaného masa vlastní výroby k degustaci. Děkuji mu, okousávám maso od kostí, libuji si a Míša mi sděluje, že v mé nepřítomnosti dostala maso daleko větší a bez kosti. Míša sice musí čelit sexuálníм nárážkám, zato se jí však dostává masíčka, o kterém se mi může jenom zdát. Místní nám povolují postavit si stan bez poplatků přímo vedle tohoto skvostného podniku s tureckým záchodem, což se nám po setmění také daří. Uleháme na docela tvrdou zeminu, takže jsem trochu skeptický k tomu, kolik toho dnes naspím...

Stop s bosenskými kluky

Neděle 13. 9. 2015: Jablaničko jezero – Koncij – Doboj – Osijek (360 km)

„Fuj, dnes to ale byla tvrdá matrace“ – říkám si, když se probouzím. Moc jsem toho nenaspal, zato má kolegyně, která doposud po nocích spíše bděla, nežli spala, si dnešní spánek pochvaluje. Asi je to tak, že se vyspím buď já, nebo ona. Dohromady to prostě nejde... Vylézám ze stanu a Jablaničko jezero s okolními

horami jsou pokryty mlžnými mraky, skrze něž prosvítá slunce. Oblékám se do plavek – teda použitých trenek, které jsem poslední dny překlasifikoval na plavky a jdu si zaplavat. Místní rybáři a rybářka na mě volají, že jsem blázen a že je voda ledová. Voda je dle mých měřítek docela teplá a užívám si tuto ranní koupel. Po koupeli schnu a balíme naše tábořiště. Stoupáme strmě na horní konec vesničky, kde je hlavní silnice a začínáme stopovat.

Je sice neděle, ale provoz je docela hustý. Asi za 20 minut nám staví auto se sympatickým mladým párem. Holčina je původem z Chorvatska a její partner Ir. Tráví zde dovolenou a mají cestu do města Koncij za kamarádem, odkud se vydají na rafty. Vysazují nás na benzině, kde si kupujeme kávu a vykonáváme tak náš tradiční ranní rituál, včetně návštěvy kultivovaného WC. Zdali se o WC dá hovořit jako o kultivovaném i po mé návštěvě, ponechám na případném čtenáři. Jdeme skrze město a nakupujeme si nějaké ovoce na cestu. Tentokrát volím dvě broskve obřích rozměrů, což mě na pár hodin zasycuje. Město je opět hezké, tyčí se tu pár mešit s minarety a my přecházíme most přes – nám z Mostaru známou - řeku Neretvu dále směrem na Zenici. Stopujeme a sledujeme zajímavou situaci, když se takřka každé auto na naší úrovni otáčí a jede zpět do centra. Jsme trochu na pochybách, zda zde není zase nějaká objížďka, ale za chvíli

nám staví dodávka a jedeme. Řidič vlastní obchod se vším možným a musí údajně pracovat sedm dní v týdnu. Dává nám ovocná „fruka“, což s radostí přijímáme a říká mi, že mám pěknou holku. Toto tvrzení vyvolává vášnivou diskuzi o Míšiných vlnadách a o tom, že vlastně není moje, což koneckonců nic neubírá na tvrzení, že je pěkná. Povídám: „She’s my friend, but she’s not mine...“ Docela se té větě smějeme a jedeme skrze hory k nájezdu na dálnici, kterou nemáme zakreslenou na naší stávající mapě. Loučíme se a opět stopujeme...

Staví nám německé auto a já si tak zase mohu trochu zašprechtit. Jeden muž kolem padesáti, živící se jako taxikář v Mnichově, původem Bosňan, se svým, o poznání starším, kumpánem, který moc nemluví. Tráví zde dovolenou a dle svých slov si užívají levného jídla, pití a žen. Jsou velice přátelští a nevypadají vůbec nebezpečně. Vysedáme na exitu u Sarajeva a jenom co mávneme rukou, tak nás bere mladý pán, co osm roků pobýval a studoval v Asii a jede za rodinkou na nedělní oběd. Povídáme a rozumíme si – například v tom, když říká, že právě prožíváme nejlepší roky svého života... Po 50 km sjíždíme z dálnice na starou cestu a loučíme se. Jede do kopců kamsi, kde jej čekají, a my stopujeme dále na Zenici. Zastavuje nám červený fiat, ve kterém jsou rodiče a jejich docela pohledná dcerka studující sociologii. Neděli se rozhodli strávit nakupováním v Zenici a my jsme rádi, že tak máme další odvoz.

Opět vystupujeme u nájezdu na hlavní cestu, tentokrát v Zenici ve směru na Doboj. Jelikož máme trochu hlad, rozhodujeme se pro návštěvu města. V dáli vidíme nápis pizzeria a jsme přesvědčeni, že je to to pravé ořechové. Pizzu jsme totiž ještě na naší výpravě nepozřeli a mnoho příležitostí, kdy si ji budeme moci společně dát, už taky nebude. Přicházíme a zjišťujeme, že v pizzerii se nevaří. Trochu divné, ale dobrá. Zvedáme kotvy (krosny) a jdeme přes sídliště dále směrem do centra. Potkávají nás dva kluci, jeden světlejší a jeden tmavší. Ten druhý se nás ze srandy ptá, „How do you do?“ Proč si nepokecat... Odpovídám, že dobře a ptám se ho na nějaký podnik, kde se vaří. Navádí nás správným směrem a ještě než se stihneme rozloučit, tak vidím, že jeho světlejšímu kolegovi se líbí můj gumový náramek na ruce. Dávám mu jej, děkujeme a loučíme se.

Usedáme do stánku s kebabem, kde si objednáváme jeden velký a jeden malý, ale ve výsledku se spíše než velikostí liší pouze cenou.

Oběť násilí na sídlišti ve městě Zenica

Obsluhující slečna je také první člověk v Bosně, který při nákupu nepřijímá eura. Utíkám do blízkého bankomatu a vybírám 10 bosenských marek. Nakonec je vše vyřešeno a po kebabu jdeme ještě dokoupit nějaké levné zásoby za zbylé bosenské marky. Vracíme se k nájezdu na hlavní cestu a zastavuje nám prostý chlápek jedoucí asi z práce. Domlouváme se pomocí posunků

a gest a stačí to. Po cestě zastavujeme u stánku s občerstvením a borec si kupuje lahvičky, které po cestě popijí. Jede opět trochu sportovnějším způsobem, ale jsme holt na Balkáně, takže se není čemu divit. Další den se dozvídáme, že je zde u řidičů tolerována hranice 0,5 promile, takže mu v tuto chvíli křivdím neprávem.

Nakonec dojíždíme k zastávce, ze které nás ihned bere německé auto s řidičem původem z Bosny. Je zde na návštěvě u rodiny a je ohromen tím, co jsme stopem urazili. Říká, že kdyby neměl manželku a děti, tak by také někam vyrazil stopovat. Cestu nám zpestřuje asi dvousetčlenné stádo ovcí a koz, které se po této rychlostní tepně proměnuje. Smějeme se tomu a fotíme si poslední fotku z našeho již tak vyšťaveného foťáku.

Vysedáme na benzině a jenom co natáhneme ruku, už nám zastavuje velice usměvavá a neméně pohledná žena. Je to Chorvatka, pracuje jako psycholožka, a je milé, že umí perfektně anglicky. Dáváme se do hovoru a zjišťujeme, že přes Bosnu jede dále na sever do Chorvatska. Před hranicemi zapadáme do dlouhé kolony a čas si krátíme nakupováním. Nakonec jsme zavezeni až do Osjeku, což je město na samém severovýchodním cípu Chorvatska. Projíždíme a prohlížíme si tuto kulturní metropoli za báječného komentáře v podání naší řidičky Máji, která nám ukázala snad všechna zajímavější místa tohoto města. Nakonec nás veze na druhý břeh Drávy, kde se vedle bazénu nacházejí také rozsáhlé pozůstatky katakomb a opevnění.

Sedáme si na břeh, slunce zapadá a my se jdeme osvěžit do vody. Abychom onen vodní efekt navodili i v břiše, začínáme svačit rybičky z konzervy. V dálí vidíme stát stany a jde slyšet odtamtud hudba. Přibližujeme se a zjišťujeme, že se zde po celý týden koná pivní festival s živou hudbou, což zní jako slušná tečka za naším výletem. Máme však

Ovce na rychlostní tepně

jeden problém – nemáme kuny. U stánku s lístky se nás ujímá milý Chorvat jménem Davor, který nám směňuje eura za kuny, kupujeme vstupenku s nápojem v ceně a ještě pár kun do rezervy, kdyby nám místní zlatavý mok značky Osječko zachutnal. Sedáme si do stanu, který se rychle plní a místní pivo nám nechutná vůbec špatně. Posléze k nám usedá původem chorvatský pár žijící v Austrálii se svými přáteli a dávají se s námi do řeči. Večer pokračuje a jsme našimi zahraničními přáteli velice intenzivně hostěni klobásnicou, čevabem a bohatým nápojovým menu. Okolo půl dvanácté se s nimi loučíme a s krosnami lezeme na opevnění. Je to vskutku jako dobývání hradu a úspěšně se ocitáme na vrcholu hradeb. Je noc, teplo a my ležíme jen tak v trávě, přičemž přepínáme naši konverzaci do angličtiny. Nakonec stavíme stan a po večeru plném jídla a pití zanedlouho usínáme...

Pondělí 14. 9. 2015: Osijek – Bratislava (437 km) – postel doma

Ráno se probouzíme na vrcholu opevnění a moc nechápeme, jak jsme sem mohli dneska nad ránem vylézt. Balíme se a jdeme k cestě stopovat. Náhodou potkáváme Davora, který nám včera večer pomohl se směnou valut a bere nás směrem na Maďarsko. Loučíme se ve vesničce nedaleko města Beli Manistr a dále nás veze opět jeden páreček. Tentokrát asi stopadesátikilový advokát, který jede na soud do Maďarska a jeho družka. Je nadšený z toho, že jsme Češi, protože měl v Kutné Hoře babičku a Českou republiku často a rád navštěvuje. Vyjmenovává nám všechny české pivnice a jídla, která v těch pivnicích okusil a neustále opakuje „Zlaté Češi moje!“ Překračujeme hranice a projíždíme kolem Moháče, u něhož v bitvě roku 1526 zahynul český král Ludvík Jagellonský. Již na začátku našeho výletu jsme si s Miš dělali legraci, že toto památné místo nesmíme při cestě zpátky minout a naše tajné přání je nám plněno, když advokát říká, že za odměnu, že jsme Češi, pojedeme rovnou k památníku. Ironicky zatlačujeme slzu dojetí a obdivujeme z auta památník, který je docela moderně zřízen. Byli bychom pořídili i fotky, ale baterie je už pár dní vybitá, takže se jen mrkneme a jedeme dál.

Zajíždíme k dálničnímu nájezdu, kde nám po krátké chvíli zastavuje německé auto. Mladá dvojice původem z Maďarska žijící a pracující v Německu. Cestou jsme střetli tolik lidí, co se z Balkánu kvůli nezaměstnanosti rozhodli jít za lepším životem někam do Německa. Tento pár nás bere směrem na Budapešť. Po několika kilometrech ovšem na chvíli znejistí a ptají se nás, zdali nejsme imigranti. - Zřejmě kvůli opálení a orientálním suvenýrům, které jsme během naší cesty získali... Ujišťujeme je o opaku a o tom, že jedeme s platnými doklady domů do Česko-Slovenska. Poté se již na nic takového neptají, jsou o poznání klidnější a pádíme společně po dálnici na Budapešť. Cestou s Mišou začínáme trochu bilancovat a taky malujeme stopařský obrázek z naší cesty.

Maďarští Němci nás vysazují na velké benzině za Budapeští směrem na Győr a my si jdeme dát první dnešní jídlo do McDonaldu. Jídlo v tomto podniku se chutí, cenou ale i množstvím vzdaluje balkánským standardům. I tak však plní svůj účel a my po téhle snídani stopujeme dále. Zastavuje nám dodávka s řidičem, co jede kamsi do německo-francouzského příhraničí. „Škoda, že nemáme více času,“ říkáme si. Mohli bychom se totiž z Balkánu geograficky i civilizačně přemístit na druhý konec starého kontinentu a tam

Náš stop ve zkratce

se aklimatizovat zpět do evropských poměrů. Posouváme se dalších asi 100 km a končíme na benzině nedaleko slovenských hranic.

Dávám si na sebe ze srandy bosenskou čepičku, kterou jsem si pořídil v Mostaru a zkoušíme s ní stopovat. Řidiči se otáčejí, jiní na mě zírají, jak na bělehradského patriarchu a ostatní se smějí. Začínám uvažovat, že bylo dost bosenských legráček a chci si čapku sundat, když nám v tu chvíli zastavují ruští manželé. Nakonec ta čapka přece jen zapůsobila... Rusky nikdo neumíme, ale i tak nás přes hranice převáží na Slovensko. Uvažujeme, že se už s Mišou rozdělíme a pojedeme každý svou cestou domů. Já stopem na Brno a ona na Trenčín. Začíná však docela pršet a přistupujeme k plánu B. Necháváme se vysadit v centru Bratislavy a jdeme na hlavní vlakové nádraží. Miša, co by slovenská studentka s průkazkou, získává lístek zadarmo a já za něj tvrdě a nekompromisně platím...

Ajak to celé dopadlo?

Po pár minutách jdeme na peron a začínáme znovu stopovat... Vlastně už ne! Vlak je přistaven a my do něj stejně prostě jako ostatní smrtelníci nastupujeme. Usedáme do kupé a jsme trochu smutní, protože naše stopařské dobrodružství je u konce. Vlak se rozjíždí a já ze sebe stále nesundal bosenskou čapku. Kynu lidem sedícím na peronech, jako onen patriarcha, chovám se orientálně a užívám si pozornost ostatních. Ono, vypadat jako Bosňan v srdci Evropy má i své výhody, že jo, Mišo? Ale o tom zase někdy příště...

Vlakem dojíždíme do Trenčína, kde se dvě Myši smutně loučí a každá si pokračuje svojí cestou domů, přivítat se se svými rodinami, manželkami, dětmi a... vlastně jenom rodinami... Náš Balkánský trip se vyvedl nad naše očekávání. Počasí i štěstěna nám přály a kromě vstřícných lidí jsme poznali pro nás několik doposud neznámých zemí, které určitě nejsou ani tak nebezpečné, ani tak přeplněné imigranty, jak si běžná populace, díky zprávám kolujícím všude kolem, myslí. Mnoho našich blízkých nás před cestou odrazovalo a doporučovalo jiné, „bezpečnější“ destinace, ale my našeho rozhodnutí jet zrovna sem, nikdy nelitovali.

Na celkově 2117 km jsme se setkali se srdečností, pohostinností a s dalšími dobrými vlastnostmi našich balkánských bratrů - nehledě na to, zda pravoslavných, muslimských či jiných. Balkán je po válečných konfliktech v devadesátých letech politicky trochu roztržštěn a dle místních spolu zdejší etnika již nevycházejí tak dobře jako v minulosti. To bohužel nemůžeme z vlastní zkušenosti posoudit, jelikož jsme onu dobu nezažili, ale z našeho dnešního pohledu se nám místní lidé i kultura velice líbili. K nám, co by k návštěvníkům, se místní lidé chovali vždy nápomocně a přátelsky. Kombinace východního, západního i jižního smýšlení dává Balkánu neodolatelný a trochu až orientální nádech, ze kterého si každý odnese to svoje. My si odnášíme hezké vzpomínky, nějaké to dobrodružství a určitě se tam jednou chceme vrátit.

Stopem po Balkánu 2015

Kronika školy v Luboměři

(Pokračování z OV č. 3-4/2015)
sepsal Vilibald Ševčík

R. 1894/5

První den školního roku bylo pondělí dne 17. září; žáci vedeni do kostela v Luboměři, kde zpíváno „Veni sancte ...“ a d. p. P. Augustin Odstrčil sloužil mši sv., potom šly dívky zpět do školy a tam rozříděny a poučeny o svých povinnostech. Dne 4. října na den jmenin J. V. císaře pána a také dne 19. listopadu na jmeniny J. V. císařovny vedeny dívky do kostela do Spálova, kde po mši sv. zpívána národní hymna. Nějakých slavností školních v roce neobdáváno. Na konci roku dne 29. července učiněna vycházka se žáky II. tř. k řece Odře, v níž obcerstvili tělo koupelí. Pak se šlo ku „Skále“, kde se dívky posilnily a bavily hrami. Hostů zváno nebylo. Dne 30. července v úterý rok školní ukončen. K žákům vhodně promluveno, dány jim školní zprávy a vedeny do kostela do Spálova.

V místní radě školní změna také nenastala.

Toho roku neobdávána visitace p. c. k. okresním dozorcem školním. Zkouška z náboženství byla dne 1. července ve škole ve Spálově, kam žáky vedl správce školy. První sv. zpověď byla v Luboměři dne 5. října a sv. přijímání dne 6. října. Po druhé byli žáci u sv. zpovědi a sv. přijímání v Luboměři dne 28. a 29. dubna. Po třetí ve Spálově dne 14. a 15. července.

Okresní konference byla dne 30. května ve čtvrtek, poctil ji svou návštěvou c. k. okresní hejtman uroz. p. hrabě Coudenhove. P. c. k. okresní dozorce školní velmi poučnou přednáškou povzbuzoval učitelstvo ku účelnějšímu cvičení žáků v řeči mateřské slovem i písmem. Podobného smyslu byly i dvě následující přednášky:

1. Vyhovuje-li nynější učení mluvnice budoucí potřebě žáků /přednesl V. Ševčík/.
2. Kterak cvičiti žáky školy národní v řečnictví /přednesl J. Rýpar/.

Byl také referát o písmě stojatém; referent byl pro písmo obojí. V této konferenci odhlasováno, aby okresní knihovna učit. přenesena byla z Hranic do Lipníka, poněvadž není v Hranicích učitelů českých, aspoň býti nesmějí.

Knihovna školní měla na konci 174 čísla, z nichž dva ročníky „Anděla Strážce“ daroval spál. p. farář d. p. P. František Příkryl, jedno číslo podíl „Dědictví maličkých“ a ostatní koupil správce školy, k čemuž přispěla obec 3 zlatými. Také dvě čísla pro knihovnu učitelskou za 1,8 zl koupil spr. školy, tak že jest 11 čísel. Sbírká prostředků učebných měla jako loni 67 čísel.

Učebnice byly tytéž, jako v letech předešlých.

Připomenouti jest, že učitel náboženství d. p. P. Augustin Odstrčil, kooperátor ve Spálově, povolán v únoru za administrátora do Chvalkovic u Nezamyslic, a učil tudíž v druhém půlletí d. p. farář P. František Příkryl.

Následuje statistika žáků:

Počet v matrice zapsaných			Dohr.			Počet školu navštěvujících			Dohr.			Počet jinou školu navštěvuj.			Dohr.			Počet neschopných			Dohr.			Propušt.	
chl.	děv.		chl.	děv.		chl.	děv.		chl.	děv.		chl.	děv.		chl.	děv.		chl.	děv.		chl.	děv.		chl.	d.
59	64	123	49	60	109	2	2	4	2	2	4	2	2	4	6	4									

Průměrná návštěva školy byla měsíčně 4,2 % zanedbání. Nejlepší v listopadu /1,7 %. Nejšpatnější v lednu a únoru /v lednu 8,5 %/, kdy zvláště dítka z Heltínova pro nesmírné spousty sněhu a vánice po celé dva měsíce ve škole nebyly. Takové zimy nebylo již dávno a dávno.

Prohlédl 11. července 1896 R. Kadeřávek c. k. okr. školdozorce.

R. 1895/6

Jako obyčejně nový školní rok uveden byl vzýváním Ducha sv. a mší sv. v kostele luboměřském v pondělí dne 16. září. Pak dítky ve škole byly roztríděny a vůbec počáteční formálnosti odbyty. V den jmenin J. V. císaře pána dne 4. října vedeni byli žáci do kostela spálovského na mši sv., když jim před tím vysvětlen byl význam toho dne. Dne 30. července 1896, ve čtvrtek, vyšli žáci odpoledne ku „Skále“ u řeky Odry. Tam vykonali malou pobožnost, bavili se hrami, během o závod a pak byli pohoštěni zvláště důst. p. katechetou P. Janem Stratilem, obec k tomu dala 3 zl. Zpáteční cestou zpívány národní písně. Na místě vycházky obveselována malá společnost hudbou smyčcového kvartetu ochotnického. Z Luboměře nikdo z dospělých vycházky této se neúčastnil.

/Budiž zaznamenáno, že v lednu 1896 započal činnost nově zřízený „Sbor dobrovolných hasičů“/.

Školní rok zakončen dne 31. července v pátek, žáci vedeni byli do kostela spálovského, pak jim ve škole rozdány byly školní zprávy po přiměřené řeči.

/V prázdniny 1896 zastíženo bylo okolí dvojí průtrží mračen, po druhé 30. srpna v noci, která hlavně v údolí Odry způsobila velké spousty /spouště/ - most spálovský stržen; vůbec přšelo v čas žní ustavičně téměř a bouře stíhala bouři, jako již dávno nepamatováno./

Ve správě školy a v místní radě školní nestala se změna. Jen novým učitelem náboženství byl novosvěcenec d. p. Jan Stratil, kooperátor ve Spálově, rodák zdounecký.

Školu visitoval c. k. okresní dozorce škol p. t. Rudolf Kadeřávek dne 11. července odpoledne v oddělení vyšším. Výroční zkouška z náboženství odbývána byla v kostele spálovském za dozoru učitele 2. července. Sv. zpověď a přijímání vykonali žáci II. tř. po prvé v Luboměři dne 2. a 3. října, po druhé dne 22. a 23. dubna a po třetí ve Spálově dne 24. a 25. července.

Okresní konference konána v Hranicích dne 25. června ve čtvrtek.
Z programu vyjímá se:

1. Zpráva p. t. c. k. okresního dozorce škol o visitacích a krásná přednáška, aby učitel žáky nejen učil, nýbrž hlavně vychovával. /To jest také má myšlenka/.
2. Metodická přednáška: Jiří z Poděbrad v čele národa českého.
3. Čeho šetřiti při kreslení, aby se potkalo s žádoucím výsledkem.
4. Referát o tom, vyskytují-li se případy vzpoury u žáků, o zesurování mládeže a podobném.
5. Volné návrhy z činnosti učitelovy.

Knihovna školní obsahovala 183 čísla, nově přibylá zakoupil správce školy, učitelská 12 čísel literárních; nové pomůcky učební zakoupil správce školy ze soukromých peněz školních: Holubovy nástěnné tabule ke počtům za 2 zl s poštou 2,40 zl, nástěnn. tabuli předhistorických památek naší říše s poštou 1,02 zl, počítadlo kuličkové v jedné řadě na motouze za 30 kr., míru metr 15 kr., stuhu 10 m dlouhou 20 kr.

Učebnice byly jako v roce předešlém.

Statistika žáků:

V matrice zapsáno:	chlapců 53,	děvčat 64,	dohromady 117;
v třídní knize zapsáno:	chl. 51,	děvčat 62,	dohromady 113;
jinde navštěvovalo školu:	chl. 3,	děvčat 1,	dohromady 4;
vůbec nechodili do školy:	chl. 1,	děvčat 1,	dohromady 2;
v roce propuštěny jen 4 děvčata,		dohromady 4.	

Návštěva školy byla taková: dle čtvrtletního procenta činilo průměrné zanedbání: omluvených 1,4 %, neomluvených také 1,4 %. Nejlepší návštěva byla v listopadu, neboť procento omluvených bylo 0,24 %, neoml. 1,1 %, v červenci také byla slabší. Procento bylo by menší, kdyby Heltínov nebyl přiškolen, ač jinak dítky z Heltínova dosti dobře chodí do školy, nepřekážejí-li cesty a počasí.

Prohlédl 6. července 1897 R. Kadeřávek c. k. okr. školdozorce.

Vážení čtenáři, protože záznamy v Kronice školy v Luboměři se v jednotlivých letech víceméně opakují, rozhodli jsme se zápisy částečně zkrátit a vypisujeme z nich jen nejzajímavější údaje.

R. 1896/97

Školní rok započal 17. září a byl ukončen 29. července. V tomto školním roce se opět slavily jmeniny J. V. císaře Františka Josefa a císařovny Alžběty. 27. června 1897 do obce zavítal J. M. kníže arcibiskup olomoucký Theodor /Dr. Kohn/ na své apoštolské cestě po našem děkanství. U slavobrány vítali J. M. starosta obce Tomáš Klesla č. 22 a žákyně Anděla Klezlová. Večer proveden ke spálovskému zámku pochodňový průvod, jehož se i část školní mládeže luboměřské účastnila. 29. července 1897 odešel ze Spálova do nového působiště v Hulíně katecheta Jan Stratil.

Starostou obce byl zvolen František Horák, zahradník, č. 47.

Na okresní konferenci v Hranicích bylo ustanoveno: vyučování

zeměpisu na vyšším stupni ve škole národní. Do sbírky pomůcek učebních přikoupil správce školy ku znázornění setrvačnosti hračku „vlka“ za 20 kr. Učebnice tytéž, sešity jedny pro celý rok – s jednoduchými linkami, slohové bez linek, kreslicí bez teček.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno: chlapců 59, děvčat 69, dohromady 128;
v třídní knize zapsáno: chl. 53, děvčat 59, dohromady 112;
jinde navštěvovalo školu: chl. 4, děvčat 1, dohromady 5;
vůbec nechodili do školy: chl. 1, děvčat 1, dohromady 2;
v roce propuštěni byli: chl. 1, děvčat 8, dohromady 9.

Návštěva školy uspokojivá. Nejslabší v měsících lednu, únoru a březnu jak pro vánice sněhové, tak pro nemoci krku a hlavy. Jako zvláštní úkaz, málo potěšitelný, se uvádí, že po dva roky již nebylo žáků nad prostřednost schopných, a chlapci zvláště že nebyli až na řídké výjimky ani schopni prostřednosti.

Školozorce R. Kadeřávek oslavil 10 let působení ve funkci.

R. 1897/8

Školní rok započal 16. září a ukončen byl 30. července. Opět slaveny jmeniny J. V. veličenstev, jiných slavností nebylo, ani zvláštní návštěvy, ani výlety – občanstvo nemělo pro tyto akce porozumění. Katechetou byl novokněz d. p. P. Jan Polišínský, kooperátor ve Spálově, narozen v Lubné u Kroměříže. Starostou obce byl zvolen p. František Horák, č. 47.

Na okresní konferenci v Hranicích mj. projednáváno: stížnosti na disciplinární řád, stížnosti na zákaz tělesných trestů, učiněn návrh na zřízení okresních škol kárných. Užívány stejné učebnice.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno: chlapců 68, děvčat 60, dohromady 128;
v třídní knize zapsáno: chl. 61, děvčat 56, dohromady 117;
jinde navštěvovalo školu: chl. 8, děvčat 5, dohromady 13;
vůbec nechodili do školy: chl. 1, děvčat 1, dohromady 2;
v roce propuštěni byli: chl. 2, děvčat 4, dohromady 6.

Návštěva školy byla uspokojivá, nejvíce zameškáno v čas vybírání zemáků a v čas sena. V červenci šlo 15 žáků samovolně na pout, správce školy je povolal k náhradnímu vyučování, k němuž se všichni dostavili.

R. 1898/9

Školní rok započal 16. září a 29. července byl ukončen. Školní dítky se zúčastnily ve spálovském kostele „Requiem“ za J. V. císařovnu Alžbětu, zavražděnou (10. září) v Ženevě od vraha Luccheniho. 29. září onemocněl učitel a správce školy Vilibald Ševčík břišním tyfem. Na základě lékař. vysvědčení (MUDr. Fr. Černý) měl nemocný dovolenou v čas nemoci, takže nevyučováno až do 1. prosince. 2. prosince 1898 se konala slavnost k 50. výročí vlády J. V. císaře Františka Josefa I. Původně bylo ujednáno, že před školou budou vysázeny jubilejní akáty, ale pro nemoc vyučujícího k výsadbě došlo až 15. dubna. V červenci konána vycházka na Švédskou skálu, o skále žákům vypravováno v dějepisné hodině.

Na okresní konferenci bylo učitelstvo nabádáno ku účelnějšímu pěstování řeči mateřské a přírodovědy. Učebnice byly tytéž.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno: chlapců z Luboměře 56, děvčat 44, dohromady 128;
z Heltínova 10 14

v třídní knize zapsáno: chl. 61, děvčat 58, dohromady 119;

vůbec nechodili do školy: chl. 2, děvčat 1, dohromady 3;

v roce propuštění byli: chl. 2, děvčat 4, dohromady 6.

Jeden žák, Arnošt Demel z čísla 44, v prosinci zemřel.

Návštěva školní byla dosti dobrá, nejslabší v měsících lednu, únoru a březnu, kdy žáci nebo jejich domácí byli stiženi tyfem.

R. 1899/1900

Školní rok začal 16. září a skončil 17. června. V měsíci září byl stanoven prázdný den k vybírání zemáků, v říjnu druhý prázdný den ku cti jmenin J. V. císaře Františka Josefa a 18. listopadu byl vyhlášen prázdný den k uctění zemřelé J. V. císařovny Alžběty. 17. června správce školy opět onemocněl tyfem břišním a ulehl. Ošetřován byl obvodním lékařem Dr. Vožickým, a 9. července zvlášť prohlédnut byl okresním lékařem z Hranic Dr. Kurfürstem a ten vyučovati do prázdnin nedovolil. Školní rok obvyklým způsobem neukončen.

Katecheta d. p. P. Jan Polišínský poslán do Vlčnova u Uh. Brodu, poté náboženství učil d. p. farář spálovský P. Fr. Příkryl. Škola nevizitována pro nemoc školdozorce. Okresní konference v Hranicích se správce školy pro nemoc nemohl zúčastnit.

Na počátku školního roku zvoleni tito členové místní rady školní: Tomáš Klezla, hospodský a rolník, příznivý škole, předsedou; Josef Čech, rolník, a Eduard Demel, menší rolník. Učební knihy – místo I. čítanky Lepařovy užíváno Slabikáře Frumarova.

Nejslabší docházka byla v březnu pro velké vánice. Do školy chodilo 24 dítek z Heltínova, jsou-li vánice nebo více-li přší, i po několik dní do školy jíti nemohou.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno: chlapců 72, děvčat 61, dohromady 133;

v třídní knize zapsáno: chl. 67, děvčat 57, dohromady 124;

pro neúplný věk nepřij. ch. 3, děvčat 6

vůbec nechodili do školy: chl. 3, děvčat 0, dohromady 3;

v roce propuštění byli: chl. 2, děvčat 3, dohromady 5.

Ku konci ještě nelze zamlčeti nápadný úkaz, že již po několik let jest velká většina žáků s velmi chatrnými vlohami, jen několik žáků poněkud schopných, skoro žádný zvláště nadaný. K tomu ještě u většího dílu rodičů málo jest porozumění o prospěchu školy. Proto také daleko neodpovídají výsledky vyučování úmorné práci vyučujícího. Z té příčiny, že je tolik žáků, vyzvána obec od c. k. zemské rady školní postarati se o rozšíření školy. Pro větší výdaje posledních let prozatím lhůta obci prodloužena.

R. 1900/1901

Školní rok započal 17. září a ukončen byl 30. července. Opět slaveny jmeniny J. V. císaře a sloužena mše za císařovnu Alžbětu. Konány dvě poučné vycházky, první do Potštátu do mlékárny, k břídlíkovému lomu, do Hranic k propasti, do Teplic a zpět. Druhá vycházka podniknuta s 30 žáky do „Sklárny“ za Potštátem k pramenům Odry, odtud Novou Vsí, Černou, Milovany a Liptání zpět.

Správce školy a učitel týž, učitelem náboženství novosvěcenec Štěpán Brečka, kooperátor ve Spálově. C. k. školdozorce školu nenavštívil, byl vytížen jako zástupce ředitele gymnázia hranického.

Okresní konference v Hranicích: c. k. školdozorce R. Kadeřávek ve své zprávě kladl důraz na to, aby vyučování bylo ze života a pro život, co nejméně teorie.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno:	chlapců 67	děvčat 69,	dohromady 136;
v třídní knize zapsáno:	chl. 66,	děvčat 68,	dohromady 134;
jinde navštěvovalo školu:	chl. 0,	děvčat 1,	dohromady 1;
vůbec nechodili do školy:	chl. 1,	děvčat 0,	dohromady 1;
v roce propuštěni byli:	chl. 3,	děvčat 4,	dohromady 7.

Návštěva školy byla uspokojivá; nejslabší byla v lednu, únoru a březnu pro prudké vánice sněhové, mrazy z toho povstálé nemoci.

Prospěch žáků byl velmi slabý, neboť před 90 % žáků mělo jen chatrné nadání a vlohy. Jest to úkaz podivu hodný.

V lednu provedl správce školy jako sčítací komisař v obci sčítání obyvatelstva. Přítomného obyvatelstva v Luboměři bylo 552 osob v 99 obydlených číslech, z nichž mužských 262, ženských 290. V Heltínově bylo ve 28 obydlených číslech 129 osob, a to 61 mužských a 68 ženských. Jen 14 osob přihlásilo obcovací řeč německou, ostatní českou.

V. Ševčík v. r.

R. 1901/2

Školní rok započal 16. září a skončil 29. července. Opět slaveny jmeniny J. V. císaře a 19. listopadu sloužena ve Spálově mše za zemřelou císařovnu, ostatek dne byl prázdný. Pro malý počet přihlášených žáků upuštěno od poučné vycházky. C. k. okresní školdozorce R. Kadeřávek po vizitaci se vyslovil, že pro stoupající počet žáků škola musí býti rozšířena na dvojtřídní.

Na okresní konferenci učitelstva v Hranicích pan školdozorce dal mnoho dobrých rad, pokynů a návrhů ku zvelebení učby jazykové a početní. Přeje si, aby učitelé hleděli na větší samostatnost dítek při slohu a omezili teorii mluvnickou. Na konferenci byla přednáška: „Zhoubné následky alkoholismu a jak by škola měla proti němu čeliti.“ Mezi volnými návrhy byly návrhy naduč. Emiliána Řezáče a sboru učitelského ve Spálově:

a) aby sl. c. k. okresní rada školní dle určité normy spravedlivěji

obsazovala místa učitelská

b) aby diety při konferenci byly vyplaceny

c) aby obec dávaly správcům škol topivo ku vytápění jednoho pokoje jako místnosti úřední (kde totiž takové není)

d) aby žákům na místě školních zpráv dávány byly pololetní knížky.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno: Luboměř chlapců 63, děvčat 57, dohromady 120;

Heltínov 12 10 22;

v třídní knize zapsáno: Luboměř chl. 60, děvčat 56, dohromady 116;

Heltínov 12 10 22;

jinde navštěvovalo školu: chl. 2, děvčat 0, dohromady 2;

vůbec nechodili do školy: chl. 1, děvčat 1, dohromady 2;

v roce propuštění byli: chl. 2, děvčat 2, dohromady 4;

8 let chodili do školy: chl. 2, děvčat 1, dohromady 3.

Koncem roku bylo 133 žáků. Dva chlapci chodili do německé školy v Lindavě. Návštěva školy byla dobrá, pro mírnou zimu lepší než léta jiná. V září a říjnu pro nemoc spalničky MUDr. Vožický nedovolil po 8 dní vyučovati.

O nadání a prospěchu žáků nelze říci nic jiného než roku předešlého. Při tolika žácích nepatrných vloh úmorná práce učitelova málo poskytuje prospěchu, zvláště v počtech, mluvnici a reáliích.

Při schůzi místní rady školní dne 29. června ujednáno o nařízení zahradě školní a poli pokusném, že správce školy přenechá dolní část zeleninové zahrady pro štěpnici, obec pak dá správci školy obecní pole na „drahách“ ve výměře asi $\frac{3}{4}$ měřice, z něhož volně užívatí může polovici, druhou polovici má ku pokusům. Od obecní studně zřídí se vodovod ku budově školní.

R. 1902/3

Výuka začala 16. září a školní rok byl ukončen 30. července. Za přítomnosti zástupců obce, místní rady školní a hasičského sboru oslaveny jmeniny J. V. císaře Františka Josefa. V říjnu dala místní rada školní dva dny prázdná ku sbírání zemáků. Zemřelou císařovnu Alžbětu žáci uctili přítomností na mši sv.

Na okresní konferenci v Hranicích pan cís. rada okresní lékař Dr. Štěpán Kurfürst poučil učitelstvo o podstatě tuberkulózy a jak má škola proti ní spolupůsobiti. Učitel Janásek z Bohuslávky podal volný návrh, aby c. k. okresní rada školní ochránila učitele, byl-li napaden v novinách. Pan předseda konferenci slíbil podporu této věci.

Školu vizitoval pan c. k. okresní školdozorce a prohlásil, že škola v příštím roce školním musí býti rozšířena aspoň na dvojtřídní.

Učitel a správce školy byl týž co loni, učitelem náboženství byl do polovice února d. p. kooperátor Štěpán Břečka a pak d. p. pan farář spálovský P. František Přikryl. Knih užíváno bylo v nižší skupině:

Slabikáře Frumarova, I. čítanky Jursovy s mluvnicí, početnice 1. stupeň od Močníka; ve vyšší skupině: II. čítanky Jursovy, III. čítanky Sokolovy, početnice Močníkovy stupeň střední, mluvnici učeno bez mluvnic. Sešity byly z družstevní knihtiskárny české v Hranicích. Žáci prvního roku školního psali do Vánoc na tabulkách, potom na sešitech.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno:	Luboměř chlapců	64,	děvčat	64,	dohromady	128;
	Heltínov	13,		8,		21
v třídní knize zapsáno:	Luboměř chl.	62,	děvčat	61,	dohromady	123;
	Heltínov	12,		8,		20;
jinde navštěvovalo školu:	chl.	0,	děvčat	1,	dohromady	1;
vůbec nechodili do školy:	chl.	1,	děvčat	2,	dohromady	3;
v roce propuštění byli:	chl.	1,	děvčat	4,	dohromady	5.

Koncem roku i s žáky s úlevami 136, zemřeli 2 žáci.

Návštěva školy byla prostředně dobrá, nejlepší v březnu, nejslabší v prosinci, lednu a dubnu pro prudkou zimu nebo velké vánice, poněvadž tu žáci z Heltínova do školy nemohou. Neobyčejné vánice byly v dubnu po tři dny před 20. dubnem, jakých nebylo pamětníka. Také byly letos silné mrazy, jako již dávno nebylo.

Pro nejistotu stavby školy nebyla ještě založena obmyšlená štěpnice při škole, ani zřízen vodovod do školy. V poli konal však správce školy pokusy: r. 1902 sázel jeden druh zemědělských plodin do různých hnojiv a r. 1903 týž druh ovsa do pěti záhonů s rozličným hnojivem. Obilí na polích do konce července bylo prostředně dobré a ještě nepoškozené.

Po 29 letech konána v Luboměři opět školní slavnost ve dvoře panského „Dvoru“. Žáci s červenobílými praporky před občany a četnými hosty zahráli několik her se zpěvy: Žně, Hudebníci, Myší budka, Řemeslníci, Hodiny; pak zpívali a přednášeli básně. Podělení byli pokrmem, sodovou vodou a cukrovinkami. Touto slavností byl školní rok pěkně zakončen.

R. 1903/4

Školní rok začal 17. září, pro velký déšť nemohli žáci zavedení býti do kostela ve Spálově a písně, hymna i poučení odbyto v Luboměři. Školní rok ukončen 30. července.

Vzpomenuto jmenin J. V. císaře a mše za zemřelou císařovnu. Pro rozšíření zadušní kašel byla škola uzavřena od 24. listopadu do 2. ledna 1904. Žádný žák nezemřel. V prosinci dlela ve škole komise úřední a schválila místo ku přestavbě a přístavbě školy a její rozšíření na dvojtřídní. Dle protokolu určeno přistavěti ku nynější učírně na severozápad novou učírnu a byt pro druhého učitele, a při bytě správce školy udělati potřebné opravy.

Pan c. k. okresní školdozorce vizitoval školu za odpoledního vyučování při nesnesitelném v učírně parnu.

Školní výlet se neuskutečnil pro nepřízeň školní rady a obecního výboru, i od obmyšlené vycházky se žáky ku propasti a Helštýnu pro parno

bylo správci školy upustiti. Ve správě školy nic se nezměnilo. Náboženství vyučoval po dvou hodinách v každé skupině kooperátor spálovský d. p. Antonín Kovářík. Starostou obce byl rolník a kovář Michal Král, č. 83.

V okresní konferenci měl uč. St. Tauber přednášku: „O zpěvu ve škole vůbec a písní národní zvláště“, učitel Vác. Moravec: „Kterak vychovávat mládež škole odrostlou“. Při volných návrzích žádal naduč. Řezáč ze Spálova, aby do protokolu dán byl návrh konference, dle něhož požadováno určité normy při obsazování míst. Referent školních knih doporučil mluvnice Řihovy a početnice Kozákovy.

Vyučováno dle těchže učebnic jako loni. Knihovna školní dostoupila čísla 271, žáci i dospělí v zimních měsících pilně četli z knihovny.

Návštěva školy byla prostředně dobrá; nejlepší byla v březnu, nejslabší v listopadu pro zadušní kašel. Jak obyčejně v zimních měsících i jarních zanedbatí jest žákům z Heltínova pro nepohodu často vyučování, čehož litovati jest tím více, ježto při polodenním vyučování těžce dosíci lze dobrých výsledků.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno:	Luboměř chlapců 71,	děvčat 60,	dohromady 131;
	Heltínov	13,	9, 22;
v třídní knize zapsáno:	Luboměř chl.	66,	děvčat 58, dohromady 124;
	Heltínov	13,	8, 21;
jinde navštěvovalo školu:	chl.	2,	děvčat 0, dohromady 2;
vůbec nechodili do školy:	chl.	4,	děvčat 2, dohromady 6;
v roce propuštěni byli:	chl.	6,	děvčat 10, dohromady 16.

Dítky neschopné do školy choditi – tři hluchoněmé, jedno tělesně nedospělé. Koncem roku zbylo žáků: chlapců 72, děvčat 51, celkem 123.

Na konci připomíná se, že místní školní rada a obecní výbor přes několikrát důtklivá vyzvání c. k. okresní rady školní nedaly se do stavby školy, ani do příprav ku stavbě v roce 1905, jenž bude finančně stavbě méně přízniv pro slabou úrodu plodin polních. Panujeť letos sucho dávno nebývalé a k tomu zastiženo okolí Luboměře 26. července silným krupobitím.

R. 1904/5

Školní rok počal dne 16. září a ukončen byl 29. července.

Slaveny jmeniny J. V. císaře a konány služby boží v den jmenin zemřelé císařovny Alžběty. V první polovici ledna byla neobyčejná zima, až přes 20°C. Žáci z Heltínova musili proto školu zanedbávati. Učitel náboženství d. p. Ant. Kovářík, kooperátor spálovský, odešel jako správce fary do Mankovic za Odrami a náboženství vyučoval d. p. farář František Příkryl.

Od 30. května do 3. června bylo prázdné na odpovědnost obvodního lékaře p. Dr. Vožického pro osýpky mezi dětmi.

S povolením c. k. okresní rady školní vydal se správce školy v červnu s 29 žáky vyšší skupiny na celodenní poučnou vycházku do vzdálených Janských lázní ve Slezsku. Žáci vyšli o 5. hodině ranní a vrátili se o 9. hodině večerní. Většina dlouhé cesty konána pěšky. Lihovin nepožili a nikdo z nich ne onemocněl. Nabyli představy lomů břidlicových, propasti, řeky Moravice, lázní, železného mostu, panské zahrady s pěstěním ananasů, hradních zřícenin, nádraží a jízdy po dráze.

V měsíci červnu bylo zase tak neobyčejné horko, že pobyt ve školní světnici byl téměř nesnesitelný.

Okresní konference v Hranicích přinesla přednášku o volném slohu a druhou o tělocviku. Z volných návrhů sluší jmenovati návrh o rozšíření prázdnin na osm neděl a zmenšení počtu úloh na jeden z řečí a jeden z počtů měsíčně. Návrhy přijaty.

Škola vizitována okresním školdozorcem, úředně školu navštívil pan c. k. okresní lékař Dr. Kurfürst. V červenci zavedl správce školy žáky vyšší skupiny na „Švédskou skálu“, jež má pověst z války třicetileté.

Místní školní rada a obecní výbor přes častá vyzývání nedaly se do přestavby školy. Zavázali se však, jsouce předvoláni 15. července před c. k. okresní radou školní, že přestavbu vykonají ještě v roce 1906.

Vyučováno bylo řeči dle čítanek trojdílných Jursových. Ostatní knihy i sešity byly jako loni. Knihovna žákovská měla čísel 274 a žáci i dospělí v zimě pilně četli, nedostávalo se nových knížek.

Žáci chodili do školy dosti pilně. Nejvíce zanedbáno bylo v lednu pro velkou zimu a vánice, a to jak obyčejně od žáků z Heltínova, a pak v dubnu pro jarní nepohodu a v květnu pro opožděné práce polní a osýpky.

Přehled žáků:

V matrice zapsáno:	Luboměř chlapců 71,	děvčat 52,	dohromady 123;
	Heltínov 11,	6,	17;
v třídní knize zapsáno:	Luboměř chl. 68,	děvčat 51,	dohromady 119;
	Heltínov 11,	6,	17;
jinde navštěvovalo školu:	chl. 1,	děvčat 1,	dohromady 2;
vůbec nechodili do školy:	chl. 2,	děvčat 0,	dohromady 2;
v roce propuštěni byli:	chl. 2,	děvčat 2,	dohromady 4.

Do ústavu pro hluchoněmé chodily dvě děti, koncem školního roku zbylo žáků: chlapců 74, děvčat 57, celkem 131.

Duševní schopnost většiny žáků, hlavně chlapců, byla nepatrná a podobně i pilnost. Snad po roce celodenní vyučování vykoná v té věci příznivý vliv. Obyvatelstvo však netouží nikterak po takové změně.

Rodopisná kronika

Matriční události od 01. 06. 2016 - 30. 11. 2016

N A R O Z E N Í

02. 06. 2016 Johana Flodrová, matka Magdaléna Flodrová roz. Miková,
otec Jakub Flodr, Spálov 28
07. 06. 2016 Natálie Horáčková, matka Daniela Maršálková, otec Radim
Horáček, Spálov 166
04. 07. 2016 Oliver Schmidt, matka Michaela Maráková, otec Daniel
Schmidt, Luboměř 118
11. 07. 2016 Lukáš Juřica, matka Petra Pařenicová, otec Lukáš Juřica,
Spálov 44
14. 07. 2016 Valeria Brňáčková, matka Lucie Ambrožová, otec Roman
Brňáček, Luboměř 95
27. 07. 2016 Lukáš Demel, matka Veronika Demlová Fojtů roz. Fojtů,
otec Lukáš Demel, Spálov 45
24. 08. 2016 Jakub Šmatelka, matka Iva Šmatelková, otec David
Šmatelka, Luboměř 45
05. 09. 2016 Aneta Andělová, matka Věra Andělová rozená Čechová,
otec Michal Anděl, Luboměř 38
10. 09. 2016 Dominik Uvíra, matka Pavlína Bejdáková, otec Leo Uvíra,
Spálov 327
26. 09. 2016 Dita Levová, matka Kateřina Levová, otec Miroslav Lev,
Luboměř 117
22. 10. 2016 Ina Jarošová, matka Lenka Jarošová, otec Pavel Zemánek,
Luboměř 5

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

04. 06. 2016	Jana Bláhová, Spálov 252 a Šimon Mik, Spálov 28
18. 06. 2016	Miroslav Král, Spálov 256 a Stanislava Šnajdrová, Spálov 256
09. 07. 2016	Hana Maršálková, Spálov 295 a Michal Popov, Odry
20. 08. 2016	Filip Sendler, Spálov 320 a Alžběta Remešová, Partutovice
03. 09. 2016	Jana Zezulková, Spálov 18 a Zdeněk Brhel, Partutovice
17. 09. 2016	Aneta Králová, Spálov 317 a Martin Pauk
22. 10. 2016	Kateřina Šamárková, Spálov 215 a Michal Vančura, Černá ve Slezsku

(pozn. uvedená manželství byla uzavřena na k. ú. Spálov, bohužel ISEO nepodává informaci o uzavření manželství)

ÚMRTÍ

07. 06. 2016	Jiřina Krečmerová, Spálov 112
20. 06. 2016	Pavel Gavala, Spálov 62
21. 06. 2016	Vladimír Miška, Heltínov 5
07. 07. 2016	Josef Lev, Luboměř 29
17. 08. 2016	Zdeněk Šustek, Spálov 142
30. 08. 2016	Marie Kubicová, Luboměř 50
21. 09. 2016	Anna Šimová, Spálov 38
05. 10. 2016	Bronislav Ambrož, Luboměř 15
09. 11. 2016	Jaroslav Kostka, Spálov 307
19. 11. 2016	Libuše Bolcková, Luboměř 21

Záznamy

(Zpracovali: Mgr. Jaroslava Šustková, Mgr. Jarmila Mazáčová, Mgr. Jiří Vlček)

ČERVEN 2016

1. 6. Spálov – v tělocvičně ZŠ se uskutečnila vystoupení tanečních kroužků školy, které vedou paní učitelky Michaela Šmatelková a Zuzana Trnečková, s názvem TANEČNÍ HODINKA. Předvedly se malé i velké nadějné tanečnice se všemi tanci, které se v průběhu roku naučily. Působivý byl společný závěrečný tanec. Získané finance ze vstupného budou použity na zhotovení kostýmů pro tanečnice. Účast 60 hostů.
2. 6. Luboměř – v zasedací místnosti OÚ se uskutečnilo 8. zasedání zastupitelstva obce (ZO). ZO schválilo např. účetní závěrku a hospodaření obce za uplynulý rok 2015, prodej obecního pozemku, rozpočtová opatření či schválilo dary a dotace pro různé spolky a organizace. Dále vzalo na vědomí informace o získaných dotacích pro obec, např. na nové dětské hřiště v areálu Na Drahách z Ministerstva pro místní rozvoj ČR, z MS kraje obdrželo na opravu cesty pod Heltínovem či na výsadbu stromků v obecních lesích.
4. 6. Luboměř – první červnový víkend patřil v areálu Na Drahách slavnosti „Kácení máje“, kterou uspořádaly luboměřské ženy ve spolupráci s obcí. Veselou scénku kolem májky obstarala především místní mládež. Pro velké i malé návštěvníky byly připravené různé dovednostní soutěže, bohaté občerstvení (makrely, klobásy, pivo, limo, alko, nealko...) a hrála reprodukováná hudba. Podařené slavnosti přálo také letos krásné a teplé počasí.
5. 6. Spálov – úřad městyse, SRPŠ a spálovští skauti uskutečnili v neděli od 14 hodin na hřišti TJ a v okolí Dětský den na téma STŘEDOVĚK. Program: stezka za Karlem IV., soutěže pro děti, sokolníci, vystoupení tanečního souboru, kolo štěstí, dřevěný kolotoč, historický jarmark, projížďky na koních, šermiři Allegro aj. Občerstvení – císařská kyta, staročeské žebírko, loupežnická klobása, uherská placka a závin královny Elišky. Školní děti dostaly k svátku občerstvení zdarma. Počasí se vydařilo, děti, rodiče a další hosté zaplnili celé prostranství.
5. 6. Spálov – oddíl kopané ŽÁCI se v průběhu května a června utkal ve dvou turnajích a v konečném účtování okresní soutěže žáků sk. A obsadil pěkné 3. místo z deseti družstev.
17. 6. Spálov – v 18 hodin se na faře uskutečnila téměř dvouhodinová přednáška s pohoštěním o Afgánistánu s názvem „, Strážní rota Bagram, letecká základna“, v níž nám npor. David Trnečka přiblížil nejen život vojenský, ale také životní podmínky, tradice a zvyky místního obyvatelstva. Zajímavou přednášku opouštělo 35 spokojených účastníků.
18. 6. Spálov – oddíl kopané MUŽI obsadil v sezoně 2015/2016 konečně 4. místo v krajské soutěži 1. B třídy skupiny D a obhájil tak umístění z loňské sezony.
- 21.6. Spálov – 10. jednání zastupitelstva v sokolovně se zúčastnilo 7 zastupitelů a 10 občanů. Programem nás provázela starostka městyse paní Ludmila Sucháčková: v závěrečném účtu za rok 2015 nebyly zjištěny chyby ani nedostatky a městys hospodařil ve výdajích s 33.541.507 Kč. Opět se projednával záměr prodeje části pozemků, žádost o náhradní byt, uzavření Smlouvy o zřízení služebnosti inženýrské sítě uzavřené mezi R. P., Heltínov 2, Luboměř 742 35 a městysem Spálov 62 spočívající v právu strpět vedení inženýrských sítí a právu vstupu na pozemky a parcely v KÚ Spálov za účelem revize, oprav a nezbytné údržby. Zastupitelé schválili opravu elektroinstalace v prostorách ZUŠ ve Spálově, rekonstrukci koupelen v MŠ, úpravu násypky na uhlí a zadního vjezdu do MŠ. Paní starostka byla pověřena funkcí určeného zastupitele v územním plánování a stavebním řádu.
23. 6. Spálov – v sokolovně v 17 hod. se uskutečnil závěrečný koncert spálovských žáků ZUŠ Odry. Žáci se nám představili hrou na akordeon, zobcovou flétnu, klavír, kytaru a housle. Vystoupení žáků komentovala paní učitelka Lenka Herzmanská.

Na závěr vystoupil komorní soubor zobcových fléten pod vedením paní učitelky Aleny Jestřebské se skladbami Zelené rukávce, Milord a OnlyYou. Paní učitelka Jestřebská odchází z oderské ZUŠ, takže úplný závěr koncertu se neobešel bez slziček.

- 25. 6. Spálov – v sobotu večer se v sokolovně uskutečnil Koncert dechové hudby Spálovanky a orchestru Dixieland, hostem byla zpěvačka Pavla Baráková. Na úspěšné hudební vystoupení pozval občany městyš Spálov a hudba Spálovanka, jejíž tři členové slavili významné životní jubileum.
- 25. 6. Spálov – oddíl kopané STARŠÍ PŘÍPRAVKA (žáci do 10 let) se zapojil do významného turnaje „You will never walk alone“ za účasti Fulneku, Oder, Hranic a Spálova a naši opět vyhráli. Blahopřejeme!
- 30. 6. Spálov – ve čtvrtek v 10.00 slavnostní rozloučení s 12 žáky 9. třídy na úřadu městyse za přítomnosti rodičů, učitelů a přátel školy. S absolventy se rozloučila starostka městyse a ředitel školy. Třídní učitelkou byla Mgr. Barbora Kopřivová, která odešla před koncem šk. roku na mateřskou dovolenou, po ní převzala funkci Mgr. Anna Jakubíková.

ČERVENEC 2016

- 1. 7. – 16. 7. Spálov – skautský tábor na téma Útěk z otroctví, kterého se zúčastnilo 40 skautů. Oddíl mladších skautů, světlušek a vlčat zahájil svůj táborový pobyt 10. července.
- 16. 7. Luboměř – myslivecké sdružení Královec uspořádalo opět po roce v areálu Na Drahách svoji zábavu – „Červencovou noc“. K poslechu a tanci hrál D. Matyáš z Oder. Návštěvníci zábavy mohli ochutnat různé speciality z tradiční myslivecké kuchyně – výborný guláš, kančí mls či klobásky. Deštivé a chladné počasí akci nepřálo.
- 23. 7. Spálov – sobotní hodové odpoledne probíhalo v areálu TJ Spálov a začalo v 15 hodin vystoupením dětí ze ZUŠ Odry, které se představily pohádkou Červená karkulka a hudebním vystoupením žáků školy. Od 17 hodin jsme poslouchali The Beatles Revival. Večer následovala hodová zábava, kterou pořádal oddíl kopané a díky nejistému počasí ji navštívilo asi 140 hostů. K tanci hrála skupina Domeza.
- 24. 7. Spálov – v neděli v kostele sv. Jakuba slavnostní hodová mše svatá, kterou sloužil Mons. Bohuslav Novák, farář z Ostravy, Staré Bělé. Po mši se uskutečnilo žehnání všem dopravním prostředkům a také bylo připraveno pohoštění. Hodové odpoledne pokračovalo od 14 hodin na hřišti TJ a začalo vystoupením dechové hudby Partutovjanky, pak následovala ukázka leteckých modelářů Aero Hranice a na závěr fotbalové utkání Staré gardy Spálov vs. Tým SG z Luboměře (3:2). Pestrý program a bohaté občerstvení (kýta na grilu, makrely, koláče, nápoje...) ocenili všichni návštěvníci, kterých bylo téměř 400. Pokud vás to zajímá, prodalo se 95 uzených makrel, 38 pecáků a 21 kg pečeného masa.
- 24. 7. Luboměř - rámci spálovských hodů se odehrálo přátelské utkání mezi Starou gardou Spálov 40+ a Týmem snů z Luboměře. Pohledný zápas, který se hrál v počtu 8+1 hráčů na hřišti, skončil zaslouženou výhrou domácích 3:1.
- 30. 7. Luboměř – poslední červencovou sobotu uspořádala hospoda U Slunka ve sportovním areálu Na Drahách malý festival a turnaj v malé kopané. Návštěvníci měli možnost ochutnat několik různých druhů piva, byla pro ně připravena zábava jak pro malé, tak i velké (aquazorbing, ložky...) a bohaté občerstvení. Turnaje v malé kopané se zúčastnilo celkem 5 družstev a vyhrál domácí tým „Loupežníků“. Akce měla velkou návštěvnost a přálo jí pěkné počasí.

SRPEN 2016

- 4. 8. Spálov – desetičlenná skupina spálovských skautů se vypravila do Polska na akci Central European Jamboree, setkání skautů z 29 států, aby si předali své zážitky a zkušenosti ze skautingu, navázali nová mezinárodní přátelství a snažili se překonat jazykovou bariéru.

6. 8. Luboměř – SDH Luboměř uspořádal v rámci svatovavříneckých hodů ve sportovním areálu Na Drahách tradiční hodovou zábavu. K tanci i poslechu hrála hudební skupina „TRIO SUNSET“. Návštěvníci měli možnost si zakoupit uzený bůček, klobásky, pivo, limo, či navštívit různé pouťové atrakce.
7. 8. Luboměř – společenství věřících v Luboměřu uspořádalo již 6. svatovavříneckou pouť kuchařů. Hodovou mši v zaplněném kostele sv. Vavřínce celebroidal opět po roce P. Mgr. Leoš Ryška. Bohoslužba byla živě vysílána v TV Noe. Na závěr mše bylo požehnáno pivo ze Starobělského pivovaru. V areálu Na Drahách bylo připraveno tradičně pro všechny poutníky občerstvení (výborný guláš, koláče, cukroví, Starobělské pivo, kofola a jiné).
Luboměř – sbor dobrovolných hasičů v Luboměřu uspořádal Na Drahách hodové nedělní odpoledne a 21. ročník soutěže v požárním sportu O pohár starosty SDH. Požární útok byl veden na 2B. Soutěže se zúčastnilo celkem 21 družstev rozdělených do dvou kategorií: muži a ženy. Vítězi v mužské kategorii z celkem 14 týmů se stalo družstvo z Čísarova s výsledným časem 15,37 s. Tým z Heltínova se umístil s časem 25,5 s na 13. místě. V ženské kategorii rovněž na 2B se soutěže zúčastnilo celkem 7 týmů. První místo obsadily ženy z Rychlova s časem 17,70 s. Pro soutěžící a všechny návštěvníky hodového odpoledne bylo přichystáno bohaté občerstvení a různé pouťové atrakce. K poslechu a tanci hrála hudební skupina Všechnomor ze Všechovic.
15. 8. Spálov – římskokatolická farnost Spálov uspořádala u Panny Marie ve Skále MALOU POUŤ u příležitosti oslavy svátku Nanebevzetí Panny Marie. Mši svatou v 18.00 celebroidal vzácný host - otec Zbigniew Czendlik z Lanškrouna. Po mši svaté se uskutečnilo neformální setkání s otcem Zbigniewem v nedaleké kolibě. Farníci ze Spálova a okolí zaplnili celé prostranství před P. Marií.
15. 8. Spálov – zahájení relaxačního pobytu členů a dětí SDH na Mannově chatě a ve stanech na soutoku Odry a Něžina. Krásného letního počasí si užilo celkem 22 účastníků.
26. 8. Spálov – třídního jízdy do Prahy se zúčastnilo 47 hasičů. V pestrém programu navštívili také letiště V. Havla se zaměřením na bezpečnost a požární ochranu, rezervaci Divoká Šárka a národní kulturní památku starou Čistírnu odpadních vod v Bubenči. Při zpáteční cestě navštívili zámek Loučeň, kde je s historií zámku seznámila sama majitelka, kněžna Marie von Hohenlohe.
27. 8. Spálov – TJ Sokol uspořádala v sobotu již XV. ročník volejbalového turnaje na antukovém hřišti u sokolovny. Turnaje se zúčastnilo 5 družstev a bylo odehráno celkem 10 utkání v tomto pořadí: 1. Kamarádi (Hranicko), 2. Spálov, 3. Karlos tým z Hodslavic, 4. Ozembuch Maria Skála, 5. Směska Spálov a Luboměř. Turnaji přálo velmi pěkné počasí. Poděkování úřadu městyse za přípravu hřiště a členům Sokola za úklid.
27. 8. Spálov – oddíl kopané SENIOR'S TEAM v průběhu června až srpna hrál ve 4 turnajích. Třikrát zvítězili, jednou byli na 2. místě.
27. 8. Luboměř – Klub pátek společně s obcí Luboměř uspořádaly ve sportovním areálu Na Drahách pro děti a jejich rodiče tradiční ukončení prázdnin, tentokrát v duchu lidových řemesel. V areálu bylo pro děti připraveno celkem deset různých stánovišť (např. písaři, kominíci, kováři, pradelny, cukrářky, dřevorubci apod.) s netradičními úkoly. Na konci cesty čekala na děti odměna a pro všechny účastníky a návštěvníky také bohaté občerstvení (pecáky, klobásky, řízky, pivo, limo, cukrovinky...). Ukončení prázdnin přálo i letos slunečné a teplé počasí. V rámci této akce otevřel starosta společně se všemi dětmi jejich nové hřiště, které bylo vybudováno díky dotaci z Ministerstva pro místní rozvoj. Konkrétně šlo o instalaci patnácti nových herních prvků (multifunkční herní sestava, houpáčka, houpadlo, pískoviště, lanové prvky, mobiliář a další) a dopadových ploch. Veškeré herní prvky jsou převážně vyrobeny z akátového dřeva v kombinaci s dalšími materiály.
30. 8. Luboměř - ve dnech 30. srpna až 20. září se opět v ČR uskutečnilo společné letecké cvičení příslušníků Armády České republiky a armád členských států NATO „Mezinárodní cvičení AMPLE STRIKE 2016“. Součástí bylo také cvičení v nedalekém vojenském výcvikovém prostoru Libavá. Během cvičení se letouny pohybovaly také nad naší vesnicí.

1. 9. Spálov – ve čtvrtek zahájení nového školního roku 2016/2017 v ZŠ a MŠ Spálov, uvítání prvňáčků v místní sokolovně. Škola je právním subjektem, jehož součástí je základní škola, mateřská škola, školní jídelna ZŠ a MŠ, školní klub a školní družina. Základní školu navštěvuje 132 žáků, v mateřské škole je zapsáno 56 dětí. Ve škole učíme podle schváleného ŠVP Škola pro život, který byl rozšířen o vzdělávání na základech montessori pedagogiky. V mateřské škole pracujeme podle ŠVP Tajemství proutěného košíčku aneb Historie očima dětí, i zde se rozšířil ŠVP o doplněk s principy montessori pedagogiky a lesních mateřských škol. Do dvou prvních tříd nastoupilo celkem 27 žáků. Škola je úplná ZŠ s 8 třídami – 2. a 3. tř. a 4. a 5. třídu spojujeme, 4. a 5. třída má však rozdělenou výuku v hlavních předmětech (ČJ, M, AJ). V tomto šk. roce jsme otevřeli na základech montessori pedagogiky „trojročí“, spojený 1., 2. a 3. ročník (32 dětí, dvě p. učitelky a dvě asistentky pedagoga). Všechny třídy (klasické i montessori) vybavujeme novým potřebným zařízením a pomůckami. Ve škole pracuje 14 pedagogů, 5 asistentů pedagoga. MŠ má dvě třídy, jednu s klasickou formou výuky a jednu s montessori pedagogikou. Pracují zde čtyři učitelky, jedna asistentka pedagoga a jedna chůva. Ve školní družině je 60 dětí a pracuje v ní jedna vychovatelka a dvě další pomocné pedagogické síly, škola má mzdovou účetní. O provoz se stará 7 pracovníků, stravování v obou školních jídelnách zajišťuje 5 kuchařek a vedoucí ŠJ. Někteří zde jmenovaní pracovníci spolupracují se školou formou dohody o provedení práce. Od školního roku 2015/2016 v naší škole nezvoní. V tomto šk. roce došlo ke změně organizace výuky, vyučování začíná v 8.10 (v předchozích letech výuka začínala v 7.15), vedení školy ve spolupráci se zřizovatelem zajistilo zřízení nové dopravní linky z Oder (financování převzal KÚ MSK). Škola nadále zajišťuje svoz žáků z Hranic a okolí. Ve škole pracují zájmové útvary školního klubu a školní družiny, které plně pokrývají zájmy žáků. Zřizovatelem školy je Úřad městysu Spálov.
1. 9. Luboměř – v zasedací místnosti obecního úřadu proběhlo již 9. zasedání zastupitelstva obce Luboměř, které např. schválilo finanční příspěvek ve prospěch zrakově postižených, studii nového sociálního zařízení ve sportovním areálu Na Drahách, či Standardy kvality sociálně-právní ochrany dětí obce Luboměř. Dále rozhodlo o účasti obce v dobrovolném svazku obcí SOMPO 2016.
3. 9. Luboměř – ve sportovním areálu Na Drahách uspořádali místní chovatelé koní pod záštitou obce Luboměř jubilejní 10. ročník „Hubertovy jizdy“. Akce začala dopoledním srazem jezdců na koních a vozatajů v areálu. Následovala projížďka: jezdci se vydali na nedaleký Něčín, zatímco povozy jely přes dolní konec Luboměře na Spálov a zpět. Odpoledne se konaly různé dovednostní soutěže pro jezdce na koních (hon na lišku, slalom okolo tyčí a barelů) i pro vozataje (soutěž v těžkém tahu). Zábavné soutěže byly připraveny také pro děti. Program jubilejního ročníku zpestřilo voltižní ježdění akrobatů na koních z Tlumačova. Pořadatelé přichystali pro všechny návštěvníky bohaté občerstvení. Hubertovu jízdu zakončil večer s diskotékou a DJ.
10. 9. Spálov – ve farním kostele se v 18 hodin uskutečnil koncert BENEFICE PRO LAVICE, na kterém vystupoval sám ministr zemědělství pan Marian Jurečka se svými hosty. Pan ministr ovládal tubu, další členové orchestru varhany, hoboj a housle. Dvouhodinový koncert, na kterém zazněla známá hudební díla od baroka po současnost, měl řadu vzácných hostů, mezi jinými také senátorku p. J. Seidlovou a poslance za KDU-ČSL p. P. Kudelu. Výtěžek z koncertu 64 000 Kč byl věnován na repasi kostelních lavic. Účast 100 hostů.
10. 9. Spálov – TJ Sokol Spálov pořádá na hřišti za sokolovnou již 15. ročník nohejbalového turnaje nového formátu jako turnaj dvojic. Na turnaj dorazilo deset družstev, většinou přespolních. Byl tak překonán počet účastníků turnaje z roku 2012. Konečné pořadí bylo následující: 1. Heřmánky, 2. Čerti Loučky, 3. Čůvek Klokočůvek, 4. (Jelita) Loučky, 5. Iron Jeseník n. O., 6. My dva Spálov, 7. Dámičky Loučky, 8. Jeseník n. O., 9. Kyblíci Spálov, 10. Čerti Bernartice.

11. 9. Spálov – již tradiční pouť k Panně Marii ve Skále tentokrát začala o hodinu dříve, již o půl osmém před kostelem sv. Jakuba. Program poutě se tentokrát neuskutečnil před Pannou Marií ve Skále, ale až na hřišti za chatkami, v blízkosti poutního místa a začal o půl deváté modlitbou růžence. Po modlitbě následovala přednáška indického misionáře otce George Bijua. O půl jedenácté byla zahájena slavnostní mše svatá, kterou vykonal a homilii přednesl vzácný host z Indie za účasti otce Zdenka a dalších kněží. Po mši svatě se vydal průvod poutníků k Panně Marii ve Skále. Zpěv již tradičně doprovázela dechovka ze Spálova a z Oder. Odpoledne pokračovala přednáška o. G. Bijua. Poutí byla zakončena modlitbou růžence a svátostným požehnáním. Krásné letní počasí, poutové atrakce a lákavé stánky přivítaly stovky účastníků z celého okolí.
12. 9. TJ Spálov – první turnaj „starší přípravky“ v nové sezoně 2015/16 okresní soutěže skupiny C s tímto pořadím: 1. Spálov, 2. Mořkov, 3. Sedlnice, 4. Bartošovice.
13. 9. Spálov – v měsících srpna a září absolvoval oddíl kopané TJ Spálov muži pět fotbalových utkání, ve kterých 4x zvítězil.
15. 9. Heltínov – v první polovině měsíce září 2016 došlo k dlouho očekávané rekonstrukci komunikace pod Heltínovem v délce 516 metrů - k realizaci projektu "Cestička k domovu - rekonstrukce místní komunikace." Tento projekt byl realizován za přispění prostředků z rozpočtu Moravskoslezského kraje.
17. 9. Spálov – na panské zahradě se uskutečnil již 18. ročník soutěže SDH O pohár starostky obce. Soutěže v hasičské zručnosti se zúčastnilo 9 družstev, z toho dvě družstva žen v tomto pořadí: 1. Hukovice – ženy, čas 19,7 s, 2. Spálov – ženy, čas 38,4 s, Pořadí mužů: 1. Hukovice, čas 15,8 s, 2. Kujavy, 3. Hranice, 4. Spálov, čas 23,8 s. V mezičase si zasoutěžili i mladí hasiči ze Spálova. Vítězné poháry a peněžitě odměny předala starostka obce.
20. 9. Spálov – 11. zasedání zastupitelstva v sokolovně, kterého se zúčastnilo 7 zastupitelů a 5 občanů. Program: zpráva o hospodaření za období leden až srpen 2016, celoroční hospodaření Mikroregionu Odersko za rok 2015 s výdaji téměř 2 mil. korun, vyhodnocení projednání návrhu Zprávy o uplatňování Územního plánu Spálov, prodej části pozemků na určitých parcelách; uzavřením kupních a směnných smluv o převodu nemovitostí byla pověřena starostka.
- „ Zasedání schválilo finanční dar 2000 Kč pro spolek Sjedenocené organizace nevidomých a slabozrakých v NJ. Zasedání pověřilo starostku městyse zadáním k vypracování studie na regeneraci hřbitova a podáním žádosti na obec Luboměř ve výši 30.000 Kč na provoz nové autobusové linky.
24. 9. Spálov – naši obcí projížděli cyklisté již tradičního závodu horských kol Kolo pro život s názvem Oderská mlýnice 2016. Nejtěžší úsek závodníci překonávají v kopci Spálovská mlýnice. Téměř 1500 závodníkům přálo krásné slunečné babí léto.
24. 9. Luboměř – předposledního letošního závodu Kolo pro život – Oderské mlýnice se zúčastnilo 1500 závodníků. Závodníky tohoto 16. ročníku měli občané možnost podpořit u trati, když kolem 12. hodiny projížděli naší obcí. Akci přálo letos počasí - krásné babí léto.
- Luboměř – obec Luboměř společně se členy hasičské jednotky a SDH Luboměř uspořádali u kostela sv. Vavřince v Luboměři slavnostní žehnání nového hasičského auta Volkswagen Transporter. Slavnost začala společným průvodem hasičů od místní hasičské zbrojnice do kostela za hudebního doprovodu Partutovjanky. Mši svatou celebroidal P. Mgr. Marián Pospěcha, který po proslově jednatele SDH a starosty obce požehnal nové vozidlo. Poté ho také „pokřtili“ sami hasiči šampaňským. Slavnost byla zakončena malým občerstvením v Lidovém domě. K poslechu i tanci zde zahrála opět Partutovjanka. Zakoupení nového hasičského vozidla bylo spolufinancováno z rozpočtu Moravskoslezského kraje a darem Zemědělské, a.s. Spálov.
30. 9. Luboměř - v pátek se v knihovně v Luboměři sešly děti, které rády čtou a tvoří. Nejdříve si společně přečetly pohádku, větší děti předčítaly a ty menší vybíraly z obrázků ty, které k textu patří. Potom si děti mohly vyzkoušet práci knihovníka, půjčování, zařizování či obalování knih. Nakonec si vyrobily pestrobarevné záložky, které si děti odnesly domů.

1. 10. Spálov – Potlach na tábořišti P. Maria ve Skále, který uspořádali Kamarádi T. O. BOBŘI. Tímto výročním ohněm, byl zapálen v 18 hodin, jsme vzpomněli 55. výročí založení osady. Za krásného počasí po celé odpoledne probíhala hudební vystoupení skupin i jednotlivců, vítězové byli odměněni večer u ohně. Všichni zúčastnění byli spokojeni.
7. a 8. 10. Spálov – volby do zastupitelstev krajů se konaly v pátek 7. 10. od 14.00 do 22.00 a v sobotu 8. 10. od 8.00 do 14.00 hodin. Voliči pro kraj Moravskoslezský si mohli vybrat z 25 hlasovacích lístků. V naší obci se voleb zúčastnilo 233 voličů, tj. 33,14 %. Výsledky voleb městyse Spálov: (viz. tabulka níže)
7. - 8. 10. Luboměř - druhý říjnový víkend se uskutečnily opět po čtyřech letech v naší obci volby do zastupitelstva MSK. Komise měla své sídlo v zasedací místnosti obecního úřadu a pracovala v šestičlenném složení s následujícími výsledky:

Luboměř název strany	počet získaných hlasů	Spálov název strany	počet získaných hlasů
KDU-ČSL	28	KDU-ČSL	75
ANO 2011	16	ANO 2011	57
ČSSD	14	ČSSD	24
KSČM	8	KSČM	18
STAROSTOVÉ a nezávislí	6	SPD-SPO	16
ODS	4	ODS	13
Komunistická str. Českosloven.	2	Česká pirátská strana	5
Svobodní a Soukromníci	1	Moravané	4
Česká pirátská strana	1	TOP 09	4
Změna pro lidi	1	Nezávislí	3
TOP 09	1	DSSS	3
PRO REGION	1	KSC	3
Koalice SPD a SPO	1	STAROSTOVÉ	1
Úsvit s Blokem proti islamiz.	1	Změna pro lidi	1
Moravané	1	Svobodní a Soukromníci	1
Celkem	86	PRO REGION	1
		Celkem	229

Volební účast byla v obci nízká, z 321 evidovaných voličů přišlo volit jen 87, což je 27,1% účast. Z toho byl jeden volební hlas neplatný.

8. 10. Spálov – římskokatolická farnost Spálov uspořádala zájezd na Turzovku, autobus zaplnili farníci ze Spálovska, Heřmanic, Věsky a Fulneku. Při zpáteční cestě účastníci navštívili Pustevny, které je přivítaly už se sněhovou pokrývkou.
15. 10. Luboměř – Obecní úřad v Luboměři společně s Technickými službami města Vítkova uspořádal opět v Luboměři a na Heltínově podzimní sběr a svoz nebezpečného, velkoobjemového, železného a elektro odpadu. O svoz odpadu byl mezi občany tradičně velký zájem.
Luboměř – místní včelaři uspořádali ve sportovním areálu Na Drahách od 14 hodin již čtvrtý ročník Drakiády. Na obloze nad Luboměři se tak prohánělo velké množství draků různých tvarů a barev. Všechny děti dostaly balíček se sladkostmi a párek, který si pak opekly společně na ohni. Jejich rodiče mohli ochutnat výběrný svařák. Letos Drakiáde přálo krásné, slunečné a teplé počasí, dobrý vítr i velká účast.
16. 10. Spálov – po dopolední mši svaté s „Poděkováním za úrodu“ v kostele sv. Jakuba se odpoledne v sokolovně uskutečnil MISIJNÍ JARMARK. Bylo připraveno pohoštění s hudbou Kokeš a hosté si mohli zakoupit zboží ruční výroby. Výtěžek 15.900 Kč byl věnován na konto Papežských misijních děl.
18. 10. Spálov – v 18 hodin v obřadní síni městyse se konalo 12. zasedání zastupitelstva s účastí 7 zastupitelů a 4 občanů. Program: záměr prodeje části pozemku, přijetí dotace z rozpočtu MSK na financování dopravního automobilu pro SDH a na

havarijní opravu hasičské zbrojnice, uzavření smlouvy k realizaci projektu „Mikroregion Odersko kompostuje“, vyhlášení veřejné zakázky na podporu havarijní opravy hasičské zbrojnice, pořízení sporáku do kuchyně MŠ a jiné. Zastupitelstvo pověřilo starostku podáním žádosti o mimořádnou dotaci na vícepráce související s rekonstrukcí čističky odp. vod.

18. 10. Luboměř – došlo k realizaci projektu „Luboměř, přestavba vedení VO mezi DTS NJ 6304 a NJ 6306.“ Předmětem tohoto projektu byla rekonstrukce tří úseků veřejného osvětlení (dále jen "VO") v horní části obce Luboměř, spočívající ve výměně nadzemního vedení VO, rozvaděče a všech svítidel VO. Celý rozvod VO byl osazen novými LED svítidly.
19. 10. Spálov – po půlce sezony 2016/2017 a sedmi fotbalových utkáních figurují ŽÁCI v okresní soutěži sk. B na skvělém 3. místě.
20. 10. Luboměř – v zasedací místnosti obecního úřadu proběhlo veřejné projednání případné úpravy křižovatky u kostela sv. Vavřince v Luboměři, a to za účasti projektantů, zastupitelů obce, občanů i zástupce Policie ČR.
22. 10. Luboměř – v sále Lidového domu uspořádalo pohostinství U Slunka Retro vinobraní. Taneční zábavu ve stylu 80. a 90. let hudebně doprovázel DJ JERRY.
23. 10. Spálov – v obřadní síni městyse se od 10.00 konalo slavnostní vítání občánků. Paní starostka přijala do společenství obce 4 děti: Kateřinu Balázovou, Natálii Horáčkovou, Lukáše Demla a Dominika Uvíru.
29. 10. Spálov – oddíl kopané STARŠÍ PŘÍPRAVKA (hráči do 10 let) si udrželi v sezoně 2015/2016 skvělé 1. místo v okresní soutěži přípravek sk. C a toto umístění obhájili i v průběžném pořadí sezony 2016/2017, zúčastnili se celkem 7 turnajů.

LISTOPAD 2016

1. 11. Spálov – až do pátku 5. 11. probíhal v sokolovně sběr použitého oblečení, lůžkovin, nádobí, obuvi, hraček, menších elektrospotřebičů, knížek pro Diakonii Broumov. Občané shromáždili na 60 plastových pytlů použitého materiálu.
1. 11. Spálov – v kostele sv. Jakuba se farníci posadili do nových repasovaných modřínových lavic, které zhotovila fa Hailt Bohuslav z Partutovic za 484.000 Kč.
2. 11. Spálov – po mši svatě za všechny věrné zemřelé se účastníci bohoslužby vydali s otcem Zdenko k místnímu hřbitovu, aby zapálili svíce na hrobech. Při této příležitosti kněz požehnal nově vložené sošce archanděla Michaela u vstupní brány na hřbitov.
5. 11. Spálov – v sobotu od 8 do 9 hod. proběhl firmou Ekoltes Hranice svoz nebezpečného odpadu a elektrozařízení. Zároveň probíhal i sběr velkoobjemového odpadu. Kontejnery byly přistaveny od pátku odpoledne před budovou ÚM a v průběhu sběru jich 12 občané naplnili odpadem.
5. 11. Spálov – oddíl kopané MUŽI se v průběhu srpna až listopadu zúčastnil 13 turnajů, ve kterých většinou zvítězil. Zápasem v tomto termínu skončila podzimní sezona, kterou muži uzavřeli na výborném 3. místě. Muži také odehráli okresní pohár FAČR, ve kterém postupně porazili Mankovice, Odry, Jeseník a Jistebník až v druhém finále. Finále poháru bylo dalším významným úspěchem spálovské kopané.
11. 11. Spálov – ZŠ a MŠ ve spolupráci se SRPŠ pořádaly v pátek od 18.00 do 22.00 záverečnou lekci Kurzu společenského chování a tance. Hosté zhlédli také taneční vystoupení obou tanečních kroužků ZŠ pod vedením paní učitelky Z. Trněčkové. Programem provázela Jitka Foltýnková, k poslechu hrála hudba Foltýnek. Byl vyhlášen král a královna tanečního kurzu a absolventi školy byli slavnostně šerpováni. Vstupné 50 Kč, občerstvení zajištěno.
19. 11. Luboměř – myslivecké sdružení Královec uspořádalo tradiční „Cecilský hon“. Následná „poslední leč“ se konala v Luboměři v sále Lidového domu.
19. 11. Spálov – přátelské posezení se SPÁLOVSKÝM DIXIELANDEM a jeho hosty u příležitosti 30. výročí od vzniku kapely. Úspěšné hudební těleso po celé dlouhé období vede paní učitelka Eva Sommerová, hrála klávesy, její dcera Kamila Ambrožová saxofon, Denisa Staníková klarinet, trumpety rozehráli Radim Kantor

- a Luděk Remeš, bicí Bedřich Hubík. Hosty byli někteří členové dechovky Spálovanka, přišli také zakládající členové dixielandu a program svým vystoupením zpestřily děti hudebníků. Téměř tříhodinový program uváděly Denisa s Kamilou a vytvořily tak neopakovatelnou a velmi příjemnou atmosféru. Hosté zaplnili sokolovnu a dobře se bavili po celý večer.
20. 11. Luboměř – v neděli 20. listopadu v zasedací místnosti obecního úřadu se letos již podruhé vítali noví občané z Luboměře i Heltínova. Starosta přivítal celkem 6 dětí - tři kluky a tři holčičky. Kulturní program této malé slavnosti předvedly děti pod vedením p. Kristýny Šmatelkové.
22. 11. Spálov – ZUŠ Odry a Klub přátel ZUŠ Odry připravily koncert žáků a hudební pohádku O šípkové Růžence. Koncert se uskutečnil v 16.30 v sokolovně. V programu před zaplněnou sokolovnou vystoupil taneční soubor ZUŠ, představili se spálovští žáci hrou na hudební nástroj a všem se líbila hudební pohádka.
25. 11. Spálov – na faře se uskutečnilo ve večerních hodinách již tradiční svatocecilské posezení s farníky a dechovou hudbou Spálovankou. Bylo připraveno pohoštění a nechyběla dobrá nálada.
26. 11. Spálov – oddíl kopané TJ pořádal v sokolovně Kateřinskou zábavu. Zahájení ve 20.30, hudba Pohoda, vstupné 60,-Kč. Účast opět značně převyšovala kapacitu sokolovny.
27. 11. Spálov – 1. adventní neděle – nový církevní rok. Při mši svaté bylo žehnáno adventním věncům, které si do kostela přinesli farníci. V adventní době budou vždy v pondělí a ve čtvrtek ráno v 7.15 roráty v místním kostele.

Vánoce na Spálovsku ve vzpomínkách pamětníků

Blíží se advent a s ním čas vánoční. Jak se slavily Vánoce před válkou, v období 2. světové války a po válce? Kolik pamětníků by mohlo vyprávět své vzpomínky na tato období. Vzpomínání pánů J. Malchera a R. Rambouska zaznamenal Josef Vlček.

Vzpomínám si, že už koncem listopadu, kdy se začínal slavit advent, bylo zvykem brzy ráno v 6 hodin chodit do kostela na tzv. roráty. Venku byla ještě tma, rozednívalo se až po sedmé hodině ranní, tedy v době, když už jsme se vraceli z kostela domů. Než jsem šel do školy, musel jsem ještě zajít do nedalekého zámku pro dva litry mléka. Třicátá a čtyřicátá léta – doba mého dětství a mládí, se vyznačovala poměrně drsnými zimami, takže zpravidla už během adventu a pak i o vánočních svátcích ležel všude sníh. Vánoce pro mne byly vždycky nádherné, když se krajina zahalila do bílého hávu a mohlo se jít lyžovat nebo sáňkovat. Bílé Vánoce jako z Ladových obrázků přinášely pro nás, děti školou povinné, také řadu dní volna, kdy jsme nemuseli vstávat ráno do školy a mohli jsme si déle poležet v posteli.

O svátku svaté Barbory (4. 12.) se nařezaly větvičky z třešní, které se daly do vázy s vodou a umístily se do teplé kuchyně. Pak se čekalo, zda o Vánocích rozkvetou.

Vánoce už byly blízko, když v předvečer svatého Mikuláše chodívali po vsi čerti, andělé a Mikuláš, který odměňoval hodné děti drobnými dárky. Ty zlobivé dostávaly zpravidla od čerta sáček černého uhlí. Když jsme se ráno na Mikuláše vzbudili, na talíři v pokoji už vonělo cukroví a jablka.

Na Štědrý den dopoledne se obvykle ještě pracovalo, ale odpoledne se už všechno chystalo ke sváteční večeři. Smažil se kapr, maminka připravovala bramborový salát. Když jsem byl ještě malý, nosil pro mne vánoční stromeček Ježíšek, ale asi od šesti let jsem se již také podílel na zdobení stromečku. Býval to obvykle smrček, který jsme si zakoupili u zámeckého správce. Často jsme museli provádět ještě malé kosmetické úpravy tak, že jsme kmen smrčku navrtávali a přidávali další větve. Na stromeček jsme pověsili skleněné ozdoby, které bývaly pečlivě uloženy od minulých Vánoc v papírové krabici. Sami jsme pak vyráběli řetězy z krepového papíru a ze slámy. Na Štědrý den se zhusta držel půst, což platilo zejména pro nás děti, pokud jsme chtěli spatřit zlaté prasátko. Často jsme to ale nevydrželi až do štedrovečerní večeře, a tak jsme společně se sourozenci tajně ochutnávali různé dobroty, které maminka připravovala nejméně týden předtím.

Vzpomínám si, že pro kapry jsme nemuseli jezdit někam daleko do města, protože je prodával zámecký zahradník pan Ondřej. Kapři se chovali v zámeckém rybníku, vylovili se už někdy v říjnu a pak v sádce čekali, až nadejde jejich čas. Když se začalo smrákat a na nebi se objevily první hvězdy, nastal ten slavnostní okamžik, kdy nás rodiče zavolali k večeři. V talířích na stole zavoněla rybí polévka, následoval kapr s bramborem, někdy i s bramborovým salátem. Po večeři jsme ochutnávali maminčino cukroví (zpravidla upekla dva až tři druhy) a perníky, které byly napečeny už týden předem, aby se mohly řádně „uležet“.

S napětím jsme pak očekávali, kdy ve vedlejší místnosti zazní zvuk zvonečku a před námi se objeví zářící vánoční stromeček. Těšili jsme se na dárky, které nám přinesl – jak jsme dlouho věřili – Ježíšek. Žádné zvláštní dárky se pod stromeček nedávaly, ale byl jsem šťastný, když jsem tam objevil kladívko či pilku, abych mohl zhotovit krmítko pro hladové sýkorky. Někdy jsem pod stromečkem objevil i pěknou knížku. Dodnes si vzpomínám na knížku od Ondřeje Sekory Ferda Mravenec.

V současnosti končí Štědrý den půlnoční mší. Za mých mladých let tomu však bývalo jinak. Chodívalo se na tzv. jitřní mši, jež začínala brzy ráno 25. prosince, obvykle už v 5 hodin.

Vánoční období končilo svátkem Tří králů (6. ledna). Přes obec procházeli Kašpar, Melichar a Baltazar, ale u jednotlivých stavení se nezastavovali a na veřeje domů nepsali křídou znamení K+M+B (tato zkratka neznamená počáteční písmena jmen Tří králů, nýbrž *Christus mansionem benedicat: Kristus požehnej tomuto domu*), jak tomu bývá v dnešní době. Někdy u řezníka Sommra dostávali naši Tři králové kousek salámu a také něco ostřejšího pro zahřátí.

Vánoční prázdniny jsem často prožíval při zimních sportech. Lyžovali jsme nejčastěji v „Dolečku“ nebo za „Balerovým mlýnem“. Velmi se nám v tomto směru věnoval pan učitel Socha, který pocházel ze Štamberku. Pokud zavládlo nepěkné počasí, hrávali jsme se sourozenci a kamarády u nás doma různé stolní hry, nejčastěji Člověče, nezlob se a Ovce a vlky. Když přišly větší mrazy a zamrzl zámecký rybník, chodívali jsme bruslit. Měl jsem nízké brusle, které se upevňovaly na zimní boty, říkalo se jim „scheisschuhy“. Existovaly v té době i jiné druhy bruslí, doma vyrobené, které se přivazovaly

provázkem na vysoké boty. Na druhu bruslí však nezáleželo, hlavně že se na nich dalo klouzat po ledě.

V dobách mého dětství a mládí ještě nebylo ve zvyku před Vánoci strojit adventní věnce, jak to vidíme dnes. Neznali jsme ani vánoční stromy, které se na začátku adventu slavnostně rozsvěcují v každé obci. Tyto zvyky a tradice se začaly objevovat až po roce 1990, ačkoliv první vánoční stromy byly k vidění už po roce 1948 a bývaly spojeny se sbírkou pro potřebné občany.

O Štědrém dnu jsme se sestrou drželi půst, abychom mohli večer spatřit zlaté prasátko, jak nám slibovali rodiče. Otec, který se živil jako krejčí, přinesl odněkud smrček. Ten jsme pak ozdobili cukrovím, které předtím maminka napekla, přidalo se několik ozdobných baněk, které jsme opatrně vybalili z krabice. Na špici stromku se nasadil tzv. „kolotoč“, jemuž se také říkalo „andělské zvonění“. Součástí plechového kolotoče tvořili andílci a zvonky, kteří po zapálení voskových svíček, vydávali ono zmíněné andělské zvonění. Stromeček se postavil do stojanu a umístil pod oknem. Asi od první třídy, pokud si vzpomínám, jsem se už podílel na zdobení stromečku. Při štědrovečerní večeři se podávala káva, k tomu se přikusovala vánočka a cukroví. Pod stromečkem jsme se sestrou našli obvykle sladké cukroví a někdy i nějaké praktické dárky a teplé zimní oblečení.

Ještě si vzpomínám, že v předvánočním čase jsme chodili každé ráno na tzv. roráty do místního kostela.

Od roku 1939 existoval tzv. přidělový systém, kdy se veškeré spotřební zboží včetně potravin vydávalo na lístky. Tento systém byl odstraněn až s měnovou reformou v roce 1953. Ceny zboží se na volném trhu pak výrazně zvýšily, a protože bylo mezi lidmi málo peněz, poptávka značně poklesla.

Po roce 1948 se k moci dostali komunisté. Vznikla proto snaha prosadit u nejmladší generace namísto Ježíška, z východu přijíždějícího Dědu Mráze. V předvánočním čase se konaly vánoční besídky s Dědou Mrázem na saních. Přesto však Vánoce i v této době zůstaly spojeny s tradičním českým Ježíškem.

Některé vánoční zvyky, obyčeje a pranostiky

Vyhledala, doplnila a zapsala J. Šustková

- 11. 11. *na svatého Martina*, kouřívá se z komína. Svatý Martin přijíždí na bílém koni. Dobře udělal, kdo si na sv. Martina napekl martinské podkovy, pojistil se tak na celý rok proti klopýtnutí.
- 25. 11. *Kateřina na ledě*, Vánoce na blátě. Na svatou Kateřinu schováme se pod peřinu. Tento den lidé řezali větvičky (švestky, rybízu...), každá větvička byla spojena s určitým přáním, když do Štědrého dne vykvetla nebo pustila listy, přání se splnilo.
- 30. 11. *sv. Ondřej* byl dáván do souvislosti s úrodou a počasím po celou zimu. Sníh na Ondřeje znamenal sníh po celou zimu. Když na Ondřeje prší, bude hodně ovoce.

- 4. 12. o svaté Barboře ležíva sníh na dvoře. Svobodná děvčata trhají třešňové větvičky a vkládají je do vody. Pokud jim do Vánoc vykvetou, do roka se vdají. Chtěla-li vědět za koho, napsala si 20 lístečků se jmény chlapců. Každý den bez čtení jeden spálila a ten poslední se jménem toho „pravého“ otevřela o Štědrém dnu. Dětem pro radost zase chodily Barborky. Byly to ženy bílé oděné s bílými rukavičkami a kromě napomenutí k poslušnosti, rozdávaly dětem jablíčka, křížaly i perníček.
- 6. 12. má svátek svatý Mikuláš. Byl to velmi štědrý světec a pomáhal, kde se jen dalo. Ve středověku se věřilo, že je ochráncem šťastných manželství, dětí, námořníků a rybářů.
- 24. 12. Štědrý den. Nadešel večer, na nebi vyšla první hvězdička, u betléma se rozzála lampička a všichni se sesedli kolem stolu, ale tak, aby ničí stín nepadl na dveře. Po modlitbě se začalo večeřet. Někde hospodář klepal zevnitř na okno, aby vyzval „všechna luka, háje, sady, vinice a štěpnice, pojďte s námi na večeři.“ Na štedrovečerním stole muselo být devatero pokrmů. Bývala jahelná kaše se švestkami, aby se po celý rok držely doma peníze. Jinde z téhož důvodu jedli hrách. Nikde ovšem nesměl chybět hubník, hlavní jídlo večera a oblíbená pochoutka.
- K tajemným vánočním svátkům patřilo neodmyslitelně i „čarování“. Dětem se již od rána nakazovalo, aby se postily, že určitě uvidí zlaté prasátko. Všechny drobečky od štedrovečerní večeře byly nasypány ke stromkům v sadě, pamatovalo se i na dobytek kouskem chleba nebo vánočkou. I jablka měla svou čarovnou moc. Rozkrojená napříč věštila pevné zdraví (hvězdička), nebo nemoc či smrt (křížek). Jedno jablko se rozkrájelo na tolik dílků, kolik strávníků sedělo u stolu. Zabloudil-li někdo, stačilo si vzpomenout, s kým vánoční jablíčko jedl, a hned našel cestu zpět. Oloupeme-li jablko tak, aby ze slupky vznikla jediná spirála, můžeme se pokusit určit jméno budoucího ženicha toho či onoho děvčete. Spirálu hodíme přes hlavu a písmeno, do jehož tvaru se slupka na podlaze poskládá, ženicha předurčí. Děvčata na vdávání házela přes rameno bačkoru, její špička obrácená ke dveřím oznamovala brzké vdavky, stejně tak počet polínek ve tmě nabraných – lichý značil, že si vdavekchtívá ještě počká.

Další štedrovečerní zvyky

Zdvíhání štěstí

- Na stůl položíme sedm hrníčků a zároveň si zvolíme sedm symbolů. Mince bude znamenat bohatství, kousek uhlí nemoc, prstýnek svatbu, hřebínek nouzi, šáteček cestu, ořech studium a figurka dítěte přírůstek do rodiny. Podle toho, co pod hrníčkem najdeme, to nás čeká.

Lití olova

- Tvar odlité hmoty prozrazoval, co nás v příštím roce čeká, co nás nemine. V železářství si zakoupíme proutky cínu, které nasekáme na menší kousky, používá se snadněji, než-li olovo. Nad plamenem zahříváme lžíci s kouskem olova, cínu, vosku... Roztavenou hmotu vlijeme přes kovové očko do nádoby se studenou vodou.

Pouštění lodiček

- Potřebujeme rozpůlené skořápky ořechů, malé svíčky a mísu s vodou. Rozehřátým voskem upevníme svíčku do skořápky a skořápku se zapálenou svíčkou vložíme doprostřed nádoby s vodou. Čekáme, zda se skořápka vydá k okraji mísy a nebo, zda se bude držet daleko od břehu. Usuzujeme z toho, jestli budeme v příštím roce spíše doma, nebo zda nás čekají cesty.
- 25. 12. *Boží hod vánoční*, byl dnem rozjímání a zakazovala se jakákoliv práce. Hospodyně nesměly ani ustlat lůžka. V některých krajích dokonce dobytku zavazovali huby, aby nepřežvykoval. Na stůl se snášelo nejlepší jídlo, z almar vytahovalo nejlepší oblečení, byl čas návštěv a hodování.
- 31. 12. *svatý Silvestr*. Lidé navštěvovali kostel, aby poděkovali za starý rok, za vše dobré, co přinesl. I k silvestru se pojily pověry. Hospodyně nesměla nechat viset prádlo, jinak na rodinu přivolala pohromu. Kdo vstal z postele na Nový rok poslední, měl jistotu, že bude po celý rok líný. Na Nový rok se nesměl jíst pták (husa, slepice...), jinak by odlétlo štěstí.

Během staletí se Vánoce spojily s krásnými mýty, rituály, legendami a tradicemi, které dnes rádi obnovujeme a předáváme našim dětem. Vánoce nás spojují s našimi předky, jejich činy, které určily dnešní svět.

Redakce Oderských vrchů Vám přeje Vánoce plné kouzel,

rozzářených očí a tradic.

Andělské zvonění je ozdobou každého vánočního stolu.

Hasičská stříkačka a někteří členové SDH v roce 1936. Tato stříkačka byla součástí výstavy i v letošním roce. Poznáte na historickém snímku hasiče?

(Foto archiv SDH)

Snímek hasičské zbrojnice a členů SDH ve Spálově, který byl pořízený k uchování památky na český nápis na zbrojnici těsně před nuceným provedením německého nápisu.

(Foto: J. Šustek, 23. 7. 1939)